

Siivekäs

1-2:1997

18. vsk

Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys Kuikka

Siivekäs

1-2:1997

18. vsk

Julkaisija
Pohjois-Savon Lintutieteellinen
Yhdistys KUIKKA

Toimituskunta

Päätoimittaja
Kalle Ruokolainen

Toimituspäällikkö
Eelis Rissanen

Toimitussihteerit
Adrian Royle
Markku Ukkonen

Ulkoasu: Eelis Rissanen ja
Kalle Ruokolainen

Jäsenmaksut 1997

85 mk (perhejäsen 30 mk, ei lehteä).
Maksut Pekka Tenhuselle (ks. kohta
osoitteenmuutokset)

Siivekkään tilaaminen ja jakelu
Jaetaan PSLTY Kuikan jäsenille.
Lehden voi tilata myös jäseneksi

liittymättä. Tilauksen 85 mk, tilaukset

Lehti ilmestyy kolmena numerona

Osoitteenmuutokset
Pekka Tenhunen

Ilmoitushinnat
Takakansi 1000 mk, 1/1 sivu 800 mk,
1/2 sivu 500 mk, 1/4 sivu 300 mk.
Hinnat ovat ohjeellisia.

Painos 400 kpl

ISSN 0780-7066

Kansi: Sarvipöllö (© Veli-Matti Väänänen).
Digitaalinen muokaus/ Kalle Ruokolainen

tässä numerossa

3 Pääkirjoitus: Lintutorneja ja liikuntaa
Kalle Ruokolainen

**4 Muuttolintujen saapuminen Pohjois-Savoon
vuosina 1965-95.** Eelis Rissanen & Kalle Ruokolainen

**12 Täydennyksiä ja korjauksia keväiden 1965-95
muuttohavaintoihin.** Eelis Rissanen

**18 Kallaveden kalatiira lensi Englannin
päivälehtien etusivuille.** Kalle Ruokolainen

20 Sirkkujen muutto Kuopiossa.
Erkki Björk

22 Polkupyöräralli Tuusniemellä 6.-7.6.1997.
Kalle Ruokolainen

25 Think Big, Really Big.
Adrian Royle

26 Haapana kaupungistuu Kuopiossa.
Kalle Ruokolainen

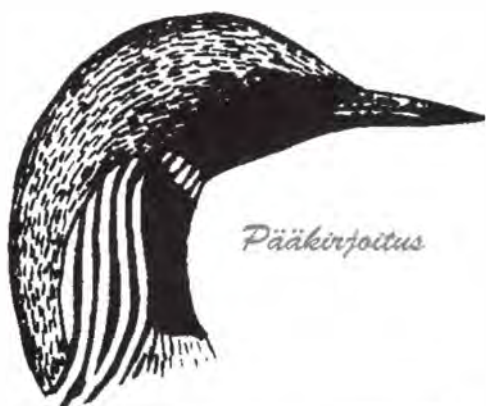
26 "Linnut X"
Timo Filipoff & Eelis Rissanen

**28 Kevään 1995 kylmyysjaksojen vaikutuksesta
linnustoon Iisalmessa.** Eero Antikainen

**28 Lihakärpästoukkien loisinta kiurulla ja
keltavästäräkällä.** Markku Ukkonen

**Tiedonantoja: Maakotkako pellolla? Piekanan
pesinnästä Kiuruvedellä. Topi on TOP-1.**
Eelis Rissanen, Silveri Jussila, Markku Ukkonen

Ohjeita kirjoittajille: Kaikenlaista lintuihin liittyvää, niin tieteellistä kuin viihteellistä aineistoa otetaan mieluummin vastaan. Käsikirjoitukset toimitetaan mieluiten tietokoneen levykkeellä tai sähköpostitse osoitteeseen Kalle.Ruokolainen.mpinet@mpmol.fi. Kannattaa kuitenkin aina ottaa ennen juttun tms. lähettämistä toimitukseen yhteyttä, jottei kumpikaan osapuoli tee turhaa työtä. Myös valokuvista ja piirroksista on pulaa (kaikenlainen kuvamateriaali kelpaa, myös väripaperikuvat ja väridiat). Sähköpostia voi lähettää myös osoitteeseen pslyt@jmp.fi.

Pääkirjoitus

Lintutorneja ja liikuntaa – savolaisittain

Pohjois-Savon Lintutieteellinen Yhdistys Kuikka

c/o Kuopion museo, Kauppakatu 23,
70100 KUOPIO

internet: <http://www.jmp.fi/~pslty>

sähköposti: pslty@jmp.fi

Perustettu 1974

Yhdistys toimii osana Kuopion Luonnon
Ystävien Yhdistystä (KLYY ry.)

Puheenjohtaja: Harri Hölttä

Sihteeri: Jarkko Koskela

Taloudenhoitaja: Katri Helppi

Varapuheenjohtaja: Juha Poutanen

Hallituksen muut jäsenet

Mika-Petri Harju

Seppo Mikkonen

Visa Uusipaikka

Hallituksen varajäsen

Eelis Rissanen

Pohjois-Savo

VARKAUS

Pohjoissavolaiseen lintuharrastukseen tarvittaisiin uutta ruutia — jotakin sellaista, mitä naapurimaakunnissa on jo ymmärretty tehdä. Niissä on nimittäin satsattu lintutorneihin!

Pohjois-Savon tilanne on lintutornien osalta lähinnä lohduton. Kuopion ja Siilinjärven 105 000 asukasta palvelee peräti yksi lintutorni Riistaveden Keskimmäisellä. Onneksi piskuinen Maaninka on satsannut lintuharrastukseen tuplaten! Ja ymmärtääkseni lisää torneja on sinnepäin luvassa.

Onko lintutorni sitten savolaiselle kunnalle liian kallis? Ei varmasti. Tornin kuin tornin saa murto-osalla jäähallien perustamiskustannuksista. Ylläpitokustannukset ovat tuskin vertailukelpoisia. Lintutorni inspiroi myös liikkumaan, tutustumaan luontoon ja lähiympäristöön. Ne opettavat avaamaan silmiä sellaisille asioille, jotka helposti unohdetaan, mm. oman asuin ympäristön arvostukselle ja kiinnostumiselle sen laadusta.

Miksi torneja ei sitten nouse? Siihen on vaikea vastata. Ehkä niitä pitäisi kovaäänisemmin vaatia. Mutta ei vaatiminen yksin auta. Valtion ja kuntien suunnitelmat tuntuvat makaavan pinoissa kuin Siivekkään puolivalmiit sivut. Niitä saa odottaa ja odottaa. Ne valmistuvat joskus, mutta odotus ei ole vielä täydellinen. Pitää vielä odottaa, että joku viitsisi ryhtyä toteuttamaan hanketta. Niin ja ensi valtion pitää kinastella kuntien ja kaupunkien kanssa siitä, kuka rahoittaa pitkospuun lankut ja kuka niiden puutapit. Vasta sitten odotus on saavuttanut kliimaksin, ja voidaan aloittaa rakennushankkeen ensimmäisen naulan lyöminen.

Mitä vielä? Kunnanjohtaja on lomalla, onhan heinäkuu. Eikä rakennusmiehiäkään ole paikalla kuin yksi, sekin päivystämässä. Niin ja oikeastaan koko torni on ihan väärässä paikassa. Se tuli katsottua silloin kymmenkunta vuotta sitten ja vähän huonoon aikaan, lumien ollessa vielä maassa. Ei sitä oikeastaan tähän voikaan laittaa.

Kakku koristellaan vielä viranpuolesta asiaa hoitavien asenteilla. "Näillä torneilla ei oikeastaan palvella luonnon-suojelua, ne ovat sivuseikka. Meillä on kiireellisempää tehtävää." Nyt pohditaan, karkottaako Atria-sana hyppymäen muovitetulla alastulorinteellä talitintin Puijolta.

Joo-o. Tämä on sitä paljon mainostettua savolaisuutta parhaimmillaan. Tapellaanko aidasta vai aidanseipäistä? Kirjoitetaanko Varkaus vai peräti Warkaus? Soudetaan ja huovataan.

Sitten ykskaks lintutorni nousee johonkin kuin hapero heinäkuussa, kesäsateen jälkeen. Siinä sitä ollaan, kukaan ei ole asiasta kuullutkaan. Siihen vaan sattui tulemaan. Olisikohan pitänyt miettiä, mihin sen sijoittaa? Sukkeluus on savolaisen toinen luonto. Tärkeintä on, että salaperäisyys säilyy. Täytyy vähän näyttää, mistä se käki kukkuu.

Ota näistä selvää. Lintuharrastajien palveluiden parantamisessa on meillä vielä tehtävää. Avoimuutta on suosittava ja asioista keskusteltava, mutta tuhra sahaaminen on kyllä tämän yhteiskunnan syöpä. Eikä se suinkaan ole enää vain savolaisten yksinomaisuutta, tai yksinkertaisuutta. Näin on naturat!

Kalle Ruskolainen

Muuttolintujen saapuminen Pohjois-Savoon vuosina 1965–95

*Eelis Rissanen &
Kalle Ruskolainen*

Kevätmuuton seuranta on eräs suosituimpia lintuharrastuksen osa-alueita. Tässä esitellään tilastoin ja saapumisennätysten avulla muuttolintujen tuloa vuosina 1965–95 yhteensä 167 lajin osalta. Suurin osa 149 lajista, joista on laskettu tilasto (ns. saapumishaarukka), on melko tavallisia, mutta mukana on harvinaisempiakin lajeja, jos saapumispäivämääriä on kertynyt noin kymmeneltä vuodelta. Varhaisimmat havainnot on esitetty myös joistakin harvinaisuuksista. Muutamia muuttolintuja on jätetty katsauksesta pois, koska ensimuuttajien tulkinta on talvehtijoiden takia vaikeaa.

Pohjois-Savosta on kerätty kevätmuuttoaineistoa keväästä 1965 alkaen. Tätä katsausta varten on koko aineisto käyty läpi. Katsaukseen on hyväksytty havainnot:

1) joista tarkat havaintotiedot ovat olleet saatavilla (pvm, paikka, havainnoija, useimmiten yksilömääräkin) tai jotka ovat jo valmiiksi tarkastettuja (mm. kevätmuuton saapumistaulukko, ILYY:n arkisto).

2) jotka on julkaistu aiemmissa faunistisissa ja luotettavina pidettävissä julkaisuissa (mm. E. W. Suomalainen ja von Wrightin yms.; koskee aikaa ennen AHK:aa).

3) jotka AHK on hyväksynyt (koskee AHK:n aikana havaittuja poikkeuksellisen aikaisia havaintoja), tai jotka on muuten voitu varmistaa oikeiksi (AHK:aa aikaisemmat poikkeuksellisen aikaiset havainnot).

"Poikkeuksellisen aikaisia" havaintoja määriteltäessä on käytetty apuna valtakunnallisia tilastoja (Pöyhönen 1995), maakunnan omaa tilastoa ja saapumisennätyksiä. Joitakin aikaisia havaintoja on julkaistu eri lähteissä. Osa niistä ei täytä yllämainittuja kriteereitä. Näitä havaintoja on jouduttu hyllyttämään. Useimmissa tapauksissa syy on AHK-ilmoituksen puuttuminen. Maalikkohavainnot ovat myös aiheuttaneet päänvaivaa. Ne on hyväksytty ainoastaan siinä tapauksessa, että havainto on saatu luotettavasti varmistettua esim. valokuvan avulla.

Keväiden -83 ja -84 tilanne on erilainen. Alkuperäistä katsausmateriaalia ei löydetty.

Materiaalista jotain tietävä voisi ilmoittaa katsauksen kirjoittajille. Näidenkin keväiden osalta on käytetty em. periaatetta. Havainnoista on hyväksytty vain tarkistettuun kevätmuuttotaulukkoon merkityt noteeraukset, jotka ovat osittain erilaisia kuin Siivekkäessä julkaistut tiedot näiltä kevilä. Havaintojen selvittämistä vaikeuttaa lisäksi se, että näissä kevätksauksissa on havainnosta julkaistu vain päivämäärä ja kunta.

Erikseen todettakoon, että Siivekkäessäkin on julkaistu tarkistamattomina poikkeuksellisen aikaisia havaintoja, jotka on nyt aineistosta siivottu (ks. sivut 13–17).

Havainnoinnista

Vaikka harrastajat luultavasti retkeilevät keväästä toiseen suunnilleen yhtä aktiivisesti, on aineiston laajuudessa vuosittaista vaihtelua. Aineiston laajuuteen vaikuttanee eniten havaintojaan palauttaneiden määrä.

Havainnoinnissakin on tapahtunut muutoksia vuosikymmenien myötä. Pohjois-Savossa oli 60-luvulla vain harvoja lintuharrastajia. Muuttoaineisto koostuikin tältä ajalta melko vähistä havainnoista. 70-luvulla harrastajamäärät lisääntyivät ja kevätmuuton seuranta oli jo useamman harrastajan mielenkiinnon kohteena. Harrastus lisääntyi edelleen 80-luvulla ja kevätmuuttoa kohtaan mielenkiinto lisääntyi. Jotkut henkilöt seurasivat muuttoa kiivaimpana aikana jopa päivittäin ja kokosivat kattavia ha-

vaintosarjoja. 90-luvulla on ollut havaittavissa pientä havainnoinnin hiipumista. Selityksenä saattaa olla harrastuksen "laajeneminen" myös muihin vuodenaikoihin. Retkeily muina vuodenaikoina vie ymmärrettävästi voimavaroja keväältä.

Kevätmuuton seurannassa on ollut selkeästi havaittavissa havainnoinnin painottuminen maakuntamme keski- ja eteläosiin (Kuopion seutu, Rautalampi ja Varkaus). Ylä-Savon havainnointi oli 80-luvulla hiukan aktiivisempaa, mutta 90-luvun alussa taas hiljaisempaa.

Toivottavasti internetin ja tyylikkaiden kotisivujen avulla saadaan harrastajat palauttamaan havaintoja, ja tiedotuksella lisää harrastajia myös Ylä-Savoon.

Katsauksen rakenne

Katsauksen muoto on periaatteessa samanlainen kuin yksittäisten vuosien koosteiden. Lajinimen jälkeen on suluissa ns. "saapumishaarukka" (= vuosilta 1965–95 havaitut ensimmäinen, keskimäinen ja viimeinen saapumisaika, sekä niiden vuosien määrä, joilta havaintoja on ko. lajista käytettävissä). Keskimäisenä havaintona on käytetty aineiston mediaania eli keskilukua.

Kustakin lajista on lueteltu kaksi ensimmäistä havaintoa. Mikäli samalta päivältä on useampia havaintoja, on ne kaikki lueteltu. Jokaisen lajin kohdalla on vahvennettu ensimmäinen havaintopäivä. Havainnon perässä on myös havainnoijat, mikäli havainnoijia ollut enemmän kuin viisi. Vanhemmista havainnoista ei välttämättä ole löytynyt kuin pelkkä päivämäärätieto. Keväiden -83 ja -84 havainnoissa on usein vain kuntakohtainen tieto. Havaintoja on joissakin tapauksissa kommentoitu lyhyesti. Kommenteissa on mainittu myös saapumisennätykset ajalta ennen vuotta -65.

Saapumisennätykset jakaantuvat eri vuosille, mutta eniten niitä on 80- ja 90-luvuilta. Yksittäisistä vuosista nousevat esille erityisen lämpimät kevät -89 ja -90, joilta yksistään on 21 % ennätyksistä.

Kevätmuuton kannalta ovat hankalia lajeja laulujoutsen, sinisorsa, telkkä, isokoskelo, ampuhaukka, naakka ja peippo. Lajit talvehtivat säännöllisesti ja joinakin kevilä ensimmäisten kevätmuuttajien tulkinta tuottaa ongelmia. Näistä lajeista on tähän katsaukseen kuitenkin tulkittu kaksi ensimmäistä saapujaa.

Varpushaukka, isolepinkäinen, mustarastas, räkättirastas, vihervarpunen ja tikli todettiin runsaan talvehtimisen takia em. lajeja hankalammiksi. Näistä lajeista ei ole muuttohavaintoja mukana ollenkaan.

Havainnoijat

Pentti Alaja (PA), Erkki Björk (EB), Tuomo Eronen (TE), Timo Filipoff (TF), Heidi Han-nula (HHa), Mika-Petri Harju (MPH), Aimo Hartikainen (AHa), Pertti Hartikainen (PHa), Juhani Haukka (JHa), Pekka Helo (PHe), Kat-ri Helppi (KHe), Antti Holopainen (AHo), Jor-ma Holopainen (JoH), Patrick Hublin (PHu), Osmo Huupponen (OHu), Anneli Hujala (AHu), Jukka Hujala (JHu), Timo Hämäläinen (THä), Harri Högmänder (HHg), Harri Hölttä (HHö), Jukka Ihanus (JI), Timo Immonen (TI), Tuomo Jalkanen (TJa), Silveri Jussila (SJ), Kai Jäderholm (KJä), Ari Jäntti (AJ), Jukka Kauppinen (JKa), Jaakko Kettunen (JKe), Jorma Knuutinen (JKn), Markku Ko-lehmainen (MKh), Martti Komulainen (MK), Jarkko Koskela (JaK), Heikki Kotilainen (HKo), Janne Kumpulainen (JKu), Hannu Kärkkäinen (HKä), Mika Kärkkäinen (MKä), Paavo Liimatta (PLi), Antero Lindholm (ALi), Raimo Lindholm (RLi), Tom Lindroos (TLi), Ilkka Markkanen (IMa), Pertti Mecklin (PMe), Eero Miettinen (EMi), Seppo Mikkonen (SMi), Marko Pakarinen (MPa), Raimo Pakarinen (RPa), Jarmo Pirhonen (JPr), Mat-ti Pirskanen (MPi), Heikki Pentikäinen (HeP), Matti Piironen (MPi), Jari Poikolainen (JaP), Jyrki Pynnönen (JPY), Petro Pynnönen (PPY), Eelis Rissanen (ER), Juhani Rissanen (JRi), Adrian Royle (ARo), Pentti Runko (PRu), Kalle Ruokolainen (KRu), Kalevi Rutonen (KRu), Timo Ruotsalainen (TRu), Toivo Räs-sänen (TRä), Helena Rönkä (HRö), Risto Rönkä (RR), Kari Saukkonen (KSa), Mirja Schultz (MS), Hannu Siikavirta (HSi), Kau-ko Sikström (KS), Uolevi Skaren (US), Veli-Matti Sorvari (VMS), Janne Taskinen (JTa), Pekka Tenhunen (PTe), Jorma Tuomainen (JTU), Markku Ukkonen (MU), Visa Uusi-paikka (VU), Timo Vauhkonen (TVa), Rauno Vasara (RV), Esko Vasanen (EVe), Veli-Matti Väätänen (VMV), Juha Väätäinen (JuV).

Lyhenteet

♂	=	koiras
♀	=	naaras
muut	=	muutamia
us	=	useita
p	=	paikallinen tai lepäilevä
m	=	muuttava, muutosuuntalyhenne (N, S jne)
kiert	=	kiertelevä
r	=	rengastettu
Ä	=	laulava tai soidinääntelevä
ä	=	muuten ääntelevä, äänihavainto
a	=	parvi; a5 = viiden parvi, 5a = viisi parvea, 100(5a) m = yhteensä sata muuttajaa viidessä parvessa
kv	=	kalenterivuosi; iät kalenterivuosina
ad	=	vanha (aikuisen)
tp	=	talvipukuinen
mus	=	Kuopion museon kokoelmat
M. Maallikko/VU	=	maallikko/havainnon varmistaja
RLM	=	rautalampilainen lintuharrastaja
(j)	=	aiemmin julkaisematon havainto

Aikaisten kevätmuuttohavaintojen tarkistus

Alueellinen harvinaisuuskomitea (AHK) perustettiin vuonna 1983. Tämän jäl-keen tehdyistä poikkeuksellisen aikaisista kevätmuuttohavainnoista, joita tässä-kin katsauksessa on julkaistu, on osa tarkistettu AHK:ssa. Jatkossa aikaisten kevät-muuttohavaintojen suhteen noudatetaan tiukkaa linjaa; AHK pidättää oikeuden tarkastaa ennätysaikaiset muuttajat. Niinpä jokainen joka havaitsee tässä katsauksessa julkaistusta havainnosta aikaisemman noteerauksen, voi henkisesti va-rautua täyttämään havainnosta AHK-lomakkeen. **Tähän yhteyteen on laadittu ohjeellinen taulukko lajeittaisista päivämääristä, joi-na tai joita aikaisemmin tehdyistä havainnoista on täytettävä AHK-lomake.** Maallikkohavaintoja ote-taan yhä vastaan, mutta hyväksytään vain tapaukset, joissa pystytään varmistu-maan lajimäärityksestä (AHK-kaavake, valokuva, lintuharrastaja käy tarkistamassa havainnon tms).

Kaakkuri	15.4.	Pikkutylli	16.4.	Niittykirvinen	2.4.
Kuikka	15.4.	Tylli	10.4.	Lapinkirvinen	5.5.
Silkkiuikku	8.4.	Kapustarinta	4.4.	Keltavästäräkki	21.4.
Härkälintu	20.4.	Tundrakurmitsa	5.5.	Västäräkki	3.4.
Mustakurkku-uikku	20.4.	Töyhtöhyppä	29.2.	Peukaloinen	22.3.
Kaulushaikara	31.3.	Pikkusirri	19.5.	Rautiainen	4.4.
Harmaa-haikara	31.3.	Lapinsirri	2.5.	Punarinta	3.4.
Kattohaikara	25.4.	Suosirri	26.4.	Satakieli	9.5.
Metsähanhi	7.4.	Jänkäsirriäinen	20.5.	Sinirinta	30.4.
Tundrahanhi	15.4.	Suokukko	25.4.	Leppälintu	25.4.
Merihanhi	31.3.	Jänkäkurppa	20.4.	Pensastasku	30.4.
Valkoposkianhi	1.5.	Taivaanvuohi	8.4.	Kivitasku	8.4.
Sepelhanhi	3.5.	Lehtokurppa	5.4.	Laulurastas	12.4.
Haapana	5.4.	Punakuiri	1.5.	Punakylkirastas	2.4.
Tavi	5.4.	Pikkukuovi	19.4.	Kulorastas	30.3.
Jouhisorsa	10.4.	Isokuovi	3.4.	Pensassirkkalintu	20.5.
Heinä-tavi	14.4.	Mustaviklo	27.4.	Viitasirkkalintu	25.5.
Lapasorsa	11.4.	Punajalkaviklo	31.3.	Ruokokerttunen	5.5.
Punasotka	10.4.	Valkoviklo	14.4.	Viitakerttunen	21.5.
Tukkasotka	4.4.	Metsäviklo	5.4.	Luhtakerttunen	22.5.
Lapasotka	25.4.	Liro	23.4.	Rytikerttunen	15.5.
Alli	31.3.	Rantasipi	18.4.	Kultarinta	18.5.
Mustalintu	4.4.	Karikukko	5.5.	Hernekerttu	1.5.
Pilkkasiipi	10.4.	Vesipääsky	18.5.	Pensaskerttu	5.5.
Uivelo	13.4.	Pikkulokki	24.4.	Lehtokerttu	7.5.
Tukkakoskelo	15.4.	Naurulokki	21.3.	Mustapääkerttu	5.5.
Mehiläishaukka	30.4.	Kalalokki	20.3.	Idänuunilintu	14.5.
Ruskosuohaukka	6.4.	Selkälokki	1.4.	Sirittäjä	28.4.
Sinisuhaukka	6.4.	Kalatiira	26.4.	Tiltalti	17.4.
Hiirihaukka	23.3.	Uuttukyyhky	16.3.	Pajulintu	23.4.
Piekana	31.3.	Sepelkyyhky	15.3.	Harmaasieppo	3.5.
Kalasääski	12.4.	Käki	30.4.	Pikkusieppo	20.5.
Tuulihaukka	15.3.	Suopöllö	19.3.	Kirjosieppo	24.4.
Nuolihaukka	20.4.	Kehräjä	20.5.	Kuhankeitäjä	19.5.
Luhtakana	15.4.	Tervapääsky	13.5.	Pikkulepinkäinen	7.5.
Luhtahuitti	25.4.	Käenpiika	26.4.	Punavarpunen	9.5.
Ruisräikkä	20.5.	Kiuru	11.3.	Lapinsirkku	2.4.
Nokikana	1.4.	Törmäpääsky	1.5.	Peltosirkku	1.5.
Kurki	5.4.	Haarapääsky	15.4.	Pohjansirkku	21.4.
Meriharakka	10.4.	Räystäspääsky	22.4.	Pajusirkku	24.3.
		Metsäkirvinen	15.4.		

Havainnot lajeittain

Vesilinnut

Kaakkuri *Gavia stellata*

(11.4.–1.5.–16.5./18)

11.4.74 1 tp p Varkaus Kopolanvirta (Jl, HKo, HeP) (j) ja 22.4.90 2 p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j). Ensimmäinen havainto on aikainen, vaikka ensimmäiset kaakkurit onkin havaittu Suomessa jo maaliskuun alkupuolella.

Kuikka *G. arctica*

(15.4.–30.4.–13.5./29)

15.4.89 1 m Varkaus Pitkälänniemi (HHö, HKo, MU) ja 20.4.89 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (KSi) (j). Saapumisennätys: 8.4.1846 Rautalampi (J. von Wright).

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*

(8.4.–23.4.–30.4./31)

8.4.87 1 p Rautalampi Säynätsalmi (KSi) ja 11.4.84 1 p Kuopio ja 1 p Rautalampi. Jälkimmäisistä havainnoista ei tiedetä havainnoijaa eikä tarkempaa paikkaa

Härkälintu *P. griseogena*

(22.4.–7.5.–22.5./23)

22.4.90 1 Å Varkaus Ruokojärvi (HKo) (j) ja 25.4.90 1 Å Rautalampi Säynätsalmi (TJa).

Mustakurkku-uikku *P. auritus*

(26.4.–8.5.–28.5./24)

26.–27.4.90 1 p Kuopio Keskimäinen (PLi, ER) ja 28.4.–1.5.94 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi).

Merimetso *Phalacrocorax carbo*

(8.3.–22.4.–8.5./12)

8.3.–10.4.93 1 (2kv) p Kuopio Puutossalmi (RV, HKo, ER ym.) ja 7.4.82 2 p Varkaus Siitinselkä (OHu, ALi) (j).

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*

(7.4.–3.5.–1.6./13)

7.–15.4.84 1 yks. Tuusniemi Vehmasenlampi (Pte) ja 8.4.94 1 p Varkaus Käärmeniemi (OHu). Keväältä -95 on lisäksi ensimmäistekin havaintoa aikaisempi noteeraus tuoreesta jälkijonosta ruovikossa 22.3. Varkauden Lehtoniemessä (OHu) (j). Tätä ei ole kuitenkaan laskettu mukaan virallisiin havaintoihin. Saapumisennätys: 23.3.1932 Iisalmi (Kivirkko 1932).

Harmaahaikara *Ardea cinerea*

(1.4.–24.4.–25.5./9)

1.–3.4.85 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (HSi, KSi, EVe ym.) ja 7.4.84 1 p Varkaus Siitinselkä (ALi ym.). Harmaahaikaroitahan havaitaan Pohjois-Savossa pääasiassa syksyisin. Keväthavaintojakin on saapumishaarukkaa ajatellen "riittävästi".

Kattohaikara *Ciconia ciconia*

(8.5.–16.5.–30.5./10)

8.5.93 1 p Vesanto Kuuslahti (V. Viding/ER) ja **8.5.95** 1 p Kuopio Hiltulanlahti (PMe, JKe, AHa, ER ym.). Keväthavainnot ovat yhtä lukuun ottamatta 80- ja 90-luvulta.

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*

(29.2.–4.4.–24.4./31)

29.2.92 1 p Varkaus Lehtoniemi (HKä) ja 12.3.95 6 m Juankoski Pisankoski (JuV). Joutsenmuuton alun määrittäminen on hankalaa talvehtivien yksilöiden takia. Em. yksilöt on tulkitu muutajiksi, koska ne on paikoilta, joissa lajin ei tiedetä talvehtivan. Muutto alkaa joka tapauksessa viimeistään maaliskuun aikana.

Pikkujoutsen *Cygnus columbianus*

(3.4.–27.4.–14.5./11)

3.4.–3.5.72 1 ad p Varkaus Tyyskä (HKo, TLi ym.) ja 4.4.81 1 m Varkaus keskusta (HKä). Tästä AHK-lajista on kertynyt kohtuullisesti keväthavaintoja.

Metsähanhi *Anser fabalis*

(7.4.–17.4.–29.4./31)

7.4.81 2 m Maaninka Mustavirta (Krt) ja 9.4.94 5 kiert. Varkaus Ruokojärvi (HHa, JKe, JaK, HKo).

Lyhytnokkahanhi *A. brachyrhynchos*

Saapumisennätys: **11.4.91** 1 m Kuopio Keskimäinen (PPy, KSA).

Tundranhanhi *A. albifrons*

(15.4.–28.4.–12.5./10)

15.4.78 2 ad p Lapinlahti Linnansalmi (US) ja 20.4.84 1 p Rautalampi (JHa, HSi, KSi). Lajista löytyi muuttohavaintoja kymmenen vuoden ajalta. Sitä havaitaan selvästi vähemmän keväällä kuin syksyllä.

Merihanhi *A. anser*

(17.3.–26.4.–9.5./9)

17.–22.3.85 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (KSi ym.) ja 15.4.95 1 p Varkaus Ruokojärvi (SMi, OHu). Aikaisin havainto on valtakunnallisestikin aikainen. Se jää ainoastaan viikon valtakunnallisesti 15. noteerauksesta (Pöyhönen 1995). Ensimmäiset merihanhet on havaittu Suomessa helmikuun puolivälissä.

Kanadanhanhi *Branta canadensis*

(2.4.–20.4.–25.5./15)

2.4.90 1 p Kuopio Keskimäinen (PHu) ja 5.4.88 1 p Nilsia Vuohisaari (M. Väättäin/HHö) Rautalammin istutusalueen ulkopuolella tavataan jonkun verran yksilöitä, jotka tulkitaan kevätkuuttajiksi.

Valkoposkikanhi *Branta leucopsis*

Kuopion Puutossalmen lossisulaan ilmaantui 8.3.1993 kuvan nuori merimetso – ennätysaikainen Pohjois-Savossa. ©Eelis Rissanen

(4.5.–14.5.–27.5./10)

4.5.85 2 m Nilsia kk (HHö) ja 5.5.92 1 p Maaninka Lapinjärvi (MU).

Sepelhanhi *B. bernicla*

(3.5.–27.5.–11.6./8)

3.5.66 2 m Kuopio Keskimäinen (EMi) ja **3.5.87** 1 m Rautalampi Äijävesi (EVe). Havainnot ovat valtakunnallisesti aivan 20. aikaisimman noteerauksen tuntumassa.

Ristisorsa *Tadorna tadorna*

Saapumisennätys: **16.4.95** 1 ♀ m SW Kuopio Jännevirta (VU, TF).

Haapana *Anas penelope*

(7.4.–23.4.–6.5./31)

7.4.90 1 ♂ ♀ p Varkaus Lehtoniemi (HKo) (j), 13.4.72 1 ♂ ♀ p Vrk Pitkälänniemi (HKo) (j), 13.4.89 7 p Kuo Kallansillat (JKe, ER) ja 13.4.90 eri puolilla.

Harmaasorsa *Anas strepera*

(15.4.–10.5.–4.6./11)

15.–20.4.89 1 ♂ p Siilinjärvi Toivala (KRu, AHa, JKe) ja 23.4.89 1 ♂ ♀ p Varkaus Ruokojärvi (OHu). Keväthavainnot painottuvat 80- ja 90-luvuille.

Tavi *A. crecca*

(7.4.–17.4.–28.4./31)

7.4.88 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j), 10.4.82 1 ♂ ♀ p Maaninka Lapinjärvi (VMV) ja 10.4.94 1 ä m Kuopio Vartiala (HKo, MPa, ER).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*

(13.3.–3.4.–21.4./30)

13.3.94 3 ♂ ♂ p talvehtivien lisäksi Rautalampi Tyyrinvirta (TJa, KSi) ja

19.3.90 1 ♂ ♀ p Kuopio Kuopionlahti (PPy).

Talvehtimisen takia kevätkuuttohavaintojen tulkitseminen on erittäin hankalaa. Lajin kevätiliikettäminen alkanee maaliskuussa, mutta kuinka kaukaa nämä yksilöt tulevat, on arvoitus.

Jouhisorsa *A. acuta*

(10.4.–22.4.–7.5./31)

10.4.94 1 ♂ ♀ p Maaninka Lapinjärvi (monet), 12.4.89 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j) ja 12.4.90 4 p Kiuruvesi Niemiskylä (THä).

Heinätavi *A. querquedula*

(14.4.–28.4.–23.5./30)

14.4.89 1 ♂ ♀ p Kuopio Keskimäinen (PHu) ja 19.4.92 1 ♂ p Kuopio Keskimäinen (TF, VU).

Lapasorsa *A. clypeata*

(11.4.–28.4.–15.5./31)

11.4.90 1 ♂ ♀ p Kuopio Kallansillat (JKe) ja 14.4.89 1 ♂ ♀ p Kuopio Keskimäinen (PHu).

Punasotka *Aythya ferina*

(10.4.–22.4.–8.5./31)

10.4.84 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j), 11.4.90 1 ♂ p Vrk Siitinselkä (OHu) (j), 11.4.91 1 ♂ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (j) ja 11.4.92 1 ♂ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (j).

Tukkasotka *A. fuligula*

(4.4.–22.4.–6.5./31)

4.4.90 5 ♂ ♂ 2 ♀ ♀ p Kiuruvesi Kiuruvesi (THä) ja 11.4.91 1 p Maaninka Lapinjärvi (AHu, JHu).

Lapasotka *A. marila*

(30.4.–11.5.–29.5./8)

30.4.87 1 ♂ ♀ m Rautalampi Äijävesi (EVe) ja 2.5.92 2 p Varkaus Lehtoniemi (MPH, HKo, ARo).
Lapasotkia havaitaan myös selvästi enemmän syksyllä kuin keväällä.

Haahka *Somaria mollissima*
Saapumisennätys: **7.-8.4.94** 1 ♂ p Varkaus Siitinselkä (OHu ym.).

Alli *Clangula hyemalis*
(2.4.-13.5.-23.5./24)
2.4.95 1 ♂ p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j) ja 21.4.94 1 ♂ p Varkaus Siitinselkä (OHu).

Mustalintu *Melanitta nigra*
(4.4.-29.4.-22.5./23)
4.4.91 1 ♂ p Varkaus Huruslahti (OHu) (j) ja 11.4.90 6 p Iisalmi Itikka (US) (j).

Pilkksiipi *M. fusca*
(16.4.-20.5.-12.6./16)
16.4.93 1 ♀ p Varkaus Huruslahti (OHu) ja 17.4.88 1 ♂ p Varkaus Lehtoniemi (HKo).

Telkkä *Bucephala clangula*
(3.3.-30.3.-22.4./31)
3.3.95 1 ♂ ♀ p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j), 4.3.84 1 p Rautalampi ja 4.3.89 1 ♂ 3 ♀ p Rautalampi Tyyrinvirta (AHa).
Hankala laji kevätkuon kannalta. Em. havainnot kuvannevat kevätkuon alkua. Liikehtiminen alkaa maaliskuussa kuten sinisorsallakin. Kevään -84 havainnosta ovat tiedot puutteellisia.

Uivelo *M. albellus*
(13.4.-26.4.-10.5./28)
13.4.76 1 p Iis Nerohvirta (US) (j),
13.4.90 1 ♂ p Varkaus (monet) ja
13.4.91 1 ♂ ♀ p Iis Nerohvirta (US) (j).
Kolme havaintoa ensimmäiseltä päivältä kertoo, että selkeästi aikaisin kevätkuontajia puuttuu.

Tukkakoskelo *Mergus serrator*
(15.4.-29.4.-16.5./26)
15.-16.4.94 1 ♂ ♀ p Varkaus Siitinselkä (KHe, OHu, HKo, ER) ja 17.4.82 2 ♂ p Kuo Kallansillat (HRö, RR).

Isokoskelo *M. merganser*
(4.3.-29.3.-30.4./30)
4.3.89 1 ♂ 2 ♀ p Rautalampi Tyyrinvirta (AHa) ja 5.3.84 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu, ALi) (j).
Kuuluu samaan sarjaan telkän ja sinisorsan kanssa. Muutoksi tulkitavaa liikehtimistä esiintyy maaliskuussa.

Petolinnut

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*
(24.4.-14.5.-28.5./22)
24.4.72 ammuttu Tervo (mus) ja 3.5.87 1 m Rautalampi Rastunsuo

Varhaisin tukkasotka on saapunut Pohjois-Savoon 4.4. ©Eelis Rissanen

(KSi).
Huhtikuun havainto on valtakunnallisessa listassa 7. aikaisin (Pöyhönen 1995).

Haarahaukka *Milvus migrans*
(21.4.-12.5.-2.6./13)
21.4.83 1 m Kuopio Kallansillat (MU) ja 25.4.75 1 m Kaavi kk (MLi).
Haarahaukkahavainnot painottuvat 80-luvulle.

Merikotka *Haliaeetus albicilla*
(19.3.-18.4.-23.4./15)
19.3.93 1 NE Siilinjärvi kk (MU) ja 26.3.86 1 m Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j).

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*
(6.4.-24.4.-19.5./23)
6.4.94 1 ♀ p Nilsia Hanhisalmi (JRI) ja 11.4.91 1 ♂ p Varkaus Ruokojärvi (OHu) (j).

Sinisuhaukka *C. cyaneus*
(6.4.-14.4.-2.5./30)
6.4.91 1 ♂ kiert Varpaisjärvi Sopenjärvi (HHö), 8.4.83 1 m Rautalampi ja 8.4.89 1 ♂ p Rautalampi Rastunsuo (JKe).
Kevään -83 havainnosta on tiedossa vain kunta.

Arosuhaukka *C. macrourus*
Saapumisennätys: **1.5.95** 1 (+2kv) ♂ Maaninka Patalahti (JaK, ER, JuV).

Hiirihaukka *Buteo buteo*
(23.3.-9.4.-29.4./31)
23.3.83 1 m N Varkaus Kuoppakangas (RLi) (j) ja 24.3.90 1 m Siilinjärvi kk (MU).

Piekana *B. lagopus*

(31.3.-15.4.-29.4./31)
31.3.85 1 m Kuopio Kivisalmi (PPy) ja 1.4.85 1 m Rautalampi Virta (EVe).

Kalasääski *Pandion haliaetus*
(12.4.-20.4.-30.4./31)
12.4.83 1 p Rautalampi, 12.4.84 1 m Rautalampi ja 12.-13.4.87 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (KSi).
Sääksen osalta päivämäärien kasaantuminen osoittaa selkeästi aikaisimman havainnon puuttuvan. Toisaalta ne kertovat lajin saapuvan ensimmäisenä Rautalammi (Tyyrinvirran lohialueille?). Vuoden -84 havainnosta on tiedossa vain pvm ja kunta.

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*
(14.3.-7.4.-23.4./31)
14.3.67, 23.3.81 1 m Pielavesi Kynäinen (JTa) ja 23.3.90 1 m Siilinjärvi kk (MU).
Ensimmäisestä havainnosta on tiedossa pelkkä päivämäärä.

Punajalkahaukka *F. vespertinus*
Saapumisennätys: **22.4.84** 1 ♂ p Rautalampi Rastunsuo (KSi).

Ampuhaukka *F. columbarius*
(18.3.-5.4.-30.4./29)
18.3.89 1 ♀ p Rautalampi Rastunsuo (JKe) ja 22.3.92 1 p Maaninka Lapinjärvi (ER, MU).
Ampuhaukka talvehtii varpushaukan tapaan, joskin vähälukuisempaan. Nämä on tulkittu ensimmäisiksi kevätkuontajiksi.

Nuolihaukka *F. subbuteo*
(15.4.-4.5.-26.5./27)
15.4.87 1 p Siilinjärvi Toivala (PPy), 25.4.84 1 m Kuopio ja 25.4.86 1 m Rautalampi Rastunsuo

(KSi).
Lajista on havaintoja aivan huhtikuun alkupuoleltakin. Ne on kuitenkin "hyllytetty" ja nämä ovat viralliset ensimmäiset havainnot. Ensimmäinen havainto uupuu vain päivän verran 20. aikaisimman havainnon joukosta (Pöyhönen 1995). Kevään -84 havainnosta on tiedossa vain yksilömäärä ja kunta.

Muuttohaukka *F. peregrinus*
Saapumisennätys vuodesta 1960 lukien: **25.4.76** 1 ad Kuopio Melahti (TE).

Rantakanat ja kurki

Viiriäinen *Coturnix coturnix*
(27.5.-6.6.-30.6./8)
27.5.-1.8.73 1 Å Kuopio Keskimäinen (EMi ym.) ja 2.6.-6.7.86 1 Å Sonkajärvi Saukkosuo (VMS, JKu, PHe ym.).
Ensimmäinen havainto on suhteellisen aikainen. Lajista on yksi näitäkin aikaisempi vanha havainto: saapumisennätys: 11.-12.5.1907 3 p Vehmersalmi (Suomalainen 1908). Tämä havainto on peräti toiseksi aikaisin valtakunnallisella listalla (Pöyhönen 1995).

Luhtakana *Rallus aquaticus*
(20.4.-22.5.-13.6./15)
20.4.76 rautoihin kuollut Iisalmi Tismiö (US) ja 22.4.94 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (HHa, MPH, HHö, KSa).

Luhtahuitti *Porzana porzana*
(27.4.-13.5.-23.6./21)
27.4.80 1 p Maaninka (JKa) ja 29.4.84 1 Maaninka.
Ensimmäisestä havainnosta puuttuu tarkempi havaintopaikka. Jälkim-

mäisestä havainnosta on tiedossa vain yksilömäärä ja kunta.

Pikkuhuitti *P. parva*

Saapumisennätys: 2.5.1959 kuollut Kuopio Riistaveden lintujärvet (von Haartman ym. 1963–72).

Ruisräikkä *Crex crex*

(24.5.–28.5.–14.6./22)
24.5.81 2 Ä Kiuruvesi Niemisjärvi (SJü), 24.5.86 1 Ä Sonkajärvi Kukkopuronsuu (VMS), 24.5.89 1 Ä Varkaus Joutenlahti (OHu) (j), 24.5.–kesäkuu 93 1 Ä Siilinjärvi Leppäkaarre (M. Ahonen/MU) ja 24.–28.5.95 1 Ä Vehmersalmi Vuorisalo (T. Happonen).
Peräti viisi havaintoa ensimmäiseltä päivältä.

Liejukana *Gallinula chloropus*

(13.4.–7.5.–22.5./10)
13.–17.4.77 1 ad Varkaus Pirtinvirta (HKO) (j) ja 23.4.83 1 rautoihin kuollut Maaninka Lapinjärvi (mus).

Nokikana *Fulica atra*

(14.3.–11.4.–18.5./29)
14.3.85 1 p Varkaus Huruslahti (ALi) (j) ja 30.3.88 1 p Iisalmi Nerohvirta (T. Jokinen/KJä).
Ensimmäinen havainto on aikainen lajin muuhun saapumiseen verrattuna.

Kurki *Grus grus*

(5.4.–16.4.–24.4./31)
5.4.87 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi) ja 5.4.90 1 m Rautalampi Etelä-Saikari (TJa).

Kahlaajat

Meriharakka *Haematopus ostralegus*

(10.4.–4.5.–23.5./25)
10.4.89 2 p Kuopio Savilahti (TF, VU) (j), 21.4.87 1 m Rautalampi

Virta (EVe), 21.4.93 1 p Varkaus Huruslahti ja 1 p Varkaus Siitinselkä (TI) sekä 21.4.95 1 p Varkaus Huruslahti (OHu) (j).

Pikkutylli *Charadrius dubius*

(16.4.–28.4.–5.5./29)
16.4.84 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi) (j) ja 16.4.95 1 p Juankoski Pisankoski (JuV).

Tylli *C. hiaticula*

(13.4.–8.5.–23.5./24)
13.4.93 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi) ja 26.4.70 1–2 p Kuopio Keskimäinen (JKa, MKh, JTü).
Ensimmäinen havainto on maakunnallisesti aikainen. Suomessa ensimmäisiä on havaittu jo kuu-kautta aikaisemmin.

Keräkurmitsa *C. morinellus*

(7.5.–22.5.–30.5./10)
7.5.83 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi) ja 9.5.81 1 p Rautalampi Rastunsuo (EVe).
Havainnot on noteerattu valtakunnallisella listalla seitsemänneksi ja yhdeksänneksi (Pöyhönen 1995).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*

(4.4.–17.4.–16.5./31)
4.4.87 1 p Kuopio Sorsasalo (JRi) ja 7.4.86 1 kiert Rautalampi Rastunsuo (KSi).
Saapumisennätys on poikkeuksellisen aikaisesta kevätmuuttajasta: 3.2.93 1 m Kuopio Jynkkä (MKh), mikä on aikaisin havainto Suomesta. Tämä on jätetty pois saapumishaarukasta "harhaanjohtavana".

Tundrakurmitsa *P. squarotola*

(5.5.–22.5.–29.5./11)
5.–6.5.72 Kuopio Keskimäinen (EMi) ja 20.5.83 1 m Rautalampi Etelä-Konnevesi (JKn).
Ensimmäinen havainto on valtakunnallisessakin mielessä aikainen. Se sijoittuu 20:n aikaisimman jouk-

Ensimmäinen nokikana on havaittu jo maaliskuun 14. päivänä. Yksilö oli poikkeuksellisen aikainen lajin muuhun saapumiseen verrattuna. ©Eelis Rissanen

koon.

Töyhtöhyppä *Vanellus vanellus*

(8.3.–30.3.–10.4./31).
8.3.67 ja 14.3.85 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi).
Aikaisimmasta havainnosta on tiedossa vain päivämäärä. Saapumisennätys: 28.2.1926 1 ammuttu Pielavesi Taipale (Kyyhkynen 1926).

Pikkusirri *Calidris minuta*

(19.5.–27.5.–9.6./9)
19.5.95 1 p Nilsia Palonurmi (PHA) ja 22.5.93 2 p Siilinjärvi Raasio (ALi).

Lapinsirri *C. temminckii*

(2.5.–18.5.–1.6./25)
30.4.89 1 ä m Sonkajärvi Sukeva (VMS) ja 2.5.70 2 p Suonenjoki Pörolänmäki (JKn).
Ensimmäinen havainto sijoittuu valtakunnallisella listalla peräti kolmanneksi (Pöyhönen 1995).
Toinenkin havainto on kymmenen aikaisimman havainnon joukossa.

Suosirri *C. alpina*

(26.4.–18.5.–2.6./28)
26.4.70 1 p Kuopio Keskimäinen (JKa, JTü) ja 4.–7.5.94 2 tp p Maaninka Lapinjärvi Vesajoki (PLi, MU).
Ensimmäinen havainto on maakunnallisesti aikainen. Suomen ensimmäinen on havaittu 26.3. (Pöyhönen 1995).

Jänkäsiirriäinen *Limicola falcinellus*

(20.5.–28.5.–2.6./8)
20.5.95 1 p Siilinjärvi Raasio (VU ym.) ja 23.5.93 5 p Siilinjärvi Raasio (HHö).
Ensimmäinen havainto jää kolme päivää valtakunnallisesta 15. noteerauksesta.

Suokukko *Philomachus pugnax*

(25.4.–3.5.–13.5./31)
25.4.94 1 p Rautalampi Rastunsuo (HRö) ja 26.4.90 2 ♂ p Varkaus Ruokojärvi (OHu) (j).

Jänkäkurppa *Lymnocyrtus minimus*

(20.4.–4.5.–15.5./30)
20.4.89 1 p Varkaus Ruokojärvi (OHu) (j) ja 21.4.90 1 p Siilinjärvi Ahmo (MU).

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*

(8.4.–18.4.–29.4./31)
8.4.67, 10.4.84 1 Rautalampi ja

10.4.94 1 Ä Kuopio Keskimäinen (VU).
Ensimmäisestä havainnosta tiedetään vain päivä. Seuraavasta ei tiedetä tarkempaa paikkaa eikä havainnoijaa.

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*

(5.4.–17.4.–29.4./29)
5.4.87 1 p Kuopio Levänen (PHu) ja 7.4.91 1 p Rautalampi Etelä-Saikari (TJa) ja 1 p Rautalampi kk (JKn).

Mustapyrstökuiiri *Limosa limosa*

(23.4.–30.4.–15.5./9)
23.–24.4.70 1 p Iisalmi Nerohvirta (US), 23.–30.4.77 1–2 p Kuopio Keskimäinen (PHu ym.) ja 23.4.84 1 p Siilinjärvi Aappola (MU).

Punakuiiri *L. lapponica*

(7.5.–14.5.–26.5./17)
7.5.66 1 p Iisalmi Tismiö (US) (j) ja 9.5.95 1 p Nilsia Palonurmi (PHA).

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*

(19.4.–29.4.–14.5./28)
19.4.84 2 p Karttula ja 1 Maaninka ja 19.4.89 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j).
Kevään -84 havainnoista on tiedossa vain yksilömäärät ja kunnat. Nämä havainnot ovat suhteellisen aikaisia valtakunnallisestikin esim. kymmenes noteeraus on 15.4.

Isokuovi *N. arquata*

(3.4.–15.4.–24.4./31)
3.4.82 3 p Siilinjärvi Toivala (MPa, TVa) ja 3.4.88 1 p Kiuruvesi Koi-vujärvi (SJü).

Mustaviklo *Tringa erythropus*

(27.4.–5.5.–15.5./31)
27.4.89 1 p Siilinjärvi Aappola (MU) ja 29.4.92 1 p Rautalampi Tyrvinvirta (JHa, HSi).
Havainnot ovat verrattain aikaisia. Valtakunnallisen 15. noteeraus on 23.4.

Punajalkaviklo *T. totanus*

(1.4.–6.5.–19.5./28)
1.4.87 1 p Varkaus Tyyskä (OHu) (j), 23.4.83 1 p Rautalampi ja 23.4.93 1 p Maaninka Lapinjärvi (MPH, MU).
Ensimmäinen havainto on todella aikainen. Se sijoittuu valtakunnallisella listalla yhdeksänneksi. Kevään -83 havainnosta tiedetään vain yksilömäärä ja kunta.

Lampiviklo *T. stagnatilis*

Saapumisennätys: 4.5.86 1 p Siilinjärvi Toivala (AHa).

Valkoviklo *T. nebularia*

(14.4.–29.4.–5.5./31)
14.4.90 1 p Kuopio Ryönänlahti (TRä) ja 15.4.90 1 p Kuopio Kes-

kimmäinen (JTU).

Ensimmäinen noteeraus on kahdenkymmenen aikaisimman havainnon joukossa valtakunnallisella listalla.

Metsäviklo *T. ochropus*
(5.4.–20.4.–1.5./31)

5.4.83 1 m Rautalampi, 8.4.83 1 m Rautalampi ja 8.4.73.

Vuoden -83 havainnoista tiedetään vain yksilömäärä ja kunta sekä -73 havainnosta vain päivä.

Liro *T. glareola*
(23.4.–30.4.–8.5./31)

23.4.83 1 m Kiuruvesi ja 1 m Siilinjärvi sekä **23.4.94** 1 p Rautalampi Rastunsuo (JaP).

Siivekkäissä on julkaistu joitain aikaisempiakin tietoja. Ne on kuitenkin hyllytetty puutteellisten kuvausten ja tietojen vuoksi.

Rantakurvi *Xenus cinereus*

Saapumisennätys: **29.–31.5.93** 1 p Siilinjärvi Raasio (MU ym.).

Rantasipi *Actitis hypoleucos*
(18.4.–29.4.–15.5./30)

18.4.90 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j) ja 19.4.90 1 p Kaavi (JuV).

Karikukko *Arenaria interpres*
(7.5.–13.5.–28.5./15)

7.5.88 1 p Siilinjärvi Aappola (ER, JRi, KRu, MU), 8.5.66 1 p Kuopio Keskimmäinen (JKa, MKh) ja 8.5.77 1 p Kuopio Keskimmäinen (PHu).

Vesipääsky *Phalaropus lobatus*
(19.5.–26.5.–13.6./17)

19.5.91 9 p Nilsia Palonurmi (PHa) ja 21.5.87 2 kiert Nilsia Palonurmi (PHa).

Lokit – Tikat

Merikihu *Stercorarius parasiticus*

Saapumisennätys: **14.5.89** 2 m Kuopio, Vaajasalo (KRu, MU).

Pikkulokki *Larus minutus*

(24.4.–2.5.–9.5./30)

24.4.90 3 kiert Iisalmi Keskimmäinen (US) (j), 25.4.90 8 p Kuopio Keskimmäinen (PLi) ja 25.4.94 1 p Maaninka Lapinjärvet (PRu).

Naurulokki *L. ridibundus*

(21.3.–7.4.–15.4./31)

21.3.90 1 p Kuopio Jännevirta (PPy) ja 25.3.86 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j).

Kalalokki *L. canus*

(20.3.–11.4.–30.4./31)

20.3.86 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j) ja sekä 30.–31.3.84 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi, RLi) (j) ja 30.3.91 1 p Varkaus Huruslahti (OHu) (j).

Selkälokki *L. fuscus*

(1.4.–14.4.–29.4./31)

1.4.84 1 p Kuopio ja 1.4.85 1 p Rautalampi Virta (EVe).

Kevään -84 havainnosta tiedetään vain yksilömäärä ja kunta.

Harmaalokki *L. argentatus*

(23.2.–25.3.–21.4./30)

23.2.90 1 p Varkaus Huruslahti (OHu) (j) ja 25.2.95 1 ad p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j).

Merilokki *L. marinus*

(3.3.–27.3.–11.4./16)

3.3.92 1 p Varkaus Huruslahti (TI) ja 4.3.82 1 p Varkaus Siitinselkä (RLi) (j).

Räyskä *Sterna caspia*

Saapumisennätys: **5.5.81** 2 yks. Iisalmi Nerohvirta (US).

Kalatiira *S. hirundo*

(26.4.–4.5.–13.5./30)

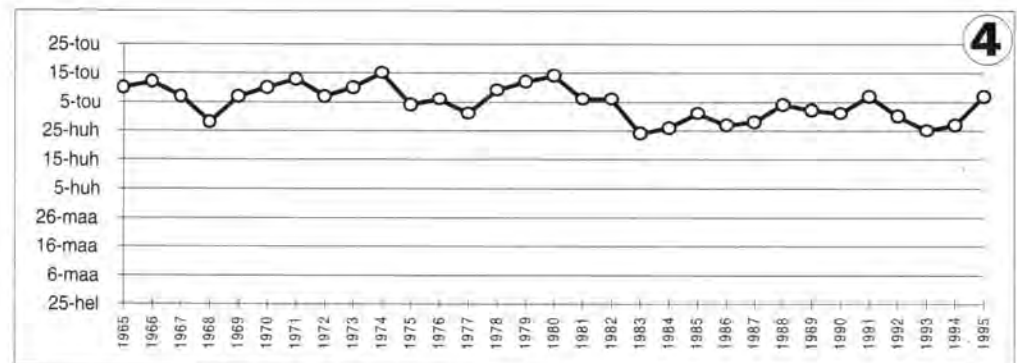
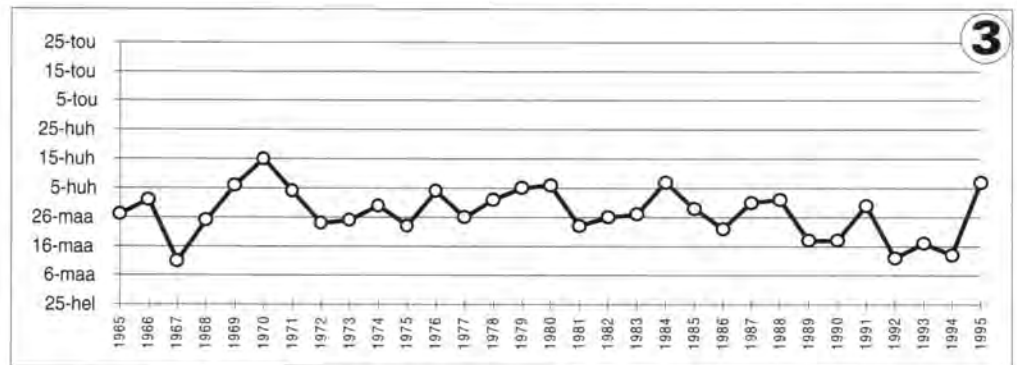
26.4.82 2 p Rautalampi (HSi) ja 27.4.82 1 p Kuopio Kallansillat (TRu).

Lapintiira *S. paradisaea*

Saapumisennätys: **13.5.77** 1 yks. Kuopio Sotkanvesi (MPi).

Mustatiira *Chlidonias niger*

Saapumisennätys: **15.–19.5.69** 1 p Kuopio Savilahti (MPR).

Neljän eri muuttolinnun saapuminen vuosina 1965–95. 1) Laulujoutsenen saapuminen on aikais-
tunut, mihin vaikuttanee lajin yleistyminen. 2) Piekanan saapumisessa ei juurikaan ole tapahtunut
muutosta. 3) Kiuru on esimerkkinä alkukevään säämuuttajasta ja 4) kirjosieppo loppukevään vaisto-
muuttajasta. Niiden saapumisajankohta vaihtelee yllättävän samankaltaisesti!

Uuttukyyhky *Columba oenas*
(16.3.–11.4.–26.4./24)

16.3.89 1 p Iisalmi Pohjoismäki (US) (j) ja 22.3.–4.4.72 1 p Varkaus Tyyskä (HKO) (j).

Sepelkyyhky *C. palumbus*
(15.3.–5.4.–16.4./31)

15.3.87 2 m Siilinjärvi Toivala (KSA) ja 20.3.90 4 p Siilinjärvi Toivala (PPY).

Käki *Cuculus canorus*
(30.4.–11.5.–23.5./31)

30.4.86 1 m Rautalampi Virta (EVe) ja 3.5.90 1 Å Kuopio Ryönänlahti (TRÄ).

Sarvipöllö *Asio otus*
(17.3.–7.4.–12.5./19)

17.3.85 1 Å Rautalampi Tallivirta (JHa, HSi), 18.3.85 1 Å Rautalampi Loilonvuori (JHa, HSi) ja 18.–20.3.85 1 p Rautalampi Tyrvirta (M. Laitinen/EVe).

Suopöllö *A. flammeus*
(19.3.–25.4.–16.5./27)

19.3.90 1 Å Juankoski Pisankoski (JuV) ja 1.4.93 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi).

Kehraaja *Caprimulgus europaeus*
(29.5.–1.6.–8.6./9)

19.5.84 1 Å Rautalampi Kalajanvuori, 2 Å Rautalampi Syrjäkangas (JKN, HSi, EVe) ja 22.–23.5.81 3 Å Rautalampi Hanhitaipale (EVe). Aineisto on pieni, juuri ja juuri riittävä kevätmuuton esittelyyn.

Tervapääsky *Apus apus*
(8.5.–20.5.–1.6./31)

8.5.68 1 yks. Varkaus Pitkälänniemi (HKO) (j), 13.5.88 1 p Kuopio Sorsasalo (JRI), 13.5.89 1 m Siilinjärvi (MU) ja 13.5.95 1 p Rautalampi Tyrvirta (TF, IMA, VU).

Harjalintu *Upupa epops*

Saapumisennätys: **16.4.75** kuollut Kuopio Likolahti (mus).

Käenpiika *Jynx torquilla*
(26.4.–6.5.–18.5./31)

26.4.90 1 p Nilsia Piekkälänmäki (AHO), 27.4.84 1 Å Rautalampi, 27.4.86 1 Å Rautalampi Huuhka-vuori (HSi) ja 27.4.93 1 Å Nilsia Piekkälänmäki (AHO). Kevään -84 havainnosta tiedossa vain yksilömäärä ja kunta.

Varpuslinnut

Kangaskiuru *Lullula arborea*

Saapumisennätys: 21.3.–18.4.1912 1 Å Kuopio Haminalahti (M. Karppanen).

Kiuru *Alauda arvensis*
(11.3.–27.3.–15.4./31)

11.3.67 ja 12.3.92 2 p Varkaus Leh-

toniemi (TI).

Aikaisimmasta havainnosta tiedetään vain päivämäärä.

Tunturikiuru *Eremophila alpestris*
(29.3.–15.4.–7.5./19)

29.3.–1.4.72 2 p Varkaus Pitkälänniemi (JI, HKO), 3.4.78 1 p Varkaus Pitkälänniemi (HKO) ja 3.4.83 1 p Rautalampi Kerkonkoski (KSi). Tunturikiuruja tavattiin kevätmuutolla vielä 70-luvulla. Suurin osa havainnoista onkin 60- ja 70-luvulta. Havainnot ovat selvästi vähentyneet 80- ja 90-luvuilla.

Törmäpääsky *Riparia riparia*
(1.5.–11.5.–27.5./27)

1.5.90 1 kiert. Kuopio Keskimäinen (JRI) ja 2.5.92 muut Ter Äyskoski (MKH).

Haarapääsky *Hirundo rustica*
(7.4.–3.5.–13.5./30)

7.4.84 1 p Suonenjoki ja 22.4.95 1 m Varkaus Pitkälänniemi (OHu) (j). Ensimmäinen havainto on valtakunnallisesti 8. aikaisin. Näiden lisäksi on myös aikainen havainto 7.4.83 Iisalmi (Pöyhönen 1995). Tätä ei ole hyväksytty mukaan virallisiin havaintoihin, koska siitä ei ole mitään tarkempia tietoja. Kyse on Eläinmaailma-lehteen ilmoitusta maallikko(?)havainnosta.

Räystäspääsky *Delichon urbica*
(22.4.–5.5.–14.5./30)

22.4.94 1 p Rautalampi Tyrvirta (HHA, MPH, HHö, KSA) ja 23.4.94 2 kiert. Kuopio Puijonlaakso (HHA). Lajin huomiota ottaen havainnot ovat aikaisia. Molemmat sijoittuvat valtakunnallisessakin taulukossa 20:n havainnon joukkoon.

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*
(13.4.–27.4.–6.5./31)

13.4.89 1 m Kaavi (JuV) ja **13.4.91** 1 Å Varpaisjärvi Sopenjärvi (HHö).

Niittykirvinen *A. pratensis*
(2.4.–12.4.–26.4./31)

2.4.83 1 p Kuopio Keskimäinen, 4.4.83 1 m Rautalampi, 4.4.91 2 Å Siilinjärvi Kemira (KRu) ja 4.4.93 1 p Rautalampi Rastunsuo (KSi). Vuoden -83 havainnoista on tiedossa vain em. asiat.

Lapinkirvinen *A. cervinus*
(5.5.–16.5.–1.6./25)

5.5.83 2 p Rautalampi ja 7.5.83 1 p Rautalampi ja 7.5.77.

Ensimmäinen havainto on valtakunnallisessa taulukossa 20:n aikaisimman joukossa. Kevään -83 havainnoista on tiedossa yksilömäärä ja kunta. Kevään -77 havainnosta vain päivämäärä.

Keltavästäräkki *Motacilla flava*
(22.4.–2.5.–9.5./30)

22.4.84 2 m Vehmersalmi ja 24.4.86 1 m Rautalampi Virta (EVe).

Ensimmäisestä havainnosta tunnetaan vain yksilömäärä ja kunta.

Virtavästäräkki *M. cinerea*

Saapumisennätys: **6.4.94** 1 ♀ p Vessanto Kuusela (PA).

Västäräkki *M. alba*
(3.4.–11.4.–17.4./31)

3.4.83 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi) (j) ja 4.4.83 2 Rautalampi.

Toisesta havainnosta löytyy vain mainitut tiedot.

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*
(22.3.–13.4.–3.5./28)

22.–23.3.82 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi) (j) ja 28.3.90 1 p Leppävirta Nikkilänmäki (HRö). Ensimmäinen havainto on kahdenkymmenen aikaisimman havainnon joukossa valtakunnallisesti mitattuna.

Rautiainen *Prunella modularis*
(4.4.–17.4.–2.5./28)

4.4.83 1 m Rautalampi ja 5.4.83 5 Rautalampi.

Molemmista noteerauksista on vain mainitut tiedot.

Punarinta *Erithacus rubecula*
(3.4.–15.4.–30.4./31)

3.4.93 1 Å Kuopio Jukula (AHa), 5.4.83 1 p Varkaus Lehtoniemi (ALi) (j), 5.4.86 1 Å Rautalampi Äijävesi (EVe) ja 5.4.92 1 p Varkaus (TI).

Ensimmäinen havainto saattaa koskea onnistunutta talvehtijaa. Kyseisenä talvena esiintyi poikkeuksellisen runsasta talvehtimistä.

Satakieli *Luscinia luscinia*
(9.5.–17.5.–3.6./29)

9.5.89 2 Å Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j), 12.5.82 1 Å Siilinjärvi Kasurila (JPY, KSA), 12.5.85 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j), 12.5.88 1 Å Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j) ja 12.5.91 1 Å Varkaus Lehtoniemi (HKO). Toiselle havaintopäivälle havaintoja on kertynyt peräti neljä. Saapumisennätys: 3.5.1910 Siilinjärvi Kehvo (Levander 1918).

Sinirinta *L. svecica*
(28.4.–10.5.–23.5./29)

28.4.76 1 p Iisalmi Keskimäinen Kuikkaniemi (US) ja 30.4.–1.5.80 1 ♀ p Varkaus Lehtoniemi (ALi, JPr) (osittain j).

Jälkimmäisessä havainnossa on uutta pvm 1.5. Molemmat noteeraukset mahtuvat kahdenkymmenen aikaisimman joukkoon (ensimmäinen 9.) valtakunnallisesti (Pöyhönen 1995).

Mustaleppälintu *Phoenicurus ochrurus*

Saapumisennätys: **1.4.88** 1 ♂ p Kuopio Sorsasalo (JRI).

Leppälintu *P. phoenicurus*
(25.4.–4.5.–13.5./31)

25.4.89 1 ♂ p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j) ja 26.4.83 1 p Varkaus Lehtoniemi (ALi, RLi) (j).

Pensastasku *Saxicola rubetra*
(26.4.–5.5.–16.5./30)

26.4.83 1 ♂ p Varkaus Osmajoki (RLi) (j), 30.4.83 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j), 30.4.86 2 ♂ p Rautalampi Rastunsuo (KSi) ja 30.4.93 1 p Juankoski Putaansaari (VU).

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*
(8.4.–22.4.–4.5./31)

8.4.91 1 ♂ p Iisalmi Huttulaniemi (US) (j) ja 11.4.83 1 p Vrk Tyyskä (ALi) (j). Ensimmäinen havainto on maakunnallisesti aikainen.

Sepelrastas *Turdus torquatus*
(13.4.–25.4.–3.5./11)

13.–17.4.94 1 ♂ p Varkaus Lehtoniemi (OHu, HKO ym.) ja huhtikuun puoliväli 1 ♂ kuollut Maaninka Patamäki (mus). Toisesta havainnosta ei ole tiedossa tarkkaa päivämäärää. Se on otettu mukaan, koska seuraava havainto on 21.4.

Laulurastas *T. philomelos*
(12.4.–20.4.–30.4./30)

12.4.73, **12.4.83** 1 p Kuopio, **12.4.91** 1 Å Juankoski Pisankoski (JuV) ja **12.4.94** 1 p Kuopio Kello-niemi (EB). Ensimmäiseltä päivältä on peräti neljä havaintoa. Ensimmäisestä havainnosta tiedetään päivämäärä sekä toisesta yksilömäärä ja kunta.

Punakylkirastas *T. iliacus*
(2.4.–13.4.–29.4./31)

2.–3.4.94 1 p Rautalampi Rastunsuo (TJa, KSi), 4.4.82 1 m Rautalampi (AJ) ja 4.4.86 5 m Rautalampi Virta (EVe).

Kulorastas *T. viscivorus*
(30.3.–17.4.–1.5./28)

30.3.90 1 p Rautalampi Etelä-Saikari (TJa), 6.4.83 1 p Rautalampi ja 6.4.91 1 m Kuopio Huuhanmäki (EB).

Toisesta havainnosta tiedot ovat puutteelliset.

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*
(19.5.–27.5.–12.6./29)

19.5.75 Varkaus (JI), 21.5.81 1 Å Rautalampi Toholampi (RLM) ja 21.5.83 1 p Maaninka. Kevään -83 havainnosta tiedetään vain yksilömäärä ja kunta.

Viitasirkkalintu *L. fluviatilis*
(27.5.–7.6.–1.7./16)

27.5.93 1 Ä Varkaus Kurola (OHu) ja 29.5.79 1 Ä Varkaus Mula (HKo, JoH) (j).

Ruokokerttunen

Acrocephalus schoenobaenus (5.5.–13.5.–25.5./29)

5.5.83 1 p Kiuruvesi ja **5.5.89** 1 Ä Siilinjärvi Kevätön (MU).

Ensimmäisen havainnon tiedot ovat puutteelliset.

Viitakerttunen *A. dumetorum*

(21.5.–31.5.–25.6./28)

21.–23.5.93 1 Ä Lep Nikkilänmäki (HRö, HKo ym.) ja 22.5.84 1 Ä Rautalampi.

Luhakerttunen *A. palustris*

(29.5.–9.6.–24.6./20)

29.5.94 1 Ä Leppävirta Saamainen (MPH) ja 1.6.91 1 Ä Varkaus (ALi, J. Piipponen).

Rytikerttunen *A. scirpaceus*

(16.5.–1.6.–11.7./18)

16.5.72 2 Ä Kuopio Levänen (PHu) ja 21.5.95 1 Ä Varkaus Käärmenie-mi (OHu).

Kultarinta *Hippolais icterina*

(18.5.–3.6.–18.6./23)

18.5.84 1 Ä Rautalampi ja 25.5.85 1 Ä Kuopio Haapaniemi (AHa).

Ensimmäisestä havainnosta on vain ilmoitetut tiedot.

Hernekerttu *Sylvia curruca*

(1.5.–10.5.–23.5./30)

1.5.89 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j) ja **1.5.94** 1 Ä Siilinjärvi Kasurila (MU).

Pensaskerttu *S. communis*

(5.5.–15.5.–28.5./31)

5.5.93 1 Ä Kuopio Huuhanmäki (EB) ja 6.5.84 1 Ä Kuopio.

Jälkimmäisestä havainnosta tiedetään vain yksilömäärä ja kunta.

Lehtokerttu *S. borin*

(7.5.–20.5.–31.5./30)

7.5.89 1 Ä Nilsia Mustalahti (JRi), 11.5.86 1 Ä Kuopio Savisaari (AHa) ja 11.5.91 1 p Kuopio Ryö-nänlahti (TRä).

Ensimmäinen havainto on myös valtakunnallisesti aikainen. Se on viidentoista aikaisimman havainnon joukossa.

Mustapääkerttu *S. atricapilla*

(5.5.–25.5.–23.6./23)

5.5.89 1 p Kuopio Huuhanmäki (EB) ja 8.5.94 1 Ä Kuopio Puijo (PLi).

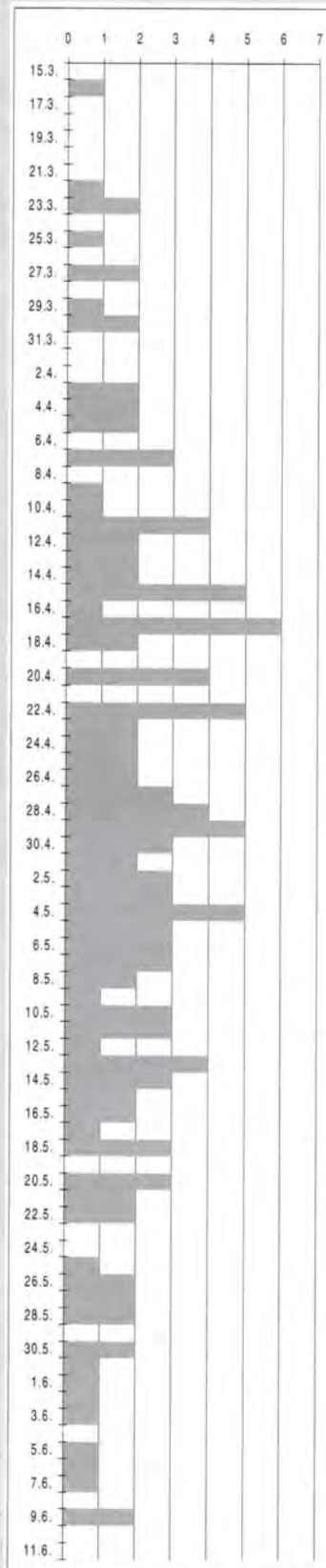
Idänuunilintu

Phylloscopus trochiloides (14.5.–30.5.–8.6./24)

14.–15.5.77 1 Ä Tervo Talluskylä (PHu) ja 21.5.78 us. Ä Kuopio Puijo sekä 1 Ä Nilsia.

Ensimmäinen havainto on valta-

Yleisimmät muuttolinnot (ne 149 lajia, joista on esitetty ns. saapumishaarukka) järjestyksessä keskimääräisen saapumisajan perusteella. Alla olevasta kuvaajasta näkyy, kuinka monta lajia saapuu kunkin päivänä.

Mustavaris	16.3.	Mustapyrstökuiri	30.4.
Kottarainen	22.3.	Liro	30.4.
Pulmunen	23.3.	Kaakkuri	1.5.
Naakka	23.3.	Pohjansirkku	1.5.
Harmaalokki	25.3.	Keltävästäräkki	2.5.
Merilokki	27.3.	Pajulintu	2.5.
Kiuru	27.3.	Pikkulokki	2.5.
Isokoskelo	29.3.	Kaulushaikara	3.5.
Telkkä	30.3.	Suokukko	3.5.
Töyhtöhyppä	30.3.	Haarapääsky	3.5.
Sinisorsa	3.4.	Meriharakka	4.5.
Peippo	3.4.	Nuolihaukka	4.5.
Laulujoutsen	4.4.	Jänkäkurppa	4.5.
Hemppo	4.4.	Leppälintu	4.5.
Sepelkyyhky	5.4.	Kalatiira	4.5.
Ampuhaukka	5.4.	Räystäspääsky	5.5.
Tuulihaukka	7.4.	Mustaviklo	5.5.
Sarvipöllö	7.4.	Pensastasku	5.5.
Naurulokki	7.4.	Punajalkaviklo	6.5.
Hiirihaukka	9.4.	Kirjosieppo	6.5.
Pajusirkku	10.4.	Käenpiika	6.5.
Nokikana	11.4.	Härkälintu	7.5.
Uuttukyyhky	11.4.	Peltosirkku	7.5.
Kalalokki	11.4.	Liejukana	7.5.
Västäräkki	11.4.	Tylli	8.5.
Niittykirvinen	12.4.	Mustakurkku-uikku	8.5.
Lapinsirkku	12.4.	Sirittäjä	9.5.
Peukaloinen	13.4.	Harmaasorsa	10.5.
Punakylkirastas	13.4.	Sinirinta	10.5.
Selkälokki	14.4.	Hernekerttu	10.5.
Sinisouhaukka	14.4.	Käki	11.5.
Järripeippo	15.4.	Törmäpääsky	11.5.
Tunturikiuru	15.4.	Lapasotka	11.5.
Piekana	15.4.	Haarahaukka	12.5.
Isokuovi	15.4.	Alli	13.5.
Punarinta	15.4.	Luhahuitti	13.5.
Kurki	16.4.	Ruokokerttunen	13.5.
Kapustarinta	17.4.	Karikukko	13.5.
Rautiainen	17.4.	Punakuiri	14.5.
Lehtokurppa	17.4.	Mehiläishaukka	14.5.
Metsähanhi	17.4.	Valkoposkianhi	14.5.
Tavi	17.4.	Harmaasieppo	15.5.
Kulorastas	17.4.	Pensaskerttu	15.5.
Merikotka	18.4.	Lapinkirvinen	16.5.
Taivaanvuohi	18.4.	Kattohaikara	16.5.
Kanadanhanhi	20.4.	Satakieli	17.5.
Metsäviklo	20.4.	Lapinsirri	18.5.
Kalasääski	20.4.	Punavarpunen	18.5.
Laulurastas	20.4.	Suosirri	18.5.
Merimetso	22.4.	Pilkasiipi	20.5.
Tukkasotka	22.4.	Tervapääsky	20.5.
Kivitasku	22.4.	Lehtokerttu	20.5.
Jouhisorsa	22.4.	Keräkurmitsa	21.5.
Punasotka	22.4.	Pikkulepinkäinen	21.5.
Haapana	23.4.	Luhakana	22.5.
Silkkiuikku	23.4.	Tundrakurmitsa	22.5.
Harmaahaikara	24.4.	Mustapääkerttu	25.5.
Ruskosouhaukka	24.4.	Vesipääsky	26.5.
Suopöllö	25.4.	Jänkäsirriäinen	26.5.
Sepelrastas	25.4.	Pikkusirri	27.5.
Merihanhi	26.4.	Sepelhanhi	27.5.
Uivelo	26.4.	Pensassirkkalintu	28.5.
Pikkujoutsen	27.4.	Ruisrääkkä	28.5.
Metsäkirvinen	27.4.	Idänuunilintu	30.5.
Tiltalti	27.4.	Kuhankeitäjä	30.5.
Lapasorsa	28.4.	Viitakerttunen	31.5.
Tundrahanhi	28.4.	Rytikerttunen	1.6.
Heinätavi	28.4.	Kehräjä	1.6.
Pikkutylli	28.4.	Kultarinta	3.6.
Mustalintu	29.4.	Pikkusieppo	5.6.
Valkoviklo	29.4.	Viiriäinen	6.6.
Rantasipi	29.4.	Viitasirkkalintu	7.6.
Tukkakoskelo	29.4.	Kultasirkku	9.6.
Pikkukuovi	29.4.	Luhakerttunen	9.6.
Kuikka	30.4.		

kunnallisestikin aikainen ja mahtuu viidentoista aikaisimman havainnon joukkoon (Pöyhönen 1995). Kevään -78 tiedot ovat puutteelliset.

Lapinuunilintu *P. borealis*

Saapumisennätys: 17.5.1931 Kuopio Jurastensalo (Reinikainen 1935).

Sirittäjä *P. sibilatrix*

(28.4.-9.5.-1.6./26)

28.4.86 1 Ä Rautalampi Virta (EVe) ja **29.4.89** 1 Ä Vieremä Konolanmäki (HHg).

Tiltaltti *P. collybita*

(17.4.-27.4.-5.5./31)

17.4.82 1 Ä Kuopio Keskimäinen (MPa, JPy, TRu), **18.4.83** 1 p Varkaus Lehtoniemi (ALi) (j) ja **18.4.84** 1 Ä Varkaus Lehtoniemi (OHu, ALi) (j).

Tämän lisäksi on aikainen havainto tunnistamattomasta uunilintulajista **12.4.80** 1 p Varkaus Pitkälänniemi (ALi). Tiltaltiksi havainto ei olisi mahdollottoman aikainen, paju-linnuksi kylläkin. Kevään -80 aikaisin tiltaltti havaittiin **26.4.**

Pajulintu *P. trochilus*

(24.4.-2.5.-12.5./30)

24.4.83 1 p Rautalampi ja **24.4.89** 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu) (j). Ensimmäisestä havainnosta on puutteelliset tiedot.

Harmaasieppo *Muscicapa striata*

(3.5.-15.5.-26.5./30)

3.5.82 1 p Kuopio (MtK), **3.5.83** 1 p Kiuruvesi ja **4.5.75.**

Pikkusieppo *Ficedula parva*

(19.5.-5.6.-20.6./16)

19.5.78 1 (+2kv) Ä Nilsii Ruokosenranta (MS, MU) ja **26.-28.5.82** 1 Ä Maaninka kk (JTa).

Kirjosieppo *F. hypoleuca*

(24.4.-6.5.-15.5./31)

24.4.83 1 p Rautalampi, **25.4.83** 1 p Rautalampi ja **25.4.93** 1 p Rautalampi Katilavirta (HRö). Kevään -83 havainnoista tiedetään vain yksilömäärä ja kunta.

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*

(19.5.-30.5.-27.6./26)

19.5.85 1 p Kuopio Keskimäinen (PHu), **20.5.66** ja **20.5.84** 2 Ä Vehmersalmi.

Vuoden -66 havainnosta on löydetty vain päivämäärä.

Pikkulepinkäinen *Lanius collurio*

(7.5.-21.5.-10.6./24).

7.5.86 2 p Vieremä Talaskangas (JKu), **12.5.86** 1 p Rautalampi Äijävesi (AJ, HSi) ja **12.5.85** 1 p Nilsii Piekkälänmäki (ER).

Naakka *Corvus monedula*

(24.2.-23.3.-8.4./28)

24.2.90 1 m Rautalampi Pitkälähti (EVe) ja **7.3.89** 1 p Varpaisjärvi kk (maalikko/HHö).

Laji talvehtii Varkaudessa ja Iisalmessa. Viime vuosina on talvehtimista esiintynyt myös Kuopiossa. Muuttajien tulkitseminen talvehtimispaikkojen lähiympäristössä on hankalaa. Liikehtiminen lisääntyy helmi-maaliskuun vaihteesta lähtien.

Mustavaris *C. frugilegus*

(2.3.-16.3.-2.4./31)

2.3.90 1 m Rautalampi Äijävesi (EV) ja **5.3.95** 1 p Varkaus Siitinselkä (OHu) (j).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*

(4.3.-22.3.-4.4./31)

4.3.88 1 Ä Varkaus Lehtoniemi (HKO) (j) ja **8.3.67.**

Jälkimmäisestä havainnosta löytyy vain päivämäärä.

Peippo *Fringilla coelebs*

(17.3.-3.4.-13.4./31).

17.3.92 1 p Leppävirta kk (HRö) ja **21.3.-4.4.87** 1 p Siilinjärvi kk (MU).

Laji on jokavuotinen talvehtija. Muuttajien tulkinta on usein hankalaa.

Järripeippo *F. montifringilla*

(21.3.-15.4.-29.4./31).

21.3.93 1 p Varkaus Lehtoniemi (HKO), **3.4.74** 1 p Kuopio Likolahdi (MPi) ja **3.4.86** 1 m Rautalampi Virta (EVe).

Talvehtimista esiintyy jonkun verran. Sitä on kuitenkin selkeästi vähemmän kuin peipolla ja muuttajien erottaminen on helpompaa.

Hemppo *C. cannabina*

(23.3.-4.4.-30.4./30).

23.3.92 4 p Leppävirta Hanhisalmi (maalikko/HRö) ja **24.3.77.** Kevään -77 havainnosta on vain päivämäärä.

Punavarpunen *Carpodacus erythrinus*

(9.5.-18.5.-27.5./31).

9.5.85 1 p Kuopio Savilahdi (PHu), **10.5.82** 2 p Kiuruvesi kk (MKä), **10.5.83** 1 p Kiuruvesi ja **10.5.93** 1 Ä Juankoski Pisankoski (JuV). Kevään -83 havainnosta ei tiedetä tarkempaa paikkaa, eikä havainnoijaa.

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*

(2.4.-12.4.-2.5./30).

2.-4.4.95 1 p Varkaus Lehtoniemi (OHu ym.) (osittain j), **4.4.82** 1 m Kuopio Siikaniemi (EB), **4.4.83** 7 m Rautalampi ja **4.4.93** 1 p Rautalampi Rastunsuo (HSi, KSi).

Ensimmäisen päivän osalta aikaisin havainto oli jo aiemmin tiedossa. 3.-4.4. on siis julkaisematonta tietoa. Kevään -83 havainnosta on puutteelliset tiedot.

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*

(23.2.-23.3.-9.4./31).

23.2.87 2 p Rautalampi Rastunsuo (KSi) ja **25.2.90** 1 m Rautalampi Rastunsuo (KSi)

Muuttajien tulkitseminen on hiukan hankalaa, vaikka varsinaista talvehtimista ei esiinnykään. Yksittäisiä havaintoja tehdään läpi talven. Muutontapaista liikehtimistä on havaittavissa helmikuulta alkaen.

Peltsosirkku *Emberiza hortulana*

(1.5.-7.5.-17.5./30).

1.5.87 1 p Rautalampi Rastunsuo, **1.5.93** 1 p Juankoski Putaansaari (VU) ja **1** Ä Siilinjärvi kk (JPy).

Pohjansirkku *E. rustica*

(21.4.-1.5.-19.5./28).

21.4.89 1 p Varpaisjärvi Sopenjärvi (HHö) ja **23.4.86** 1 m Rautalampi Rastunsuo (KSi).

Kultasirkku *E. aureola*

(28.5.-9.6.-22.6./19).

28.5.67 2-3 yksilöä Kuopio Keskimäinen (EB) ja **29.5.95** 1 p Siilinjärvi Aappola (MU ym.).

Kultasirkku otettiin mukaan, koska siitä on paljon kevät-havaintoja. Molemmat mainitut havinnat ovat aikaisia myös valtakunnallisessa mielessä. Ne ovat Suomen 5. ja 6. aikaisimmat havinnat (Pöyhönen 1995).

Pajusirkku *E. schoeniclus*

(24.3.-10.4.-27.4./31).

24.3.81 2 p Rautalampi Liimattalansalmi (RLM) ja **25.3.81** 1 p Rautalampi Tyyrinvirta (RLM).

Lopuksi

Tämä katsauksen tekeminen oli hyvin työlästä, mutta antoisaa. Täydennyksiä tuli paljon ja vanhan kevätmuuttomateriaalin selailussa vierähti monta iltaa (ja yötä). Epämääräisiin paperilappuihin ehti jopa välillä työlään työtä. Niistä joutui pahimmiillaan tekemään tunnistuksia käsialan perusteella. Oman värinsä urakkaan antoi myös paperiniput, jotka valloittivat ensimmäisen kirjoittajan olohuoneen lattiapinta-alan ja välillä keittiön pöydänkin viikkokausiksi tai siltä se ainakin tuntui samassa taloudessa asuvan henkilön (lue: vaimo) mielestä. Kaikki sujui kuitenkin hyvin ja katsaus on nyt nipussa.

Erityisesti kiitämme Huupposen Osmoa, Höltän Harria, Kotilaisen Heikkiä, Lindholmin Anteroa, Räsänen Toivoa ja Skarénin Uolevia. He keräsivät

arkistoistaan ja vähän muualtakin ennen julkaisemattomia havaintoja. Kiitoksia myös muille vanhoja havaintoja lähettäneille.

Koko kevätmuuttomateriaalin ensimmäinen saapumispäivä on tallennettu suureen Excel-muuttitaulukkoon. Mikäli joku haluaa tarkastella Pohjois-Savon kevätmuuttoa vuosilta 1965-95, on tämä taulukossa oleva materiaali tämänhetkinen virallinen lista. Taulukkoa on saatavissa katsauksen tekijöiltä.

Toivomme kaikkien lukevan tämän katsauksen tarkasti ja ilmoittavan täsmennykset katsauksen tekijöille. Katsaukseen on käyty läpi suuri määrä päivä-määrätietoa ja mukaan on voinut puahtaa virheitä (niin käy varmasti aina).

Jos joku löytää havaintovihkoistaan uusia saapumisennätyksiä, kannattaa ne jo suoraan ilmoittaa AHK-lomakkeella. Niistä tullaan todennäköisesti joka tapauksessa vaatimaan AHK:n hyväksyminen ennen julkaisemista.

Kirjallisuus

- von Haartman, L., Hildén, O., Linkola, P., Suomalainen, P. & Tenovuo, R. 1963-72: Pohjolan linnut värikuvin. Helsinki.
- Kivirikko, K. E. 1932: Botaurus stellaris in der Nähe von Iisalmi. - Ornis Fennica 9:88.
- Levander, K. M. 1918: Tierphänologische Beobachtungen in Finnland 1910. - Bidrag till Kännedom af Finlands Natur och Folk 77(5): 1-92.
- Pöyhönen, M. 1995: Muuttolintujen matkassa. Helsinki.
- Reinikainen, A. 1935: Lintuhavaintoja Pohjois-Savosta. - Ornis Fennica 12:81-83.
- Suomalainen, E. W. 1908: Kallaveden seudun linnusto. Topografinen tutkielma. - Acta Societatis pro Fauna et Flora Fennica 31(5):1-150.

Täydennyksiä ja korjauksia keväiden 1965-95 muuttohavaintoihin

Eelis Rissanen

Ohessa on täydennyksiä, korjauksia ja täsmennyksiä keväiden 1965-95 muuttohavaintoihin. Mukaan on otettu pääsääntöisesti vain parannukset ko. kevään aikaisimpaan havaintoon. Lisähavaintoja ensimmäisille havaintopäiville ei ole huomioitu muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta tilan säästämiseksi. Kevään -95 osalta on otettu mukaan ylimääräisiä havaintoja katsauksen uutuusarvon vuoksi. Harvinaisemmista lajeista on julkaistu lisähavaintoja niiden mielenkiinnon takia. Muutamien läpimuuttajien viimeisiä havaintoja on myös otettu mukaan.

Katsauksessa esiintyvät lyhenteet ovat pääosin aiemmin käytettyjä standardilyhenteitä. Ohessa on kuitenkin joitakin tarkennuksia lukemisen helpottamiseksi. Kaikista havainnoista, varsinkin vanhemmista, ei ole tiedossa tarkkaa yksilömäärää eikä paikkaa. Ne on ilmoitettu sillä tarkkuudella kuin tiedetään. Päivämäärän jälkeen esiintyvä lyhenne ILYY tarkoittaa, että havainto on Iisalmen Luonnon Ystävien Yhdistyksen arkistosta ja se on tehty jossain Iisalmen ympäristökunnassa. Lyhenne YSL tarkoittaa, että havainto on tehty Sonkajärven, Iisalmen ja Lapinlahden alueella ja havainnoijana on yläsavolainen lintuharrastaja. Havaintopaikan jälkeen on suluissa havainnoijan nimi (ks. eo. katsauksesta nimilista). Mukana on muutama havainnoija, joita ei ole mainittu em. nimilistassa. Ne on kirjoitettu kokonaan. KNLY havainnoijan paikalla tarkoittaa, että havainto on Kuopion Nuorten Luonnontutkijain arkistosta. Mikäli havainnoijan nimi ei ole tiedossa, se on merkitty (?). Havainnoijan jälkeen on suluissa päivämäärä, joka kertoo tiedossa olleen aikaisimman havainnon ko. keväältä. Jos lajista ei ole havaintoa ko. keväältä, on siinä käytetty (-) -merkintää. Jos perässä on myös toinen päivämäärä, se tarkoittaa ko. kevään toiseksi aikaisinta havaintoa. Havainnot on esitetty luettelomaisesti tilan säästämiseksi.

Keväiden -83 ja -84 alkuperäinen katsausmateriaalin puuttumisen takia on muutamia havaintoja jouduttu hyllyttämään juuri näiltä vuosilta. Muiltakin vuosilta on muutama havainto kokenut saman kohtalon. Nämä havainnot ovat niin aikaisia, että ne olisivat saapumisennätyksiä tai toiseksi aikaisimpia. Niitä ei vain ole riittävän tarkasti dokumentoitu, jotta ne voitaisiin hyväksyä. Mikäli havainnoijat tunnistavat joukosta oman havaintonsa, pyydetään tarkennukset lähettämään suoraan AHK-lomakkeella. Havainnot vaativat joka tapauksessa AHK:n tarkistuksen, ennen kuin ne voidaan julkaista.

Havainnot lajeittain

Vesilinnut

Kaakkuri *Gavia stellata*. 24.4.84 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (15.5.) ja 23.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (5.5.).

Kuikka *G. arctica*. 26.4.66 1 p Iis Itikka-Nerohvirta (US) (13.5.). 3.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKo) (11.5.). 4.5.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKo) (11.5.). 24.4.83 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (25.4.). 1.5.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (5.5.). 22.4.90 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (23.4.). 1.5.92 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (2.5.) ja

24.4.95 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (1.5.). Lisäksi huippuna 23.5.95 (*Gavia sp*) klo 9.50-14.20 Vrk Hurukslahti, Tyyskä, Lehtoniemi 793(30a) m (suurin a100 m) (OHu).

Silkkiuikku *Podiceps cristatus*. 23.4.67 (ILYY) (28.4.), 24.4.69 (ILYY) (27.4.), 26.4.79 12 p Vrk Lehtoniemi (HKo) (28.4.), 18.4.82 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (24.4.), 26.4.85 1 Vrk Siitinselkä (OHu) (3.5.) ja 25.4.92 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (26.4.). Vuodelta -95 kaksi aikaisinta havaintoa: 12.4. 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) ja 15.4. 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (16.4.).

Härkälintu *P. griseogena*. 20.5.73 1 p Kuo Ryönänlahti (TRä) (-). 3.5.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (14.5.). 7.5.91 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (12.5.) ja 2.5.92 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (8.5.).

Mustakurkku-uikku *P. auritus*. 6.5.81 1 p Vrk Ruokojärvi (ALi) (9.5.). 2.5.92 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (5.5.) ja 2.5.95 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (2.5.).

Merimetso *Phalacrocorax carbo*. 3.5.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (-) ja 26.4.91 1 ad 1 juv Vrk Siitinselkä (OHu) (-).

Kaulushaikara *Botaurus stellaris*. 7.5.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (-) ja 26.4.90 1 Ä Vrk Mula (OHu) (28.4.).

Laulujoutsen *Cygnus cygnus*. 10.4.66 (ILYY) (30.4.), 14.3.67 (ILYY) (16.4.), 14.4.69 (ILYY) (22.4.), 22.4.70 (ILYY) (26.4.), 23.3.72 4 p Vrk Pitkälänniemi (HKo) (11.4.) ja 4.4.81 7 p Vrk Kuoppakangas (ALi) (7.4.). Vuoden -95 katsauksessa virhe, pitää olla 24.3.95 2 m Rau Etelä-Saikari (TJa) (ei 27.3. 2 m Rau Rastunsuo).

den -95 katsauksessa virhe, pitää olla 24.3.95 2 m Rau Etelä-Saikari (TJa) (ei 27.3. 2 m Rau Rastunsuo).

Metsähanhi *Anser fabalis*. 24.4.65 (ILYY) (-), 13.4.67 (ILYY) (14.4.), 22.4.69 (ILYY) (24.4.), 26.4.70 1 p (ILYY) (30.4.) ja 14.4.95 1 m Rau Rastunsuo (TJa, KSi) (14.4.).

Sepelhanhi *Branta bernicla*. 20.5.86 62 m Rau Rastunsuo (KSi) (24.5.).

Haapana *Anas penelope*. 24.4.65 (ILYY) (2.5.), 6.5.66 (ILYY) (7.5.) ja 20.4.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (30.4.). Lisäksi 16.4.95 1 ♂ p Vrk Siitinselkä ja 1 ♂ ♀ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (17.4.).

Tavi *A. crecca*. 17.4.65 (ILYY) (25.4.), 27.4.66 (ILYY) (1.5.), 13.4.67 (ILYY) (14.4.), 11.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (13.4.), 12.4.90 1 ♂ ♀ Iis Nerohvirta (?) (13.4.), 18.4.92 1 ♂ ♀ p Vrk Siitinselkä (OHu) (20.4.) ja 16.4.95 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (16.4.).

Sinisorsa *A. platyrhynchos*. 16.4.65 (ILYY) (-), 9.4.66 (ILYY) (-), 27.3.67 (ILYY) (-) ja 14.4.70 (ILYY) (15.4.).

Jouhisorsa *A. acuta*. 18.4.68 (ILYY) (-).

Heinätavi *A. querquedula*. 28.4.91 1 ♂ ♀ p Iis Keskimäinen (US) (1.5.).

Lapasorsa *A. clypeata*. Toiseksi aikaisin 24.4.95 2 ♂ 1 ♀ p Vrk Siitinselkä (OHu) (22.4.) (27.4.).

Punasotka *Aythya ferina*. 21.4.72 1 ♂ p Vrk Pitkälänniemi (HKo) (2.5.), 12.4.81 4 ♂ 1 ♀ p Vrk Leh-

toniemi (OHu, ALi) (1.5.), 16.4.82 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (17.4.), 26.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (27.4.), 19.4.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (30.4.) ja 13.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (14.4.). Kevät -95 täydentyy havainnoilla 21.4. 8♂♂6♀♀ p Vrk Ruokojärvi ja 22.4. 1♂ p Vrk Siitinselkä sekä 5♂♂1♀ p Vrk Mula (OHu) (21.4.) (22.4.).

Tukkasotka *A. fuligula*. 1.5.66 (ILYY) (–), 14.4.67 (ILYY) (26.4.), 24.4.69 (ILYY) (27.4.), 6.5.70 (ILYY) (10.5.), 13.4.81 1♂♀ p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (29.4.), 22.4.82 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (23.4.), 15.4.84 1 p Vrk Siitinselkä (OHu, ALi) (16.4.), 26.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (29.4.), 19.4.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (30.4.) ja 16.4.92 1♂♀ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (27.4.).

Alli *Clangula hyemalis*. 15.5.75 parvi Kuo Säyneensalo (TRä) (–) ja 2.5.95 1♂♀ p Vrk Siitinselkä (OHu) (5.5.) (OHu). Lisähavaintona vielä 23.5.95 a25 N Vrk Tyyskä (OHu).

Mustalintu *Melanitta nigra*. 6.5.66 (ILYY) (15.5.), 13.5.67 (ILYY) (14.5.), 29.4.69 (ILYY) (11.5.), 5.5.70 (ILYY) (–), 1.5.72 4♂♂1♀ p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 15.4.73 1♂ p Iis Itikka (US) (–), 15.5.75 n. 50 m Kuo Säyneensalo (TRä) (–) ja 25.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (14.5.). Kevään -95 havaintoihin lisää: 23.5. a17 N Vrk Tyyskä (OHu). Yhteismäärä nousee samalla n. 90 yksilöön.

Telkkä *Bucephala clangula*. 15.4.65 (ILYY) (17.4.), 27.3.67 (ILYY) (9.4.), 7.4.68 (ILYY) (–) ja 1.4.87 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (3.4.).

Uivelo *M. albellus*. 6.5.81 1 p Vrk Ruokojärvi (ALi) (8.5.), 17.4.83 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (18.4.), 17.4.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (5.5.) ja 14.4.89 1♂ p Vrk Siitinselkä (OHu) (15.4.). Kevään -95 havaintoihin kaksi aikaisinta: 14.4. 1♂♀ p Vrk Siitinselkä (OHu) ja 15.4. 1♂♀ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (16.4.).

Tukkakoskelo *Mergus serrator*. 5.5.72 1♂ p Vrk Lehtoniemi (HKO) (–), 5.5.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (13.5.) ja 28.4.92 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (3.5.).

Isokoskelo *M. merganser*. 15.4.65 (ILYY) (18.4.), 8.4.66 (ILYY) (–),

16.4.67 (ILYY) (–), 30.4.68 (ILYY) (–), 15.4.69 (ILYY) (26.4.), 24.4.70 (ILYY) (–), 4.4.72 2♂♂ p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 28.3.79 1♂ p Vrk Pirtinvirta (HKO) (9.4.), 31.3.80 1 p Vrk Siitinselkä (ALi) (6.4.), Isokoskelo 24.3.81 1♂ p Vrk Tyyskä (ALi) (4.4.), 20.3.82 1 p Vrk Huruslahti (OHu, ALi) (30.3.), 20.3.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (29.3.), 11.3.87 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (13.3.), 9.3.91 2♂♂ p Vrk Tyyskä (OHu) (17.3.) ja 10.3.95 1♂♀ p Vrk Pitkälänniemi (OHu) (22.3.).

Petolinnut

Mehiläishaukka *Pernis apivorus*. 22.5.72 1 m Vrk Könönpelto (HKO) (–) ja 20.5.90 1 m Kuo Huuhanmäki (EB) (–).

Merikotka *Haliaeetus albicilla*. 3.4.83 1 m Vrk Päiviönsaari (ALi) (–) ja 20.4.88 1 NW Vrk Lehtoniemi (OHu) (–).

Ruskosuohaukka *Circus aeruginosus*. 13.4.89 1♂ m 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) ja 1♂ p Lap Linnansalmi (US) (24.4.) sekä 16.4.92 1♂ p Vrk Ruokojärvi (OHu) (20.4.).

Sinisuhaukka *C. cyaneus*. 18.4.92 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.4.).

Varpushaukka *Accipiter nisus*. 17.4.83 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (–) ja 16.4.84 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (–).

Hiirihaukka *Buteo buteo*. 15.4.65 (ILYY) (19.4.) ja 7.4.68 (ILYY) (14.4.).

Piekana *B. lagopus*. 15.4.67 (ILYY) (16.4.), 20.4.69 (ILYY) (22.4.) ja 9.4.82 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (10.4.).

Maakotka *Aquila chrysaetos*. 5.4.79 1 m Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–).

Kalasääski *Pandion haliaetus*. 13.4.90 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (20.4.).

Tuulihaukka *Falco tinnunculus*. 21.4.66 (ILYY) (–), 19.4.69 (ILYY) (22.4.), 23.4.70 (ILYY) (26.4.), 8.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (13.4.) ja 29.3.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (13.4.). Vuodelta -93 kaksi aikaisinta havaintoa: 24.3. 1 p ja

25.3. 1 p (rengastettu) Rau Rastunsuo (KSi) (9.4.).

Ampuhaukka *F. columbarius*. 13.4.80 1 p Vrk Pitkälänniemi (ALi) (16.4.). Vuoden -90 kevätkausaussa kaksi ensimmäistä on tulkitu talvehtiviksi, joten ensimmäinen muuttaja on 10.4. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa).

Nuolihaukka *F. subbuteo*. 26.4.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (1.5.) ja 26.4.80 2 p Vrk Pitkälänniemi (ALi) (27.4.). Keväältä -83 hylätään ensimmäinen havainto (17.4.), koska tarkempi havaintotieto puuttuu. Ensihavainto on siten 29.4.83. Keväältä -84 hylätään ensimmäinen havainto (14.4.) niinkään tarkempien tietojen puuttuessa. Ensihavainto on 25.4.84. Vuoden -91 ensihavainto (6.4.) hyllytetään. Muita havaintoja ei ko vuodelta ole. Kaikki nämä havainnot ovat niin aikaisia, että ne vaatisivat AHK:n tarkistuksen. Koska se puuttuu, havainnot on hyllytetty. Kevään -95 katsaukseen lisätään havainto 2.5.95 1 kiert. Vrk Lehtoniemi (OHu) (21.5.).

Rantakanat ja kurki

Luhtahuitti *Porzana porzana*. 23.5.86 1 Ä Vrk Kuvansi (OHu) (27.5.). Kaksi aikaisinta 20.5.88 1 Ä ja 14.6.88 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu) (18.6.). Lisäksi 9.5.89 1 Ä Vrk Kuvansi (OHu) (18.5.).

Ruisräikkä *Crex crex*. 8.6.84 1 p Vrk Timola (OHu) (–).

Nokikana *Fulica atra*. 28.4.68 (YSL) (–), 29.4.69 (YSL) (15.5.), 4.4.76 1 p Iis Nerohvirta (US) (21.4.), 25.4.77 (YSL) (26.4.), 15.4.78 (YSL) (18.4.), 26.4.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (27.4.),

8.4.80 Vrk Huruslahti (ALi) (23.4.), 5.–6.4.81 1 p Vrk Huruslahti (OHu, ALi) (15.4.), 2.4.82 1 p Vrk Siitinselkä (OHu, ALi) (9.4.), 5.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) ja 9.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (11.4.), 1.4.87 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (27.4.), 11.4.90 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (13.4.), 11.4.92 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (12.4.) ja 5.4.95 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (16.4.).

Kurki *Grus grus*. 15.4.65 (ILYY) (19.4.), 18.4.69 (ILYY) (22.4.) ja 21.4.70 (YSL) (22.4.). Kevään -83 ensimmäinen (4.4.) hylätään tarkemman havaintotiedon puuttuessa ja virallinen ensimmäinen on 6.4.83. Lisäksi 18.4.88 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.4.) ja 11.4.92 2 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.4.).

Kahlaajat

Meriharakka *Haematopus ostralegus*. 22.5.70 2 p Son Suolahti (US) (23.5.), 16.5.72 2 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 11.5.76 1 ä Rvr Petäys (US) (–), 24.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (4.5.), 22.4.90 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (4.5.) ja 26.4.91 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (3.5.).

Pikkutylli *Charadrius dubius*. 5.5.70 (YSL) (–), 1.5.72 2 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 5.5.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (10.5.), 2.5.81 1 p Vrk Kuoppakangas (ALi) (6.5.) ja 23.4.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (24.4.). Kevään -95 havaintoihin lisää toiseksi aikaisin 17.4.95 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (16.4.) (17.4.).

Kapustarinta *Pluvialis apricaria*. 2.5.68 (YSL) (–).

Töyhtöhöyppä *Vanellus vanellus*. 1.4.66 (ILYY) (4.4.), 6.4.69 (ILYY) (9.4.), 31.3.72 1 p Sii Toivala (KNLY) (6.4.), 23.3.81 27 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (24.3.), 2.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (4.4.) ja 2.4.95 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (2.4.).

Pikkusirri *Calidris minuta*. 9.6.82 4 p Vrk Ruokojärvi (RLi) (–).

Lapinsirri *C. temminckii*. 27.5.80 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi), 15.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (17.5.) ja 16.5.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (27.5.).

Suosirri *C. alpina*. 19.5.65 6–7 p Iis Ahmo (US) (22.5.) ja 17.5.91 1 ä m Vie Talaskangas (VMS) (2.6.).

Suokukko *Philomachus pugnax*. 13.5.65 (YSL) (16.5.) ja 8.5.78 (YSL) (11.5.).

Jänkäkurppa *Lymnocyttus minimus*. 5.5.82 1 Vrk Ruokojärvi (ALi) (6.5.), 27.4.86 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (1.5.) ja 3.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (–).

Taivaanvuohi *Gallinago gallinago*. 15.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (16.4.), 15.4.80 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (17.4.) ja 15.4.95 2 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (16.4.).

Lehtokurppa *Scolopax rusticola*. 10.4.67 (ILYY) (–), 22.4.73 1 Kuo Ryönänlahti (TRä) (–), 16.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (17.4.), 28.4.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (29.4.) ja 12.4.95 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (17.4.).

Pikkukuovi *Numenius phaeopus*. 9.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 26.4.80 1 p Vrk Pitkälänniemi (ALi) (27.4.), 2.5.81 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (3.5.) ja 27.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (28.4.).

Isokuovi *N. arquata*. 16.4.70 (ILYY) (19.4.).

Mustaviklo *Tringa erythropus*. 15.5.65 (YSL) (–) ja 7.5.68 (YSL) (10.5.).

Punajalkaviklo *T. totanus*. 7.5.67 1 p Iis Tismiö (US) (14.5.).

Valkoviklo *T. nebularia*. 2.5.66 (YSL) (7.5.), 1.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (2.5.), 28.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (29.4.) ja 27.4.92 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (29.4.).

Metsäviklo *T. ochropus*. 24.4.79 1

p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (27.4.). Kevään -87 katsauksesta puuttuivat ensimmäiset havainnot: 17.4. 1 m Rau Virta (EVe) ja 25.4. 1 m Rau Rastunsuo (KSi). Lisäksi 12.4.90 1 p Iis Nerohvirta (?) (13.4.) ja 16.4.95 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (16.4.).

Liro *T. glareola*. 8.5.65 (YSL) (–), 2.5.66 (YSL) (7.5.), 3.5.68 (YSL) (–), 4.5.69 (YSL) (8.5.) ja 30.4.72 1 p Kuo Harjula (TRä) (1.5.). Keväältä -83 hyllytetään ensimmäinen havainto (16.4.), joten ensimmäinen on nyt 23.4.83. Keväältä -84 hyllytetään ensimmäinen havainto (20.4.) ja ensimmäiseksi jää siten 25.4.84. Keväältä -89 siirtyy ensimmäinen havainto (15.4.) arkistoon ja aikaisin havainto on siten 26.4.89. Nämä havainnot vaatisivat myös aikaisuutensa takia AHK:n hyväksymisen, jotta ne voitaisiin julkaista. Lisäksi uusi havainto: 26.4.90 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (27.4.).

Rantasipi *Actitis hypoleucos*. 8.5.70 (YSL) (–), 2.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (3.5.) ja 9.5.73 1 p Kuo Kallansillat (TRä) (–). Keväältä -84 hyllytetään molemmat ensimmäiset havainnot (16.4. ja 17.4.) tarkempien tietojen puuttuessa. Ensimmäinen on siten 30.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu). Kevään -88 katsauksen lajiteksti on kokonaisuudessaan korjattuna seuraavanlainen: ”Ensimmäiset: 2.5. 3 p Vjä Sopenjärvi (HHö) ja 2 p Kuo Jännevirta (JRI) sekä 3.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu), 1 p Kuo Kallansillat (PPy) ja 1 p Sii Toivala (ER).”. Keväältä -95 toiseksi aikaisin havainto 2.5.95 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (23.4.) (4.5.).

Karikukko *Arenaria interpres*. 16.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (21.5.).

Lokit –Tikat

Pikkulokki *Larus minutus*. 6.5.65 (YSL) (9.5.), 6.5.66 (YSL) (14.5.), 9.5.68 (YSL) (–), 2.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (3.5.) ja 3.5.95 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (4.5.).

Naurulokki *L. ridibundus*. 3.4.66 (ILYY) (–), 7.4.68 (YSL) (14.4.), 7.4.69 (ILYY) (16.4.), 11.4.70 (ILYY) (17.4.), 11.4.79 3 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (21.4.), 3.–4.4.82 1 p Vrk Huruslahti (OHu, ALi) (9.4.), 3.4.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (6.4.), 8.4.84 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (10.4.), 29.3.87 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (5.4.),

6.4.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (7.4.) ja 7.4.95 1 ad p Vrk Huruslahti (OHu) (13.4.).

Kalalokki *L. canus*. 29.4.68 (YSL) (–), 13.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (16.4.), 2.4.87 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (13.4.) ja 6.4.88 1 p 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (17.4.). Kevään -90 aikaisin (20.3.) hyllytetään AHK:n tarkistuksen puuttumisen vuoksi ja aikaisimmaksi noterataan 11.4.90. Lisäksi 14.4.95 2 ad p Vrk Siitinselkä (14.4.).

Selkälokki *L. fuscus*. 22.4.70 (ILYY) (23.4.), 14.4.72 2 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (15.4.), 16.4.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (17.4.), 16.4.92 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (17.4.) ja toiseksi aikaisin 15.4.95 2 ad p Vrk Siitinselkä (OHu) (14.4.) (15.4.).

Harmaalokki *L. argentatus*. 13.4.65 (ILYY) (18.4.), 2.4.66 (ILYY) (28.4.), 8.4.67 (ILYY) (–), 21.4.68 (ILYY) (–), 14.4.70 (ILYY) (15.4.), 25.3.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (6.4.) ja 16.3.80 1 p Vrk Siitinselkä (ALi) (3.4.). Kaksi aikaisinta vuodelta -81: 21.3. 1 p Vrk Tyyskä (ALi) ja 23.3. 26 p Vrk Siitinselkä (OHu) (25.3.). Lisäksi 3.3.82 1 p Vrk Siitinselkä (ALi) (10.3.), 14.3.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (21.3.), 25.3.84 1 p Vrk Siitinselkä (OHu, ALi) (30.3.), 17.3.86 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.3.), 22.3.88 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (29.3.), 1.3.89 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (9.3.) ja 9.3.91 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (29.3.). Keväältä -95 aikaisin 2.3. 2 ad p Vrk Huruslahti (OHu) sekä uutena huipuna 5.4. 710 p Vrk Huruslahti (OHu) (17.3.).

Merilokki *L. marinus*. 8.4.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (–). Keväältä -82 lisähavaintoja 27.3.1982 1 p Vrk Siitinselkä (ALi) ja 17.4.82 1 p Vrk Ruokojärvi (OHu) (–). Lisäksi 27.3.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (–), 29.3.84 2 p ja 9.4.84 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (–), 29.3.87 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (16.4.) ja 28.3.88 1 ad p Vrk Siitinselkä (OHu) (2.4.).

Kalatiira *Sterna hirundo*. 5.5.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (6.5.) ja 3.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (4.5.). Keväältä -95 toiseksi aikaisin 4.5.95 1 p Vrk Siitinselkä ja 1 p Vrk Huruslahti (OHu) (3.5.) (4.5.).

Uuttukyyhky *Columba oenas*. 7.4.90 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (1.5.).

Sepelkyyhky *C. palumbus*. Keväältä -66 kaksi aikaisinta havaintoa: 1.4.66 (YSL) ja 4.4. (ILYY) (24.4.). Lisäksi 7.4.67 (ILYY) (8.4.), 2.4.68 (YSL) (7.4.), 10.4.76 1 p Nil Pajulahti (TRä) (11.4.) ja 30.3.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (4.4.). Keväältä -95 toiseksi aikaisin 8.4.95 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (5.4.) (8.4.).

Käki *Cuculus canorus*. 4.5.75 1 Ä Kuo Ryönänlahti (TRä) (8.5.).

Sarvipöllö *Asio otus*. 29.4.70 1 p Son Suolahti (YSL) (–) ja 5.5.95 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu) (14.4.).

Suopöllö *A. flammeus*. 9.5.67 1 Ä Iis Kihlovirta (YSL). 29.4.70 (ILYY) (–) ja 7.5.76 2 p Kuo Ryönänlahti (TRä) (–).

Kehräälä *Caprimulgus europaeus*. Kevään -83 katsauksessa julkaistu 17.5.83 ei ole AHK:n tarkistama. Tältä keväältä ensimmäinen muuttaja on 7.6.83. Seuraavan keväänä julkaistu 18.5.84 hylätään myös koska AHK:n tarkistus puuttuu.

Tervapääsky *Apus apus*. 24.5.72 1 p Vrk Joutenlahti (HKO) (25.5.) ja 21.5.73 1 Kuo Keskusta (TRä) (22.5.). Keväältä -81 kaksi aikaisinta havaintoa: 14.5. 8 Vrk Kuoppakangas (ALi) ja 15.5. 1 Vrk Lehtoniemi (OHu) (16.5.). Lisäksi 17.5.82 1 Vrk Kuoppakangas (ALi) (21.5.).

Käenpiika *Jynx torquilla*. 9.5.65 (YSL) (10.5.), 4.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (13.5.), 9.5.79 1 Ä Vrk Varkausmäki (HKO) (10.5.) ja 4.6.95 1 Ä Lep Tukiala (OHu) (13.5.).

Varpuslinnut

Kiuru *Alauda arvensis*. 1.4.66 (ILYY) (3.4.), 25.3.73 3 p Kuo Silmäsuu ja 1 p Kuo Likolahti (TRä) (26.3.) sekä 5.4.79 1 p Vrk Lehtoniemi (HKO) (8.4.) ja 23.3.81 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (24.3.).

Törmäpääsky *Riparia riparia*. 15.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (–), 9.5.88 1 Vrk Lehtoniemi (OHu) (13.5.), 4.5.89 1 Vrk Siitinselkä (OHu) (11.5.) ja toiseksi aikaisin 8.5.95 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (7.5.) (13.5.).

Haarapääsky *Hirundo rustica*. 2.5.72 3 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (13.5.), 26.4.80 1 p Vrk Pitkälänniemi (ALi) (30.4.) ja 24.4.89 1 p Vrk Siitinselkä (OHu) (28.4.).

Räystäspääsky *Delichon urbica*. 1.5.80 1 p Vrk Tyyskä (ALi) (11.5.) ja 7.5.95 2 p Vrk Siitinselkä (OHu) (7.5.).

Metsäkirvinen *Anthus trivialis*. 22.4.95 2 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (25.4.).

Niittykirvinen *A. pratensis*. 10.4.67 (ILYY) (16.4.), 8.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (12.4.), 12.4.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (13.4.), 11.4.92 1 p Vrk Lehtoniemi (26.4.) ja 13.4.95 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (14.4.).

Lapinkirvinen *A. cervinus* 19.5.85 1 Vrk Ruokojärvi (RLi) (20.5.), 24.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (25.5.) ja 21.5.95 1 Vrk Ruokojärvi (OHu) (–).

Keltavästäräkki *Motacilla flava*. 5.5.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (6.5.). Keväältä -83 hyllytetään aikaisin havainto (20.4.) tarkempien havaintotietojen puuttuessa. Aikaisimmaksi tulee näin 25.4.83.

Västäräkki *M. alba*. 17.4.69 (YSL) (18.4.), 12.4.72 3 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (13.4.), 5.4.77 1 p Kuo Silmäsuu (TRä) (13.4.), 7.4.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (11.4.) ja 7.4.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (18.4.). Keväälle -95 kaksi aikaisinta: 6.4. 1 p Vrk Mula ja 15.4. 3 p Vrk Kuvansi (OHu) (15.4.).

Koskikara *Cinclus cinclus*. Lajistahan kerätään poikkeuksellisesti kevään viimeiset havainnot. Täydennyksiä: 6.4.92 1 yks. Kuo Karhonsaari (Pirkko Junninen) ja 12.4.92 1 p Kiu Isokoski (Asko Yli-Kauppi) (–) sekä 16.4.93 1 p Rvr Keyrintynjoki (US) (–).

Peukaloinen *Troglodytes troglodytes*. 16.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (20.5.) ja toiseksi aikaisin 9.4.95 1 p Vrk Kuvansi (OHu) (8.4.).

Rautiainen *Prunella modularis*. 16.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (20.4.), 11.4.90 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (12.4.), 16.4.92 1 m Vrk Lehtoniemi (OHu) (27.4.) ja 16.4.95 1 m Vrk Ruokojärvi (OHu) (16.4.).

Punarinta *Erithacus rubecula*. 19.4.65 (ILYY) (20.4.), 18.4.70 (ILYY) (24.4.), 13.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (14.4.), 17.–18.4.82 2 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (23.4.), 16.4.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (17.4.), 22.4.87

1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (23.4.), 22.4.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (23.4.), 7.4.90 1 p Son Suolahti (?) (12.4.) ja 16.4.95 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (16.4.).

Satakieli *Luscinia luscinia*. 17.5.81 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.5.). Keväältä -85 toiseksi aikaisin havainto 16.5.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (12.5.) (26.5.).

Sinirinta *L. svecica*. 5.5.72 1 p Vrk Mula (HKO) (–) ja 13.5.92 1 p Jua Ruislampi (Raisa Malmivuori) (17.5.).

Leppälintu *Phoenicurus phoenicurus*. 5.5.72 1 ♂ p Vrk Könönpelto (HKO) (14.5.), 13.5.73 1 Ä Kuo Ryönänlahti (TRä) (–) ja Kevään -90 ensimmäinen havainto hylätään (18.4.) puuttuvan AHK:n tarkistuksen takia. Ensimmäinen havainto on näinollen 8.5.90. Lisäksi 9.5.95 1 Ä Vrk Käärmeniemi (OHu) (9.5.).

Pensastasku *Saxicola rubetra*. 5.5.72 1 ♂ p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (7.5.), 8.5.79 1 p Vrk Könönpelto (HKO) (10.5.) ja 7.5.81 1 p Nil Pieksänkoski (ER) (8.5.). Keväältä -83 hylätään ensimmäinen havainto (25.4.) puutteellisten tietojen takia. Kevään aikaisin havainto on siten 26.4.83 ja toiseksi aikaisin 30.4.83. Lisäksi 4.5.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (5.5.), 10.5.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (12.5.) ja 9.5.95 1 ♂ p Vrk Lehtoniemi (OHu) (15.5.).

Kivitasku *Oenanthe oenanthe*. 13.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (17.4.), 12.–13.4.81 1 ♂ p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (21.4.) ja 12.4.87 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (16.4.).

Mustarastas *Turdus merula*. 4.4.67 (ILYY) (–), 20.3.83 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) ja 3.4. 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (3.4.).

Räkättirastas *T. pilaris*. 15.4.65 (ILYY) (23.4.), 14.4.69 (ILYY) (23.4.) ja 24.3.85 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (15.4.).

Laulurastas *T. philomelos*. 13.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (14.4.).

Punakylkirastas *T. iliacus*. 13.4.67 (ILYY) (14.4.), 16.4.70 (ILYY) (22.4.), 12.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (14.4.), 5.4.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (7.4.) ja 16.4.95 1 p Vrk (OHu) (16.4.).

Kulorastas *T. viscivorus*. 13.4.72 1

p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (22.4.) ja 23.4.92 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (26.4.).

Pensassirkkalintu *Locustella naevia*. 26.5.82 1 p Vrk Osmajoki (OHu, ALi) (27.5.) ja 27.5.85 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (28.5.).

Ruokokerttunen *Acrocephalus schoenobaenus*. 14.5.80 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (15.5.) ja 16.5.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (18.5.).

Viitakerttunen *A. dumetorum*. 28.5.81 1 p Vrk Kuoppakangas (ALi) (30.5.), 4.6.87 1 Ä Vrk Mula (OHu) (7.6.) ja 29.5.90 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (3.6.).

Luhtakerttunen *A. palustris*. 14.6.90 1 Ä Vrk Kopolanniemi (OHu) (–) ja 7.6.89 1 Ä Vrk Kuvansi (OHu) (12.6.).

Rytikerttunen *A. scirpaceus*. 24.5.89 1 Ä Vrk Ruokolahti (OHu) (25.5.).

Kultarinta *Hippolais icterina*. 1.6.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (5.6.).

Hernekerttu *Sylvia curruca*. 11.5.82 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (15.5.), 6.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (8.5.) sekä kaksi aikaisempaa vuodelta -92: 8.5. 1 p Kiu (Asko Yli-Kauppi) ja 12.5. 1 p Son Sametti (?) (13.5.).

Pensaskerttu *S. communis*. 17.5.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (20.5.) ja 15.5.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.5.).

Lehtokerttu *S. borin*. 23.5.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (24.5.) ja 16.5.83 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi) (17.5.).

Mustapääkerttu *S. atricapilla*. 23.6.72 1 ♂ p Vrk Huruslahti (HKO) (–), 11.–12.5.73 1 Ä Son Kervisenjärvi (–) ja 25.5.85 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (29.5.).

Idänuunilintu *Phylloscopus trochiloides*. 5.6.74 1 Ä Kuo Antikkala (TRä) (–) ja 4.6.89 1 Ä Kuo Puijo (OHu) (5.6.).

Sirittäjä *P. sibilatrix*. 6.5.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (8.5.), 1.5.83 1 p Vrk Lehtoniemi (ALi, RLi) (4.5.), 10.5.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (13.5.) ja 8.5.95 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (17.5.).

Tiltaltti *P. collybita*. 5.5.81 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (6.5.),

20.4.89 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu) (26.4.), 28.4.92 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (1.5.) ja 22.4.95 1 Ä Vrk Ruokojärvi (OHu) (6.5.).

Pajulintu *P. trochilus*. 3.5.72 n. 20 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (4.5.), 1.5.80 1 p Vrk Tyyskä (ALi) (6.5.). Kevään -84 ensimmäinen havainto hyllytetään (23.4.) tarkempien tietojen puuttuessa ja aikaisin on siten 25.4. Lisäksi toiseksi aikaisin 8.5.95 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (6.5.) (8.5.).

Harmaasieppo *Muscicapa striata*. toiseksi aikaisin 20.5.95 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.5.) (20.5.).

Kirjosieppo *E. hypoleuca*. 3.5.88 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (4.5.).

Kuhankeittäjä *Oriolus oriolus*. 27.6.77 1 Ä Kuo Ryönänlahti (TRä) (–) ja 17.6.88 1 Ä Vrk Tokin pysäkki (OHu) (20.6.).

Isolepinkäinen *L. excubitor*. 4.4.66 (ILYY) (29.4.), 18.4.68 (ILYY) (–) ja 7.4.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (10.4.). Keväältä -95 lisähavainto, joka samalla viimeisin 5.5.95 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (vanha viimeinen 16.4.). Kevään yksilömäärä nousee samalla kuuteen yksilöön.

Naakka *Corvus monedula*. 4.4.66 1 p Iis keskusta (?) (12.4.) ja 6.4.69 1 p Iis keskusta (?) (13.4.). Kevään kaksi ensimmäistä havaintoa 2.3. ja 7.3. on tulkittu talvehtiviksi. Uudet ensimmäiset: 2.4. 1 p Kuo Sorsasalo (Ima) ja 2 p Maa Lapinjärvi (KRu, MU).

Mustavaris *C. frugilegus*. 31.3.68 1 p Iis keskusta (?) (–), 25.3.70 1 p Iis keskusta (?) (27.3.), 16.3.80 1 p Vrk Kuoppakangas (ALi) (27.3.), 17.3.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (18.3.), 10.3.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.3.) ja 22.3.91 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (29.3.). Kevään -94 havainnoista 14.4. a11 p ja 1.5. 1 p Rau Etelä-Saikari (TJa) ovat painovirhepäholaisia. Jäljelle

jää siis yksi huippupäivä ja kevään yksilömääräksi 70 yks. Kevään viimeinen havainto on 25.4. 2 m Lap Linnansalmi (HHö). Kevään -95 lisähavaintojen perusteella yksilömäärä nousee noin 25 yksilöön. Uutena viimeisenä havaintona 16.5. 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (19.4.).

Kottarainen *Sturnus vulgaris*. 21.3.66 1 p Iis keskusta (?) (27.3.), 30.3.69 1 p Iis keskusta (?) (3.4.), 29.3.79 2 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (6.4.), 31.3.72 10 p Kuo Silmäsuo (TRä) (2.4.), 2.4.76 2 p Kuo Niirala (TRä) (3.4.), 17.-20.3.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (27.3.) ja 17.3.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (27.3.).

Peippo *Fringilla coelebs*. 6.4.65 (ILYY) (7.4.), 3.4.66 (ILYY) (27.4.), 6.4.70 (ILYY) (7.4.) ja toiseksi aikaisin 7.4.95 1 Ä Vrk Lehtoniemi (OHu) (6.4.) (12.4.).

Järripeippo *F. montifringilla*. 8.4.67 (ILYY) (12.4.) ja 11.4.92 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (15.4.).

Tikli *Carduelis carduelis*. 17.3.68 1 p Son Konila (US) (-) ja 3.4.83 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (7.4.).

Vihervarpunen *C. spinus*. 31.3.72 us p Kuo Silmäsuo (TRä) (-) ja 21.3.92 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (-).

Hemppo *C. cannabina*. 11.4.72 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (13.4.), 26.3.79 1 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (7.4.), 30.3.-1.4.82 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu, ALi) (13.4.) ja 8.4.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (11.4.). Kevään -95 ha-

vaintoihin lisää: 6.4. 2 p ja 7.4. 3 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (8.4.) sekä 15.4. 24 p Vrk Lehtoniemi (OHu).

Punavarpunen *Carpodacus erythrinus*. 21.5.72 1 ♂ p Kuo Säyneensalo (TRä) (24.5.), 19.5.73 2 ♂ p ja 20.5. 1 p Kuo Ryönänlahti (TRä) (21.5.) ja 15.5.74 1 Ä Kuo Puijo (TRä) (23.5.).

Lapinsirkku *Calcarius lapponicus*. 15.4.72 10 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (16.4.), 12.4.79 2 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (21.4.) ja 12.4.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (14.4.). Keväältä -91 viimeisin 17.5.91 m ä Vie Talaskangas (VMS) (aiempi 7.5.).

Pulmunen *Plectrophenax nivalis*. 2.4.66 (ILYY) (9.4.), 27.3.72 2 p Vrk Pitkälänniemi (HKO) (31.3.), 7.3.81 60 p/2a Iis Runni (YSL) (24.3.) ja 9.3.89 1 p Vrk Lehtoniemi (OHu) (18.3.).

Peltosirkku *Emberiza hortulana*. 14.5.76 1 p Kuo Ryönänlahti (TRä) (16.5.). Keväältä -80 kaksi aikaisempaa havaintoa: 8.5. Vrk (OHu) ja 12.5. 1 p Vrk Pitkälänniemi (ALi) (13.5.).

Pohjansirkku *E. rustica*. 4.5.69 (YSL) (10.5.), 4.5.70 (YSL) (13.5.), 1.5.71 (YSL) (-), 30.4.74 muut Kuo Ryönänlahti (TRä) (-), 4.5.78 (YSL) (10.5.) ja 3.5.81 1 ♀ p Vrk Lehtoniemi (OHu) (5.5.).

Pajusirkku *E. schoeniclus*. 27.4.66 (ILYY) (29.4.), 8.4.88 1 p Vrk Pitkälänniemi (OHu) (17.4.) ja toiseksi aikaisin 9.4.95 1 Ä Vrk Mula (OHu) (27.3.).

HEI!
ÄLÄ TEE
MITÄÄN
HARKITSEMATONTA!

LOPUKSI

NYT LOPPU TÄMÄN
KATSAUKSEN TEKO

Daily Telegraph, UK 31 Jan 1997

Tern makes record 16,000-mile flight

A COMMON TERN has set a world record for the longest known flight by a bird: 16,000 miles from central Finland to Victoria, in south-east Australia.

The tern, weighing only 4oz, must have flown about 125 miles a day for 18 weeks, passing through the English Channel and around Europe and Africa.

The record was ratified yesterday after checks were made with Finland, where the bird was ringed as a chick last June.

Clive Minton, the Australian ringer who caught the bird near the Gippsland lakes in coastal Victoria, said: "It did not look any different from

the other 500 common terns we caught.

"The rest will have come from eastern Siberia, almost directly north of here."

The previous world record for a wild bird, proved by ringing, was an Arctic tern from White Russia. It flew 14,000 miles to Fremantle, Western Australia, in 1956.

Chris Mead, of the British Trust for Ornithology, said: "Terns are the supreme wanderers. We must be reaching the farthest a bird can travel — because soon they will be coming back."

He said the bird would probably stay in Australia until the summer after next, then return to Finland.

THE TIMES (LONDON) 31/1/97 Wrong tern leads to bird's record flight

BY MICHAEL HORNSBY, AGRICULTURE CORRESPONDENT

A RECORD for the longest known wildbird flight was being claimed yesterday after a common tern travelled more than 16,000 miles from near the Arctic circle to Australia.

The white, starling-sized bird was ringed by ornithologists at Helsinki University and is thought to have left central Finland on or about August 15. After flying through the English Channel and down the west coasts of Europe and then Africa —

normally the furthest point — it probably turned left at the Cape of Good Hope, heading across the southern Indian Ocean to Victoria.

There it was among 500 common terns from eastern Siberia caught on January 24 by Clive Minton, an Australian ornithologist, on a beach.

Chris Mead, of the British Trust for Ornithology, said: "The bird must have covered more than 16,000 miles, doing about 100 miles a day."

The longest wildbird journey, listed in *The Guinness Book of Records*, was a ringed arctic tern's 14,000-mile flight from Belarus to Fremantle in Western Australia in 1956. Mr Mead said: "Arctic terns regularly migrate from 600 miles below the North Pole to the edge of the Antarctic packice."

The common tern might try to return to its Finnish breeding ground in the summer of 1998 when it is ready to mate. But Mike Everett, of the RSPB, doubts that it will find its way home, adding: "We shall probably never know."

A common tern

Kalle Ruokolainen

Kallaveden kalatiira Englannin päivälehtien

Thank you for your letter of 18 February 1997 concerning the greatest distance covered by a ringed bird.

We can confirm that these details had already been brought to our attention and will be amended on our database accordingly. We would, however, like to thank you for taking the time to write to us and for your interest in The Guinness Book of Records.

Yours sincerely

Amanda Brooks
Correspondence Editor

Amanda Brooks vahvistaa, että kuopiolaisen kalatiiran suoritus on hyväksytty ennätystenkirjaan.

Kun rengastaja rengastaa linnun, hän ei arvaa, minne kiinnostuksen kohde matkaansa jatkaa. Mieleen tulin, että lintu voi raivata tiensä ulkomaisten päivälehtien etusivuille tai Guinnessin ennätystenkirjaan. Mutta niinkin voi käydä, ja niin myös kävi Jorma Tuomaisen 30.6.1996 Kallaveden Ruunaluodolla rengastamalle kalatiiralle.

Hyvänä apuna tiellä julkisuuteen linnulla oli Australiassa asuva rengastaja Clive Minton, joka kontrolloi kuopiolaisen kalatiiran Victoriassa, Gippsland Lakesin järviolueella. Clive sai 28.1.1997 kontrolloimastaan tiirasta faksilla rengastustiedot Helsingistä ja pisti tuulemaan. Tulok-

Tammikuun 31. päivä 1997 on ikimuistoinen suomalaisen rengastuksen historiassa. Kolme suurta englantilaista päivälehteä raportoi kuopiolaisen kalatiiran ennätysellisestä lentomatkasta Australiaan. Oikealla Daily Expressin, vasemmalla Daily Telegraphin ja The Timesin artikkelit kyseiseltä päivältä.

Australia

Gippsland Lakes
37° 57' S, 147° 47' E

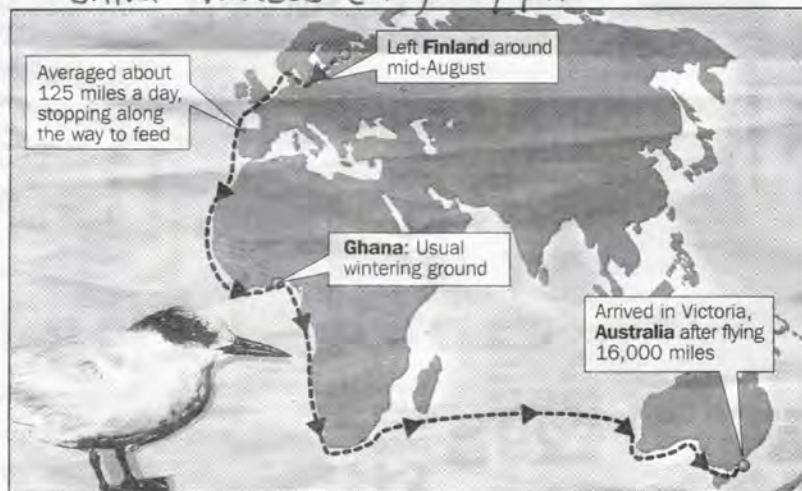
lensi etusivuile

set näemme tällä aukeamalla! Suomen rengastustoimiston asiasta laatima tiedote ei meikäläisille tiedotusvälineille kelvannut. Poor losers, se kertoo heidän asenteista. Pörssikurssien pilkun miljoonasosan muutokset kyllä huudetaan maailman turuille yhteen ääneen.

Miten pitkälti tämä kalatiira sitten taivalti? Suoran viivan mukaan matkaa kertyi 15240 kilometriä. Tuota viivaa pitkin lintu tuskin liikkui. Clive arvioikin linnun lentomatkaksi peräti 26000 km (ks. karttoja), ja kaikki tuo 208 päivässä. Tämä suorituspääsi Cliven kirjeen jälkeen myös Guinnessin ennätystenkirjaan (ks. Amanda Brooks signeerama vahvistus). Matkaa yhdelle vuorokaudelle tulisi keskimäärin noin 125 km. Hurja vauhti, sillä lintu ei liene jättänyt Kallavettä taakseen ennen elokuun puoliväliä.

For my next tern I'll fly 16,000 miles

DAILY EXPRESS (U.K.) 31/1/97

BY JOHN INCHAM

ENVIRONMENT CORRESPONDENT

A YOUNG seabird has flown into the record books by making a marathon journey half-way round the world.

The common tern covered more than 16,000 miles from its lakeside nest in central Finland to south-eastern Australia.

And it clocked up the longest known flight by a wild bird... by going the long way round.

The four-ounce tern could not travel the most direct route over land because it needed fish to live off.

So it went via the world's oceans to reach its destination more than 16,000 miles away, smashing the previous record by 2,000 miles.

It left Finland around August 15 and was caught and later released on January 24 near the Gippsland Lakes in Victoria.

About half-way through the journey it reached its traditional wintering ground, the coast of Ghana in West Africa — and just kept going.

When it landed in Australia among a flock of common terns — known as sea swallows — seeking winter refuge from Siberia, it looked as fit as the day it left.

Experts believe it averaged about 125 miles a day.

And its journey means the common tern has at last beaten the bird thought to be the greatest of them all — its cousin the Arctic tern.

It held the previous record after flying

Bird that was all at sea covers record distance

14,000 miles from White Russia to Fremantle, Australia, in 1956. Arctic terns also migrate from their breeding grounds to spend winter in the Antarctic — and then fly back again for the northern summer.

But their 12,000 mile direct North-South route cannot compete with the trek performed by the Finnish bird.

Clive Minton, who caught the world-beating tern, said: "You would not have known it from any of the other 500 common terns we caught on this trip — except this one travelled a lot further."

Chris Mead, of the British Trust for Ornithology, added: "It is no surprise that a tern should retain the world record since they are the supreme wanderer."

"Technically, it is lost because the European common terns usually winter off tropical Africa, around Ghana."

It will almost certainly sort itself out and find its way back to Finland."

The bird's journey is also a triumph for technology.

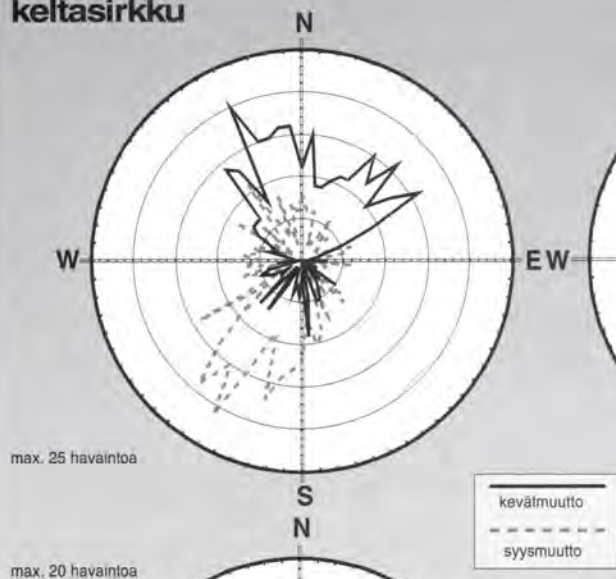
"A few years ago we would have waited a long time to find out about this. It would have involved writing letters, but we learned about its arrival in Australia almost immediately thanks to the Internet," Mr Mead added.

Daily Express

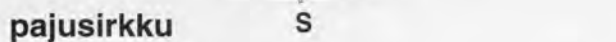
31 Jan 1997

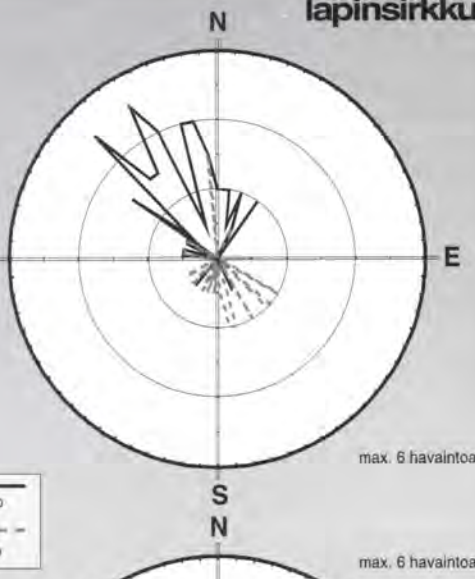
keltasirkku

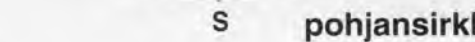
pajusirkku

lapinsirkku

pohjansirkku

Kuva 1. Keltasirkun, pajusirkun, pohjansirkun sekä lapinsirkun keväiset ja syksyiset muuttosuunnat. Tulokset on esitetty viiden asteen jakovälillä.

koilla 14–16, pajusirkut viikoilla 16 ja 17. Syksyllä keltasirkun muutto on runsainta syyskuun loppuun viikoilla 38 ja 39, pajusirkun syyskuun alussa viikoilla 36–38. Keltasirkun ja pajusirkun muuttohavaintojen ajoittuminen eri viikoille on esitetty kuvassa 2.

Pohjansirkkujen muutto on vilkkainta keväällä huhtikuun loppuun viikoilla 17 ja 18, lapinsirkkujen viikoilla 16–18. Syksyllä pohjansirkkuja on liikehtinyt vilkkaimmin elo-syyskuun vaihteissa viikoilla 34–36, lapinsirkkuja viikoilla 34 ja 35. Pohjansirkun ja lapinsirkun muuttoajat on esitetty kuvassa 2.

Kaikki muuttoaikojen keskiarvot poikkeavat toisistaan erittäin merkittävästi (t-testi, $p < 0,001$). Keltasirkut tulevat keskimäärin yhdeksän päivää aikaisemmin kuin pajusirkut. Tämä ero lienee suurempikin, mutta kevättalven havainnointi on ollut sen verran laimeaa, että se vääristää tulosta enemmän tai vähemmän. Pajusirkun ja lapinsirkun kevätmuuton ero on keskimäärin seitsemän vuorokautta pajusirkun eduksi. Pohjansirkut tulevat keskimäärin neljä päivää lapinsirkkujen jälkeen. Syksyllä järjestys on vastakkainen: pohjansirkut lähtevät ensiksi sitten lapinsirkut keskimäärin seitsemän vuorokautta myöhemmin, sitten pajusirkut yhdeksän lapinsirkkuista ja keltasirkut edelleen 12 vuorokautta pajusirkkuja myöhemmin.

Tarkasteltaessa sirkkujen päivittäistä liikehdintää suhteessa auringon nousuun on merkitseviä eroja (M–W:n U-testi) vain kevätmuuton kohdalla. Aikaisemmin aamulla liikkuvat keltasirkut (keskimäärin 1,8 tuntia auringonnousun jälkeen) ja pajusirkut (2,1 tuntia). Merkittävästi myöhemmin olen havainnut lapinsirkkuja (keskimäärin 2,8 tuntia auringonnoususta) ja pohjansirkkuja (3,1 tuntia). Tässä tulosta saattaa vääristää se, että myöhemmin keväällä, jolloin viikoksi mainitut lajit muuttavat, havainnointi on painottunut myöhäisemmille tunneille. Syksyllä merkitseviä eroja ei näytä olevan. Lapinsirkkuja olen havainnut keskimäärin 1,2 tuntia, pajusirkkuja 1,3 tuntia, keltasirkkuja 1,5 tuntia ja

Sirkkujen muutto Kuopiossa

Erkki Björk

Kevästä 1986 alkaen olen kerännyt Kuopion seudulla lintujen muuttohavaintoja. Pääasiallisena tarkoituksena on ollut havainnoida lintujen muuttosuuntia, mutta samalla olen kerännyt tietoja myös parvien koosta, muuttoajoista ja lentokorkeuksista. Tämä artikkeli on lajiryhmäkohtaisista tarkasteluista viides. Aikaisemmat ovat käsitelleet peipon ja järripeipon (Björk 1992a), kirjisten (Björk 1992b), rastaiden (Björk 1994) sekä urpiaisen ja vihervarpusen (Björk 1996) muuttota.

Nyt käsiteltävistä lajeista on kertynyt (1996 loppuun mennessä) havaintoja seuraavasti: keltasirkku 874, pajusirkku 329, pohjansirkku 121 ja lapinsirkku 76 havaintoa. Muutontarkailumenetelmien osalta viittaan aikaisempiin kirjoituksiini (Björk 1987, Björk 1991).

Muuttosuunnat

Keltasirkku on osittaismuuttaja, jonka muuttava kanta talvehtii

Solosen (1985) mukaan Etelä-Skandinaviassa ja Keski-Euroopassa. Havainnoistani tulostetun suuntaruusun mukaan keltasirkut näyttävät vetäytyvän syksyllä pääosin lounaaseen ja palavan keväällä laajalti lounaan ja kakon väliltä (kuva 1.). Muuttosuuntaruusu muistuttaa melko paljon peipon vastaavaa (Björk 1992).

Pajusirkku talvehtii Solosen mukaan Välimerenmaissa. Pajusirkun vetäytyminen syksyllä näyttää tapahtuvan joko lounaaseen tai etelään (kuva 1.). Paluu keväällä tapahtuu kapeammasta sektorista etelästä kuin keltasirkulla.

Pohjansirkku talvehtii Solosen mukaan Etelä- ja Kaakkois-Aasiassa. Muuttosuuntaruusun mukaan pohjansirkut muuttavat syksyisin haajaantuen kaakon puoleisiin suuntiin, joista ne myös keväällä palaavat (kuva 1.).

Lapinsirkun talvialueet sijaitsevat Solosen mukaan Etelä-Venäjällä ja Etu-Aasiassa. Havaintojen

ni mukaan lapinsirkut muuttavat syksyisin voittopuolisesti kaakkoon ja eteläkaakkoon palaten keväisin samoista suunnista (kuva 1.).

Pohjansirkun ja lapinsirkun välillä kevätmuuton ja syysmuuton muuttosuunnissa ei ole löydettävissä merkitseviä eroja (Mann-Whitney U-testi). Pohjansirkun muuttosuunnan mediaani on keväällä 325° ja syksyllä 155° , lapinsirkun keväällä 335° ja syksyllä 170° . Myöskään keltasirkun ja pajusirkun syysmuuttosuunnat eivät eroa toisistaan (molempien mediaani 200°). Kevätmuutossa 5° :n ero mediaaneissa (keltasirkku 0° ja pajusirkku 5°) on sen sijaan merkitsevä ($p < 0,05$). Näiden kahden lajiryhmän väliset erot muuttosuunnissa ovat sekä kevä- että syysmuuton osalta erittäin merkitseviä ($p < 0,001$).

Muuton ajoittuminen

Keltasirkut muuttavat vilkkaimmin keväällä huhtikuun alkupuolella vii-

pohjansirkkuja 1,6 tuntia auringon-nousun jälkeen.

Muuttoparvien koko ja lentokorkeus

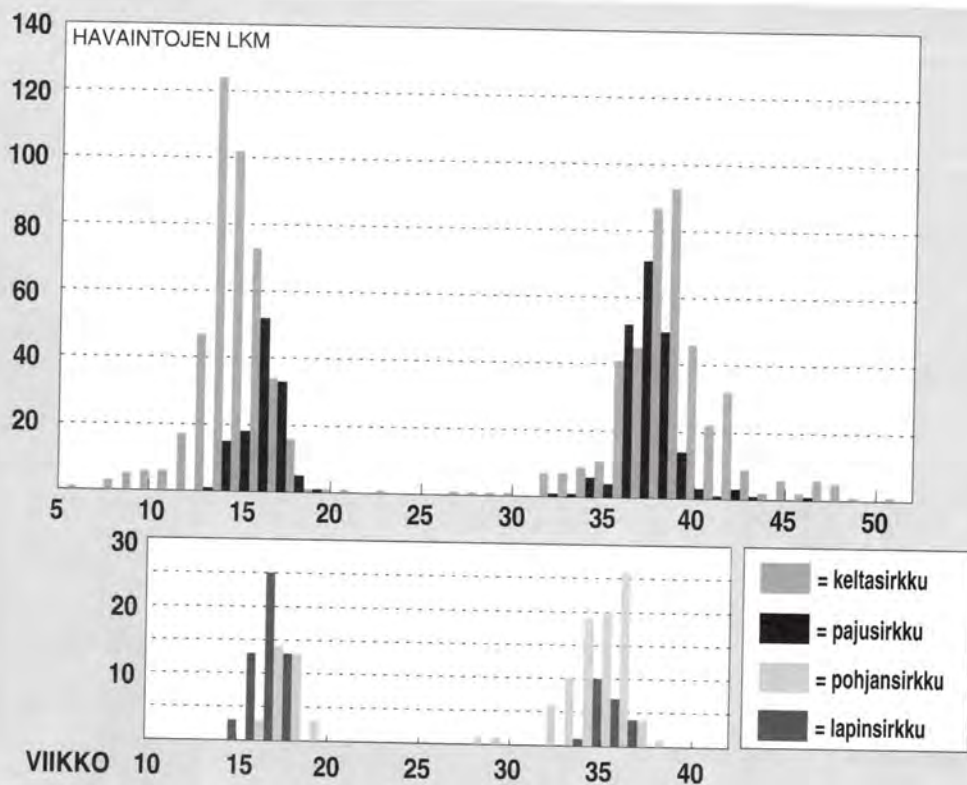
Lapinsirkut (keskimäärin 3,7 yksilöä) ovat muuttaneet muita sirkkuja (keltasirkku 2,2, pajusirkku 1,8 ja pohjansirkku 1,7 yksilöä) merkitsevästi (M-W:n U-testi) suuremmissa parvissa. Muut sirkut paitsi lapinsirkku ovat liikkuneet keväällä jonkin verran useammin pienemmissä parvissa kuin syksyllä. Lapinsirkkujen muuttoparvet ovat olleet keskimäärin yhtä suuria keväällä ja syksyllä. Muuttoparvien kokojakaumat olen esittänyt kuvassa 3.

Pajusirkku ja lapinsirkku ovat muuttaneet erittäin merkitsevästi (M-W:n U-testi) korkeammalla kuin keltasirkku ja pohjansirkku. Muuttoparvien lentokorkeusjakaumat ovat kuvassa 4.

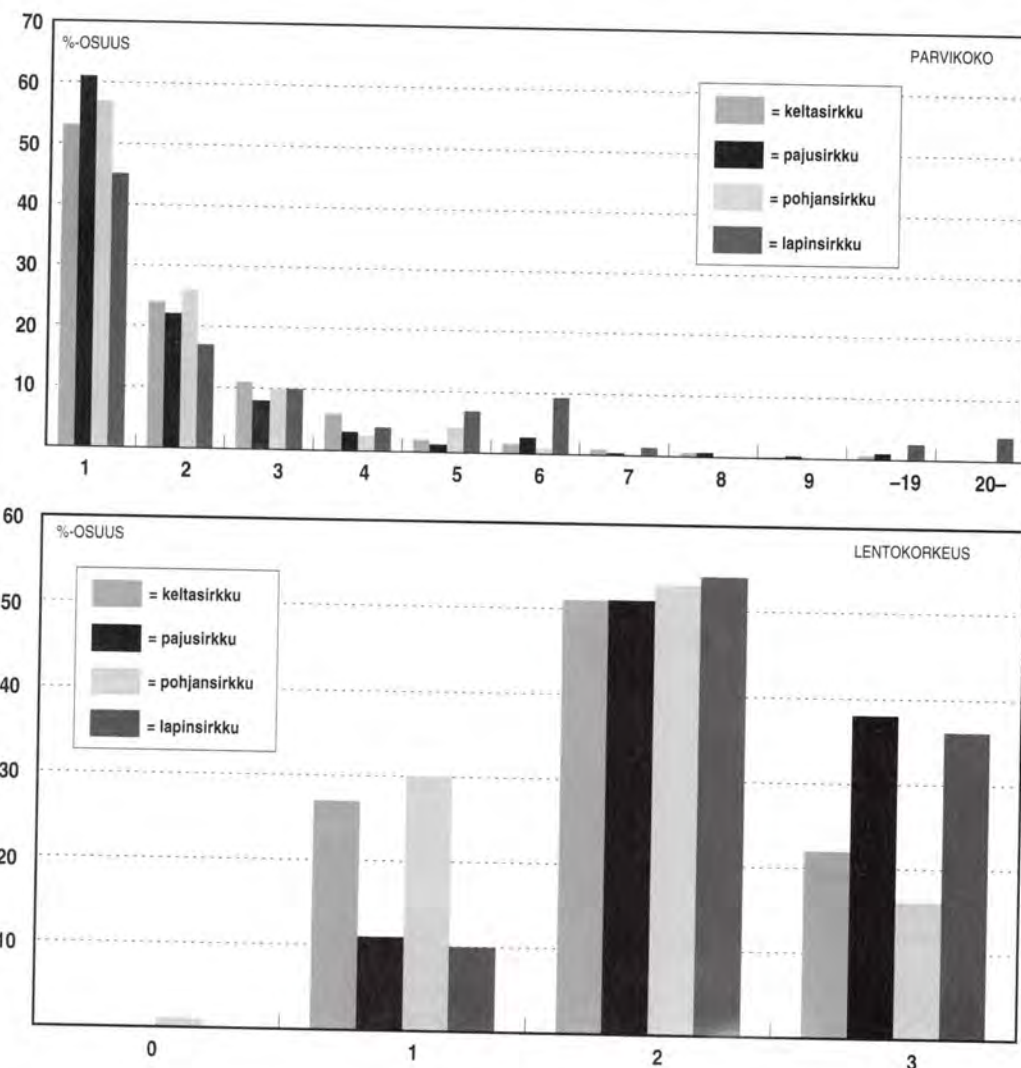
Kirjallisuus

- Björk, E. 1987: Muuttosuunnat muistiin. – Siivekäs 8:79–81.
- Björk, E. 1991: Eräiden lajien muuttosuuntia Pohjois-Savossa. – Lintumies 26:80–85.
- Björk, E. 1992a: Peipon ja järripeipon muutosta Kuopiossa. – Siivekäs 13:32–35.
- Björk, E. 1992b: Kirvisten muutosta Kuopiossa. – Siivekäs 13:69–71.
- Björk, E. 1994: Rastaiden muutosta Kuopiossa. – Siivekäs 15:29–31.
- Björk, E. 1996: Urpiaisen ja vihervarpusen muutto Kuopiossa. – Siivekäs 17(1):32–33.
- Solonen, T. 1985: Suomen linnut – esiintyminen ja perusbiologiaa. Lintutieto. Helsinki.

 Kuvat 3 (keskellä) ja 4 (alhaalla). Keltasirkun, pajusirkun, pohjansirkun ja lapinsirkun muuttoparvien koko- sekä lentokorkeusjakaumat. Lentokorkeusluokat: 0 = puusta puuhun, 1 = 0–10 metriä, 2 = 10–50 m ja 3 = yli 50 m.

Kuva 2. Keltasirkku-, pajusirkku-, pohjansirkku- ja lapinsirkkuhavaintojen lukumäärät viikoittain.

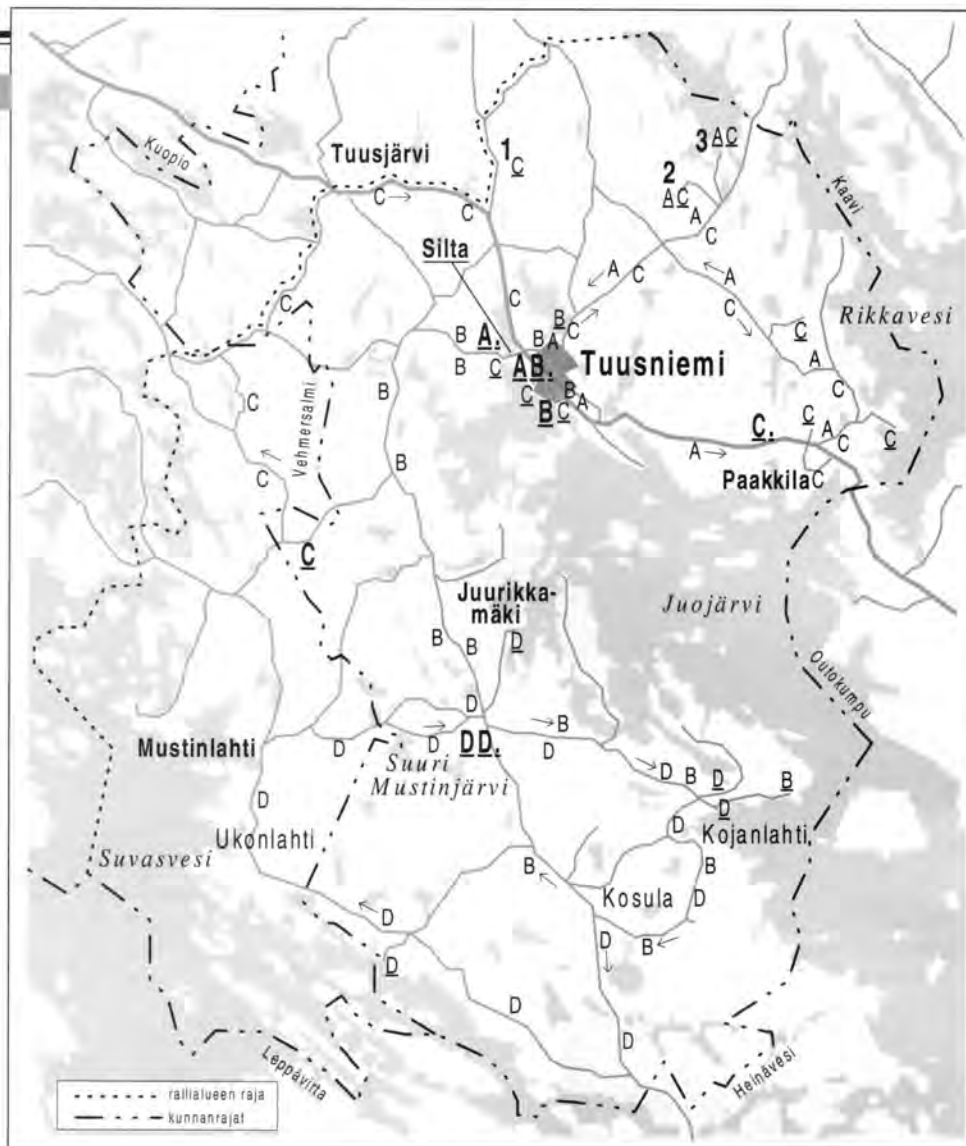
Rallialue Tuusniemi. Joukkueiden reitit on merkitty kirjaimin. Alle viivatut kirjaimet ovat kääntymispaikkoja, nuolet liikkumissuuntia. Isokokoisilla kirjaimilla on merkitty aloitus- ja lopetuspaikat. Lopetuspaikat erottaa kirjaimien perään lisäystä pisteestä. Kaikille joukkueille kerrotut lintupaikat: 1 = Rotkolaakson ls-alue, 2 = Silmäsuon ls-alue ja 3 = Kaavinjärven Natura 2000 -ohjelmaan ehdotettu metsä-alue.

Pohjois-Savon VII

Polkupyöräralli Tuusniemellä 6.-7.6.1997

Kalle Ruokolainen

Pohjois-Savon seitsemäs virallinen polkupyöräralli järjestettiin Tuusniemellä. Kunta valittiin maakunnan kaakkoisreunalta, koska siellä ajateltiin olevan hyvät mahdollisuudet kuulla mm. yölaulajia. Toisaalta alueella tiedettiin olevan vähän lintuvesiä, mutta tasapaksua mäkimaastoa sitäkin enemmän. Kunnollista tietoa linnustosta ei kuitenkaan ollut ennen kuin ralli vietii Tuusniemelle! Rallisää oli yhtä suosiollinen kuin edellisenäkin vuonna – tuulesta tai sateesta ei ollut tietoaakaan, yölläkään ei ollut kylmä ja päivällä lämpötila kipusi hellettä hipoviin lukemiin.

Rallihavaintojen keruu

Jokaiselle joukkueelle jaettiin rallin alussa 123 peruslajin muistilista. Kaikista havaituista lajeista oli ilmoitettava, kuinka usein ne oli havaittu. Luokat olivat yhden kerran (yleisyysindeksin arvo 1), 2–4 kertaa (indeksi 3), 4–10 kertaa (indeksi 7) ja yli 10 kertaa

(indeksi 15) (Ruokolainen 1996). Indeksien arvot laskettiin kaikilta joukkueilta lajeittain yhteen ja jaettiin joukkueiden määrällä, jolloin saatiin lajin keskimääräinen yleisyysarvo Tuusniemellä (ks. taulukko). Indeksien maksimiarvo on siis 15 ja minimi 0,25, jos laji on ylipäätään tavattu.

Rallisäännöt

Ralli alkoi klo 23.30 perjantai-iltana. Aloituksen oli tapahduttava aloitusajasta puoli tuntia suuntaan tai toiseen (23.00–0.00). Lajien keruun oli siis alettava viimeistään puolilta öin, vaikkei yhtään lajia olisi ollutkaan vielä havaittavissa. Ralli kesti aloituksesta tasan 12 tuntia.

Jokaisella joukkueella oli GT-kartta (1:200000), johon oli merkitty rallialueen rajat. Oikeastaan alueeseen kuului Tuusniemen lisäksi paljon myös Vehmersalmee, jotta kohde oli rallin kannalta toimiva. Vastaavasti Tuusniemen

pohjoisosia jätettiin pois. Rallikelpoiset havainnot oli tehtävä rajojen sisäpuolella ollen (havaittu lintu sai olla ulkopuolella). Rajateiden kohdalla havainnoija ei saanut astua rajan ulkoreunan puoleisen ojan puolella, vaan hänen oli pysyttävä kasvittomalla tiealueella rallikelpoisia havaintoja tehdäkseen. Risteyksissä tienreunalinjan tulkitaan jatkuvan suorana viivana risteysalueen yli. Retkeilyn ohjaamiseksi ja joukkueiden paikallistuntemuksen parantamiseksi oli lisäksi jokaisen joukkueen karttaan merkitty numeroin pari "lintupaikkaa", joilta ei valitettavasti ollut esittää edes aiempia lintuhavaintoja. Niin vähän Tuusniemeä tunnetaan!

Edellisvuoteen verrattuna ja kokemuksesta viisastuneena rallialue oli nyt pienempi ja luonnoltaan yhtenäisempi kuin Rautavaaralla. Lisäksi turhat siirtymätaipaleet oli jätetty pois eikä kuntarajoja noudatettu rallialuetta määrittäessä orjallisesti.

Tulokset

Rallissa havaittiin yhteensä 93 lajia. Palokärki (94. laji) tavattiin rallin aikana, mutta vain kaksijäsenisen joukkueen yhden osanottajan voimin. Eniten lajeja, yhteensä 82, yhytti joukkue, johon kuuluivat **Eelis Rissanen** ja **Juha Väätäinen** (joukkue B). Toiseksi sijoittuivat **Kalle Ruokolainen** ja **Markku Ukonen** (80 lajia, C), kolmanneksi **Osmo Huupponen** ja **Antero Lindholm** (76 lajia, A) sekä neljänneksi **Jarkko** ja **Maria Koskela** (64 lajia, D). Tulokset on esitetty taulukkona, josta käy ilmi lajien "yleisyys" Tuusniemellä. Useimpien lajien esiintymisestä on myös lyhyt sanallinen luonnehdinta ja harvinaisemmiksi tulkituista lajeista tarkat havaintotiedot.

Joukkueiden retkeily hajaantui edellisvuotta paremmin (kartalle eri joukkueiden reitit on merkitty kirjaimin A, B, C ja D). Tavoitteena ollut kattava retkeily eri puolilla siis saavutettiin.

Tuusniemen polkupyörä-rallin lintuhavainnot

Kuikka. Varsin tavallinen paitsi selkävessillä myös pienemmällä jär-villä. Havainnot: Meijerin ranta a8 + 2 p, Alajärvi 1 p, Susijärvi 2 p, Rikkavesi muutamia (KRu, MU), Veh Ukonlahti 2 p, Veh Mustinlahti 6 p, Kojanlahti 2 p, Paimensaari 1 p, Suuri Mustinjärvi 1 p, Pieni Mustinjärvi 1 p (JaK, MaK), Kaa-vinjärvi 1 p (ALi, OHu; KRu, MU), Pajulahden silta 1 p, Kojanlahden alueella 2+1+1+2 p, Pakkalahti 1 p ja Soitunsalo ääntä (ER, JuV).

Silkkiuikku. Useita yksilöitä mm. selkävessien rehevöityneillä lahdilla.

Härkälintu. Kirkonkylä, Heinä-vedentien silta, Luikonniemen ete-läpuoleisen saaren ranta, hautova lintu pesällä 1 p (monet), Meije-rin ranta 2 p (OHu, ALi) sekä Veh Mustinlahti 1 p ja Veh Ukonlahti 1 p (JaK, MaK).

Laulujoutsen. Kirkonkylä a4 ylilentävää (KRu, MU) ja Törise-vä 3 p (JaK, MaK).

Haapana. Silta 1 ♂ + 1 ♀ p (OHu, ALi; KRu, MU). Alueen ete-läosista useampiakin havainnot, mm. 2 ♂ ♂ p Törisevä (JaK, MaK).

Sinisorsa. Vain kolme havain-toa: Ranta-Kosula 1 ♂, Suuri Mus-tinjärvi 1 ♀ + 7 pull (JaK, MaK) ja Kaa-vinjärvi 1 ♀ (mahdollinen ris-teymä kesyankan kanssa) + poikue (OHu, ALi). Rallin ulkopuolella lis-äksi Törisevä 1 ♂ ja Juurikkamä-ki 1 ♂ (JaK, MaK).

Tukkasotka. Vain yksi havain-to: Pajulahden silta 2 ♂ ♀ p (KRu, MU). Rallin ulkopuolella 1 ♂ myös Pakkalahdessa (KRu, MU).

Tukkakoskelo. Melko paljon havainnotja kolmella kärkejoukku-eella – selvästi enemmän kuin Rau-tavaaran rallissa.

Isokoskelo. Kuten edellä, sel-västi runsaammin kuin edellisenä vuonna Rautavaaralla.

Mehiläishaukka. Luikonpelto 2 p (KRu, MU), Alajärvi 1 p (OHu, ALi) ja Juurikkajärvi 1 p (ER, JuV).

Varpushaukka. Kirkonkylä 1 kiertelevä (ER, JuV).

Hiirihaukka. Levälahti 1 p ja Suuri Mustinjärvi 1 p (JaK, MaK), Kiukoonniemi lääninraja 1 p (KRu, MU). Rallin ulkopuolella: Tulikal-lio 1 p (KRu, MU).

Buteo sp. Ylilentävä kirkonky-lässä (OHu, ALi), ja kirkonkylästä myös *Buteo/Pernis*-määritys (ER, JuV).

Nuolihaukka. Vain yksi yksilö: Kirkonkylä 1 p (OHu, ALi; ER).

Pyy. Susijärvi 1 p, Otramäki Itä-rinne 1 p (OHu, ALi) ja Pakkalahti 1 p (ER, JuV).

Teeri. Yön aikana runsaasti ku-kertavia koiraita, myös näköha-vainnotja pienistä parvista (OHu,

Taulukko 1. Rallissa tavattujen lajien yleisyysindeksit joukkueittain sekä indeksin keskiarvo, jon-ka avulla voidaan vertailla lajien esiintymistä eri rallialueilla.

laji	A	B	C	D	̄	laji	A	B	C	D	̄
haarapääsky	15	15	15	15	15,00	tukkakoskelo	7	7	3	0	4,25
kalalokki	15	15	15	15	15,00	hernekerttu	7	1	1	7	4,00
keltasirkku	15	15	15	15	15,00	närhi	7	3	3	3	4,00
kirjosieppo	15	15	15	15	15,00	taivaanvuohi	3	7	3	3	4,00
laulurastas	15	15	15	15	15,00	pikkukäpylintu(1)	7	0	7	1	3,75
metsäkivirinen	15	15	15	15	15,00	kurki	3	1	7	3	3,50
pajulintu	15	15	15	15	15,00	silkkiuikku	3	7	3	1	3,50
peippo	15	15	15	15	15,00	kiuru	3	1	1	7	3,00
punakylkirastas	15	15	15	15	15,00	käpytikka	3	3	3	3	3,00
punarinta	15	15	15	15	15,00	metsäviklo	3	3	3	3	3,00
räkättirastas	15	15	15	15	15,00	sinitäinen	3	3	3	3	3,00
lehtokerttu	15	15	7	15	13,00	harmaalokki	7	3	1	0	2,75
punavarvunen	15	15	15	7	13,00	pikkulokki	7	1	3	0	2,75
talittainen	15	7	15	15	13,00	haapana	3	3	1	3	2,50
töyhtöhyppä	15	7	15	15	13,00	selkälokki	3	1	3	3	2,50
vihervarvunen	15	7	15	15	13,00	puukiipijä	3	3	3	0	2,25
kuovi	15	15	7	7	11,00	härkälintu	3	1	1	3	2,00
naurulokki	15	15	7	7	11,00	keltavästäräkki	1	3	3	0	1,75
räystäspääsky	15	15	7	7	11,00	pensassirkkalintu	3	1	3	0	1,75
telkkä	15	7	7	15	11,00	rantasipi	0	3	3	1	1,75
peukaloinen	15	15	7	3	10,00	tiltalti	1	3	0	3	1,75
rautainen	15	7	15	1	9,50	viitakerkunen	3	1	3	0	1,75
teeri	15	1	7	15	9,50	niittykivirinen	0	3	3	0	1,50
hippiäinen	7	7	15	7	9,00	valkoviklo	0	0	3	3	1,50
kuikka	7	7	7	15	9,00	hiirihaukka(2)	1	0	1	3	1,25
mustarastas	15	7	7	7	9,00	käenpiika	3	1	1	0	1,25
pensastasku	15	3	15	3	9,00	korppi	0	0	1	3	1,00
ruokokerttunen	15	7	7	7	9,00	peltosirkku	0	3	1	0	1,00
sepelkyyhky	15	7	7	7	9,00	pyy	3	1	0	0	1,00
västäräkki	7	7	7	15	9,00	tervapäsky	3	1	0	0	1,00
kalatiira	15	7	3	7	8,00	töyhtötiainen	0	0	1	3	1,00
leppälintu	7	7	15	0	7,25	idänuunilintu	0	3	0	0	0,75
varvunen	15	7	7	0	7,25	järripeippo	0	0	3	0	0,75
harakka	7	7	7	7	7,00	mehiläishaukka	1	1	1	0	0,75
lehtokurppa	7	7	7	7	7,00	laulujoutsen	0	0	1	1	0,50
pajusirkku	7	7	7	7	7,00	satakieli	1	1	0	0	0,50
pensaskerttu	7	7	7	7	7,00	sinisorsa	1	0	0	1	0,50
sirittäjä	7	7	7	7	7,00	kottainen	0	1	0	0	0,25
varis	7	7	7	7	7,00	kuhankeittäjä	0	1	0	0	0,25
törmäpääsky	15	7	3	1	6,50	kuusitiainen	0	1	0	0	0,25
viherpeippo	15	3	7	1	6,50	meriharakka	0	0	1	0	0,25
käki	7	7	3	7	6,00	nuolihaukka	1	0	0	0	0,25
hömötiainen	7	7	3	3	5,00	pikkutyli	0	1	0	0	0,25
isokoskelo	7	7	3	1	4,50	ruisräkkä	0	1	0	0	0,25
tavi	7	3	1	7	4,50	tukkasotka	0	0	1	0	0,25
harmaasieppo	7	3	7	0	4,25	varpushaukka	0	1	0	0	0,25
punatuikku	7	3	7	0	4,25	lajimäärä	76	82	80	64	93

(1) Sisältää myös *Lox cur/pyt* määritykset.

(2) Joukkueen A kohdalla hiirihaukaksi on laskettu *Buteo sp.* -määritys.

ALi; JaK, MaK; KRu, MU).

Ruisräkkä. Juurikkamäki 1 Ä (ER, JuV).

Kurki. Veh Mustinlahti 1 p sekä pari ääntä (JaK, MaK), kirkonkylä a5 ylilentävää ja Luikonpelto 1 Ä (OHu, ALi), kirkonkylä 2 ylilentä-vää (ER, JuV), Rotkolaakso ääntä, Liukonsuo 2 p, Liukonpelto 3 p ja Kuivinniemi a4 SW (KRu, MU).

Meriharakka. Yksi ohilentävä, kirkonkylän uimaranta (KRu, MU).

Pikkutyli. Vaaru, Tielahtosen hiekkakuoppa kirkonkylässä 1 p (ER, JuV).

Lehtokurppa. Yön aikana useita havainnotja joka joukkueella, ta-vallinen kaikkialla.

Valkoviklo. Kojanlahti 1 p ja Suuri Mustinjärvi 1 p (JaK, MaK).

Pajulahden silta 1 p ja Silmäsuo 1 p (KRu, MU).

Metsäviklo. Mm. Silmäsuo 1 p (OHu, ALi; KRu, MU), Luikonpel-to (OHu, ALi), Rotkolaakson opas-taulu 1 Ä (KRu, MU), Pakkalahti 1 p ja Juurikkamäki 1 p (ER, JuV).

Rantasipi. Harvalukuinen, mm. Ahmamäki 1 p (JaK, MaK).

Pikkulokki. Kirkonkylän lähi-vesillä noin 30 yksilöä (ER, JuV ym.), Naavasella muutamia (KRu, MU).

Naurulokki. Paikallisia mm. kirkonkylän lähivesillä (monet); Meijerinranta noin 20 p ja Pajulah-den silta 8 p (ER, JuV). Lisäksi yk-sittäisiä ylilentäviä eri puolilla reit-tien varsilla.

Kalalokki. Erittäin runsaslukui-

nen.

Selkälokki. Tavanomainen kier-telijä selkävessillä.

Harmaalokki. Juojärvellä, kir-konkylä-Kojanlahti välillä muuta-mia (OHu, ALi; ER, JuV) ja yksi kiertelevä kirkonkylän pohjoispuo-lella (KRu, MU).

Sepelkyyhky. Jokaisella joukku-eella useita havainnotja.

Käki. Varsin tavallinen, jokaisel-la joukkueella useita havainnotja.

Tervapäsky. Kirkonkylässä neljä yksilöä (OHu, ALi) ja yksi kiertelevä (ER, JuV).

Käenpiika. Yhteensä kolme lau-lajaa: Kotaniemi 1 Ä (OHu, ALi; KRu, MU), Ohtaanniemi 1 Ä (OHu, ALi), Kojanlahti 1 Ä (ER, JuV).

Palokärki. Vain yksi havainto, jota ei saatu joukkueen lajistalle: Kaavinjärvi 1 ä (KRu).

Käpytikka. Muutamia havaintoja kaikilla joukkueilla.

Kiuru. Enemmälti vain kilpailualueen eteläosissa, yllättävänkin harvalukuinen muualla. Havaintoja mm. kirkonkylän reunuspeltoilta ja Liukonpellolta (OHu, ALi).

Törmäpääsky. Ruskila 15 paria (JaK, MaK), Törisevä pesäkuoppia (ER, JuV), Vaaran sorakuoppa muutamia kymmeniä pareja (monet) sekä Ohtaanniemiä ja Kiukoonniemiä pienenköt yhdyskunnat (OHu, ALi). Tarkkoja parimääriä ei kuitenkaan kukaan laskeut.

Niittykirvinen. Liukonpelto 3–4 yksilöä (KRu, MU) ja Kojanlahti 3 p (ER, JuV).

Keltävästäräkki. Pajulahden silta 1 p (OHu, ALi), Liukonsuo 3 p (KRu, MU), Kojanlahti 1 p ja kirkonkylän länsipuoleinen peltoaukea 2 p (ER, JuV).

Peukaloinen. Varsin yleinen laulaja mm. kosteissa painanteissa.

Satakieli. Kirkonkylän rannassa 1 Ä (OHu, ALi; ER, JuV).

Mustarastas. Varsin yleinen, pääosa havainnoista yöajalta.

Pensassirkkalintu. Paakkila 1 Ä (OHu, ALi), kirkonkylä 1 Ä (monet), Viitamäki 1 Ä (KRu, MU).

Ruokokerttunen. Ei mikään superyleinen laulaja, mutta esiintyi tasaisesti rantojen tuntumassa.

Viitakerttunen. Laulavia koiraita yhteensä kahdeksan: Juurikkamäki 2 Ä (ER, JuV), Viitamäki 3 Ä (KRu, MU), Liukonsuo 1 Ä, Ohtaanniemi 1 Ä (OHu, ALi; KRu, MU) ja Susiniemi Kunnaala 1 Ä (OHu, ALi).

Hernekerttu. Kahdella joukkueella vain yksi havainto kirkonkylästä (KRu, MU; ER, JuV).

Idänuunilintu. Kojanlahti 1 Ä ja Ranta-Kosula 1 Ä (ER, JuV).

Sirittäjä. Tasaisesti eri puolilla, kaikilla joukkueilla 4–10 havaintoa.

Tiltaltti. Levälahti 1 Ä ja Pilko 2 Ä (JaK, MaK), Hallamäki 1 Ä (OHu, ALi), Ranta-Kosula 2 Ä sekä Ohtu 1 Ä (ER, JuV).

Töyhtötiainen. Neljä yksilöä (JaK, MaK) ja Otramäki Itärinne 1 p (KRu, MU).

Kuusitiainen. Kolmikanta 1 Ä (ER, JuV).

Sinitäinen. Harvalukuinen, kaikilla joukkueilla vain muutamia havaintoja.

Puukiipijä. Kolmella kärkijoukkueella muutamia havaintoja.

Kuhankeittäjä. Kojanniemi vähintään 1 Ä (ER, JuV).

Korppi. Veh Ukonlahti 1 ä ja Suuri Mustinjärvi 1 ä (JaK, MaK), Rotkolaakso 2 yksilöä pesällä

Onko pinnarallituloksista lasketuissa lajien yleisyysindekseissä mitään järkeä?

Otsikon kysymykseen voi yrittää vastata vertailemalla viime ja tämän kesän rallien tuloksia keskenään. Olen laskenut oheiseen lajistaan rallien yleisyysindeksien erotuksen lajeittain ($\text{ind}_{\text{Tuusniemi}} - \text{ind}_{\text{Rautavaara}}$). Näin voi vertailla lajien yleisyyden eroja Rautavaaralla ja Tuusniemellä. Saatua eroja voi taas verrata nykyisiin tietoihin tai käsityksiin lajien esiintymisestä näillä alueilla.

Lajilistan alkupään lajit olivat Tuusniemellä selvästi yleisempiä kuin Rautavaaralla. Näitä lajeja olivat mm. teeri, kuikka, kalalokki, telkkä, kalatiira, isokoskelo, tukkakoskelo ja harmaalokki. Selviä selkäviesilajeja, joiden kantojen tiedetään olevan Juojärven–Rikkaveden alueella varsin vankkoja! Lopputahti lajit olivat Rautavaaralla selvästi yleisempiä kuin Tuusniemellä. Näitä olivat mm. urpiainen, järripeippo, liro, harmaasieppo, tervapääsky, käki, valkoviklo, keltävästäräkki, leppälintu ja niittykirvinen – joukko lintuja, joiden elinympäristöjä nimenomaan Rautavaaralla on runsaasti. Mitä tästä voi päätellä? Sen, että yleisyysindeksien vertailu taitaa antaa melko hyvin todellisia eroja kuvaavia tuloksia! (***lajinimi** = laji tavattu vain toisella alueella)

(KRu, MU).

Kottarainen. Kojanlahti 2 yksilöä pellolla (ER, JuV).

Varpunen. Ainakin kirkonkylässä kymmeniä lintuja, maaseudulla etenkin kirkonkylän etelä- ja länsipuolella melko paljon. Tosin yhdeltä joukkueelta laji jäi puuttumaan (JaK, MaK)!

Järripeippo. Vain yhdellä joukkueella: Kaavinjärvi Saunaniemi 1 ä ja Otramäki Itärinne 1 Ä (KRu, MU).

Viherpeippo. Useita havaintoja kaikkialta alueelta, myös maaseudulta.

Loxia sp. Noin 50 yksilöä noin kymmenessä parvessa (KRu, MU), 2 ylilentävää (JaK, MaK) sekä pari pientä parvea, joista pikkukäpylintu määritettiin äänestä (OHu, ALi).

Peltosirkku. Liukonsuo 1 Ä (KRu, MU), Kojanlahti 1 Ä ja Kojanniemi 1 Ä (ER, JuV).

Lisähuomioita edelliseen rallikatsaukseen

Palokärki. Roinilanmäen havainto ei ollut pinnakelpoinen, koska vain toinen joukkueen jäsenistä havaitsi lajin eikä sitä näin ollen ole laskettu joukkueen B lajistalle.

Pikkulepinkäinen. 1/tarkoittaa 1 ♂, koiraat on merkitty kautta-viivan vasemmalle ja naaraspuikset yksilöt oikealle puolella.

Kirjallisuus

Ruokolainen, K. 1996: Rautavaaran polkupyöräralli 7.–8.6.1996 – rallitulosten uusia hyödyntämistapoja etsimässä. – Siivekäs 17(1):34–37.

Pajulahden silta – Tuusniemen paras lintupaikka?

Pinnaralliporukoiden tuntemuksien perusteella Tuusniemen paras lintupaikka oli lempinimen "Silta" saanut kohde. Se sijaitsee Tuusniemen kirkonkylän länsipuolella, Heinävedelle vievän tien 5423 alkupäässä. Tie kulkee Juojärven pohjoisimman lahden, Pajulahden tyven ylitse.

Pajulahti ei ole erityisen rehevä, mutta pieniä ruokikoita sen rannoilla kuitenkin on. Silan eteläpuolella pesi pienellä mättäällä härkälintu, pohjoispuolella oli Tuusniemen olosuhteisiin nähden kohtuullinen valikoima vesilintuja ja pelloilla ruokailevia lokkeja, mm. selkälökkeja – myös yksi varsin vaaleaselkäinen yksilö. Kahlaajia rannoilla kuului niin ikään.

Sillan linnustosta ei ole tarkkoja tietoja, mutta ei sen suhteellinen "hyvyys" lintupaikana liene aivan tuulesta temmattua. Paikka näyttää siltä, että se saattaa kerätä lintuja myös keuhällä – etenkin, jos sillan alus sulaa aikaisin. Kohteen arvoa nostaa myös se, että Tuusniemen kirkonkylältä sillalle on matkaa vain kilometri. Mikään suojelukohde Silta ei kuitenkaan ole – eikä tämä juttu ole pilkkaa, vaan täyttä totta!

teeri	7,50
kuikka	6,75
kalalokki	6,00
telkkä	5,50
rautainen	5,50
kalatiira	5,25
mustarastas	4,50
isokoskelo	4,25
laulurastas	4,00
tukkakoskelo	4,00
peukaloinen	3,75
kurki	3,25
kirjosieppo	3,00
punarinna	3,00
talltiainen	3,00
varpunen	2,75
*harmaalokki	2,75
pikkulokki	2,50
närhi	2,25
keltasirkku	2,00
töyhtöhyppä	2,00
kuovi	2,00
pensastasku	2,00
sirittäjä	2,00
varis	2,00
seikälökki	2,00
puukiipijä	1,25
pensassirkkalintu	1,25
*hiirihaukka	1,25
naurulokki	1,00
hippiäinen	1,00
harakka	1,00
hömötiainen	1,00
silkkiuikku	1,00
kiuru	1,00
härkälintu	1,00
viherpeippo	0,50
tavi	0,50
tiltaltti	0,50
korppi	0,50
idänuunilintu	0,50
*satakieli	0,50
töyhtötiainen	0,25
mehiläishaukka	0,25
*kuhankeittäjä	0,25
*meriharakka	0,25
*ruisräkkä	0,25
*varpushaukka	0,25
haarapääsky	0,00
metsäkirvinen	0,00
pajulintu	0,00
peippo	0,00
punakylkirastas	0,00
räkärttäs	0,00
lehtokerttu	0,00
punavarpunen	0,00
vihervarpunen	0,00
räystäspääsky	0,00
sepelkyyhy	0,00
pensaskerttu	0,00
taivaanvuohi	0,00
sinitäinen	0,00
käenpilkä	0,00
pyy	0,00
kottarainen	0,00
kuusitiainen	0,00
pikkutilli	0,00
sinisorsa	-0,25
nuolihaukka	-0,25
*ampuhaukka	-0,25
*isolepinkäinen	-0,25
*kalasääski	-0,25
*kivitasu	-0,25
*palokärki	-0,25
*pikkulepinkäinen	-0,25
*pyrstötiainen	-0,25
*pähkinähakki	-0,25
*viirupöllö	-0,25
käpytikka	-0,50
rantasiipi	-0,50
*metsähani	-0,50
tukkasotka	-0,75
västäräkki	-1,00
lehtokurppa	-1,00
pajusirkku	-1,00
hernekerttu	-1,00
*mustakurkku-uikku	-1,00
*tuulihaukka	-1,00
metsäviklo	-1,25
*kanahaukka	-1,25
*pikkukuovi	-1,25
haapana	-1,50
peltosirkku	-1,50
*kapustarinta	-1,50
*kulorastas	-1,50
*pohjansirkku	-1,75
ruokokerttunen	-2,00
törmäpääsky	-2,00
viitakerttunen	-2,25
niittykirvinen	-2,50
laulujuoutsen	-3,50
leppälintu	-3,75
*kirjosieppolintu	-4,00
keltävästäräkki	-4,25
valkoviklo	-4,50
käki	-5,00
tervapäsky	-5,00
iso-/pikkukäpylintu	-5,25
harmaasieppo	-5,75
punatulkku	-5,75
*liro	-6,50
järripeippo	-6,75
*urpiainen	-7,00

Think Big, Really Big

Adrian Royle

Hyvät Savolaiset!

Birdwatching used to be such a relaxing pastime, just a pair of battered, cheap binoculars, a bicycle and a truly pocket sized field guide for company plus a mound of soggy sandwiches to keep the wheels turning. Such easygoing times, hardly any cars on the roads then, even here. The narrow country roads were full of **Yellowhammers** singing, coveys of **Grey Partridges** erupting from field edges and **Tree Sparrows** were not a marketing man's dream. Birds weren't the rarities then, the birdwatchers were.

We were definitely regarded 30 years ago as oddities, eccentrics, hairy, bearded outcasts from mainstream society, but a "green revolution" and a greater awareness of our environment by townies, city folk, the media and politicians jumping on the bandwagon has brought birdwatching into the 20th century in a very upmarket way. There are no bicycle racks at the popular nature reserves, just car parks full of Porsche 911's, big Audis, Saab convertibles, Jaguars, Mercedes and the ubiquitous BMW's (M5's). Birdwatchers don't even drive cheap, nasty old cars, it's now strictly new, expensive and very fast.

It's not just the mode of transport that has changed, gone are the rusty old bikes, but the battered war surplus binoculars from a captured German U-boat are long gone, in have come the gold-plated, 64bit, 128 MB RAM, 48 valve, very expensive binoculars and telescopes that if let off their straps will do 0-100kph in about 3.5 seconds, and then there are the turbo models that will not stop for anything less than a first for the western palearctic. But what self respecting mega-dude birder, fast approaching the third millennium would waste time birding in such a quiet backwater, when the Amazon basin is just up the road from a major airport, or even Bharatpur a mere taxi ride from the Taj Mahal. What's the point of spending thousands of whatevers on all that seriously impressive gear if you are not going to show it off in front of other like mind-

ed birders in the first class lounges of several distant airports with world beating duty frees.

Yes folks birdwatching is now all about one-upmanship, from the car you drive, the jacket you wear, to the books you read, and the number of ticks you have, which incidentally are not really worth talking about unless you have more than 7000 (this year). Of course do not mention this if this total is slightly down on your previous years total. Remember onwards and upwards always! But the single

most important asset you must have to instantly show to the assembled peasants that call themselves birdwatchers or birders, twitcher or bongari is the massive nugget of pure Leica around your neck. nothing else will make them grovel and bow down before you licking the ground clean, preparing the way for your new lifer they have set up for you.

Gone are the days when birdwatchers were unemployable outcasts, now doctors, lawyers, retired teachers, accountants, business tycoons and even politicians (heaven help us) are packing out the hot spots of the world, following a formerly unemployable bird guide. Not for these upmarket types the hard slog of finding and identifying a species, no no, satellite tracking, global positioning systems and a walking talking field guide, all in the comfort of a big 4.0L Range Rover. Programmable optics are now all the rage, type in your sought after species, hit the search button and there is your bird, (I'm waiting for the model with telepathic controls run by nanobots) with a five course lunch to follow. A fully edited video, with Dolby Surround Sound, of the day's events beautifully rounds off a wonderful day, before relaxing in a hot Jacuzzi then bed, all in the comfort that only a modern safari camp can provide

Of course modern optics are not just

for the rich and lazy but serious bird-watchers have a lot to gain from them. I recently treated myself to some serious new gear, after struggling at Laguna de Medina in southern Spain (really cheap camping trip), trying to spot some **Crested Coots**, with my cheap, well used telescope. No chance, not in a million years, the birds were just too distant, even on full magnification, nothing even close. Primitive 60 mm lenses are just not up to the job, so a decision was made there and then, a rare event for me, to purchase a big, really big, bright scope as soon as possible. I did see the **Crested Coots** but through a Spanish birders 80mm scope, gracias amigo.

So after ten years with my trusty 60mm scope I upgraded and I am now getting to know what all our feathered friends really look like up close, in detail; not to mention find a few rarities. Now we are talking "serious street cred". That is better than one upmanship, it's like being the meanest, nastiest, toughest, baddest crack dealer on the block, "The Man".

Finding a rarity of course then leads to a major outbreak of one-upmanship as those unfortunate not to have found the eastern, striped delight, struggle to outdo all the other sad losers gathered within hailing distance. Such fun! "The view through my Leicas was unbeatable"; "I've seen it before"; "thousands of them last year in Siberia"; "I'm much warmer than you"; "my coat is really quiet"; "my pager went off just as I passed a policeman doing 200kph in my BMer, so I floored it. Lost him." "Of course I regularly travel with the chap that found this beauty."

You've come this far, you need that gear, you are itching for it, you need those mega optics like you have never wanted anything before in your life, this one or any past lives. But the cost could be far too much. Think, do you really need to become a

slave to consumerism and materialism. Yes you do, this is the 1990's, you do not have the No option anymore. How to buy? Plastic, preferably platinum; how to pay the bill; sell your children, find your partner a second job, if all else fails you will just have to get a job yourself, but I wouldn't want you to do that except when you have exhausted all other possibilities.

Remember guys that in birdwatching as well as real life size does matter, you really do need a big, really big telescope!

*"full of
Porsche 911's,
big Audis,
Saab
convertibles,
Mercedes
and.."*

*"no chance,
not in
a million
years"*

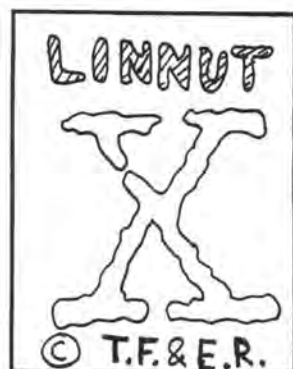
Tiedonantoja

Haapana kaupungistuu Kuopiossa

Loppukesällä 1994 huomasi 16 haapanaa laiduntamassa pullasorsien kanssa Haapaniemen rantapuiston nurmikolla Kuopionlahden äärellä (vrt. Siivekäs 17(1):8-9). Kari Saukkosen mukaan haapanoita oli näkynyt nurmikolla läpi kesän. Ihmettelin ilmiötä, sillä linnut olivat selvästi tavallista kesympiä ja ihmisiin tottuneita. Ajattelin heti, että näiden lintujen pesimäpaikat ovat varmasti kaupunkialueella, muuten ne eivät käyttäytyisi tuolla tavoin. Itse en kuitenkaan ollut havainnoinut keskustassa niin usein, että olisin koskaan voinut varmistaa haapanan pesineen siellä.

Möhemmin kuulin Heikki Kotilaisen kuvan haapanapoikuetta kesällä 1995 Väinölänniemien tyvellä (ohessa kuva). Hänen havaintonsa varmisti, että haapanaemo, jolla oli pienet untuvapoikaset, oli pesinyt jossain aivan keskustan tuntumassa. Kaiken kaikkiaan Heikki muisti todenneensa vuonna 1995 kolme poikuetta: kaksi Väinölänniemellä ja yhden Maljalammella, Linnanpellon kaupunginosan takana. Vuonna 1996 hän näki poikueet Kuopionlahdella ja Väinölänniemellä.

Kesällä 1998 etsiskelin haapanoita parin ruokatunnin aikana ruutukaava-alueen ranta-tilta. Löysin kolme poikuetta: 1.7. Maljapurossa, Linurin vieressä 2♂♂5♀♀p+4pull. 6.7. ♀+6 pientä untuvikkoa Kuopionlahti, ruoikko Brahenpuiston kohdalla ja 8.7. ♀+6 isoa untuvikkoa Väinölänniemi, Unholanniemen länsipuolen ruoikko. Heikki Kotilaisen ja Ilkka Markkasen mukaan Kuopionlahdella oli ollut kaksikin poikuetta. Lisäksi

Jarkko Koskela oli löytänyt Haapaniemen voimalan pihanurmikolta kesäkuun viimeisinä päivinä kymmenmunaisen pesän, josta poikaset olivat seuraavalla viikolla lähteneet. Valkeisenlammella en poikueita ole todennut, mutta heinäkuun alussa siellä oleskeli naaras.

Haapanan tai muidenkaan vesilintujen pesintää ei ole Kuopion kaupunkialueen monissa lammissa tai rannoilla

erityisesti tutkittu. Sinisorsa ei ole Kuopiossa kovin lukuisa vesilintu, koska sille ei ole kunnollisia talvehtimispaikkoja. Kymmeniä pareja pesinee kuitenkin pitkin poikin kaupungin koukeroista ja pitkää rantaviivaa.

Muista vesilinnuista lammissa esiintyy ainakin taveja, tukkasotkia ja telkkiä. Kahta viimeksi mainittua näkee varsinkin syksyisin, jopa keskustan Valkeisella.

Vasikkasaarella, sataman tuulimyllysaarella pesii iso naurulokkikolonia ja useita kalatiirapareja. Saari ja sen voimakaskasvuinen heinikko tarjoavat melko turvallisen pesimäpaikan myös vesilinnuille – mm. kaksi tukkasotka naarasta ja muutamia koiraita oleskeli saarella kesällä 1998. Taitaisi olla aika toteuttaa kaupunkiatlas Kuopiossakin.

Kalle Ruokolainen

Ajankohtaista

3.-4.10. Yhteishavainnointi. Tarkempaa tietoa ehkä jo syyskuun kokouksessa, jossa tämäkin lehti jaetaan.

23.10. Kuikan ja ILYY:n yhteinen kokous Iisalmen luontomuseolla Kirkkopuistonkatu 9:ssä klo 18.00 alkaen. Eelis Rissanen esitelmöi aiheesta "Lintujen kevätmuuton eksotiikka Teksasissa".

4.12. Sääntömääräinen syyskokous Kuopion museolla klo 18. Vinkit myös talvipinnaralliin yms.

5.12. Talvipinnaralli. Pääosin perinteisin menoin, mutta tarkempia tietoja KLYY-tiedotteesta myöhemmin.

Havainnoista

Ken tuntee piston syänalassaan vuoden 1996 havaintojen palauttamattomuudesta, hän toimikoon.

Talvi tulee, ja Siivekäs ilmestyy taas piakkoin. Se pitää sisällään kaikenlaista moskoo, mutta pääasiassa vaanistisen katsaaksen vuodelta 1995 jälkipuolta ristuksen ensiäkäsyt. Se on het'pitäin valmistumassa, tai ainai me-lekein. Jotta toimikoo, elkeekä tupeloeko ennee niihen kiikarloe-hen ja muihen silmänjatkeihen virittelyssä!

Muuttii katsaaksiin räpelöejät tarvihtoo virikettä iltojensa ja öitte-sä ratoksi. Syttykö päivärikissä syysillan pimetessä valloo? Jos kipunoipi ies vähäse, niin täytyy polkasta semmonen hytke piä-le, että hoetaa yhtein myös muuttolintuloihe suapumis- ja poestumisrättingit sekä massa-essiintymiset paperjlappuloelle, tahi sytkäättää kompuutteriin virrat ja rykäsöo Vennamon verkoon elektronirytiinää. Myös ollaan valmiita vastoomaan tulleen niinku siihen pittää. Huavit on jo levällään.

Myö sitten mukiloijaan kirjaimet ookeeseen järjestykseen sen mukkaan mitä pallaatetta sua-haan. Työ voitta outellessanne vilkuilla niihen siivekkäihen per-rään, pienellä kirjaimella. Isolla kirjaimella se kuuluu olovan tämän kurtukulmasen avviisin haakkumanimi. Vua eipä rehva-koeja liikoja. Pietään piä kylmä-nä ja miäritystaieto rasvassa. Niin ei tuu mittään töppäilyjä ja piästään tuassii kehua retostam-maan ihtiämme ja aekaansuon-noksiamma.

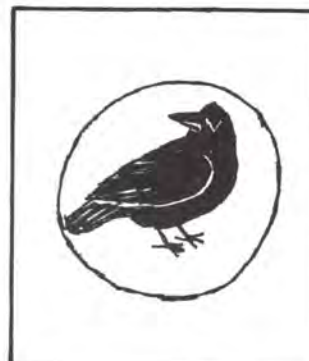
12. JOULUKUUTA IISALMEN TORILLA

SEURAAVANA PÄIVÄNÄ

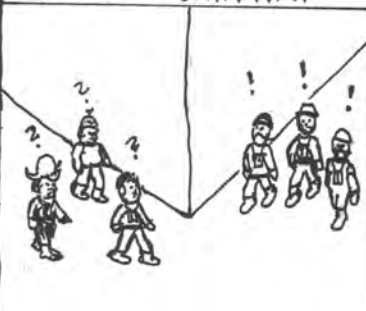
KIRKKOPUISTONKADULLA

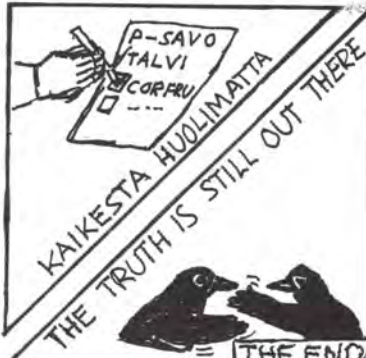
SATAMAKADULLA

PORUKAT KOHTAAVAT

EI! CORONE OLI! JUUPAS!
EIPÄS! CORFRU
NO EI!

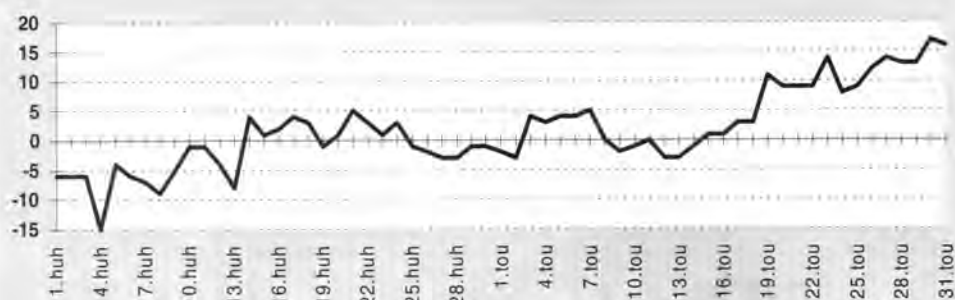

Haapana pesii monin paikoin Kuopion keskustassa. Tämä poikue on Väinölänniemeltä. ©Heikki Kotilainen

Tiedonantoja

Kevään 1995 kylmyysjaksojen vaikutuksesta linnustoon lisälnessä

Aamulämpötilat Iisalmen Makkaralahdessa huhti- ja toukokuussa 1995.

Kuten vielä muistetaan, kevään 1995 lämpöoloissa tapahtui Pohjois-Savossa melkoisia heittoja. Yö- ja aamulämpötilat pysyttelivät suhteellisen pitkään pakkasen puolella aina 14.4. saakka, jonka jälkeen seurasi pari hie- man lämpimämpää jaksoa. Uusi kylmeneminen tapahtui noin 8.5. ja jatkui 19.5. saak- ka. Vasta tämän jälkeen läm- pötilat kohosivat, ja pakkasöi- den viivytämä kesän tulo al- koi edistyä ripeästi (kuva).

Kyseisillä kylmyysjaksoil- la oli selviä vaikutuksia mo- niin lintulajeihin, joiden muut- to, esiintymien ja nimenomaan ruokailukäyttäytyminen poik- kesivat aikaisempien keväiden tilanteista (ks. esim. Ojanen 1979, Rissanen 1994 ja Hovi 1995).

Seurasin erityisesti kylmi- en jaksojen vaikutusta Iisal- men Makkaralahden omakoti- alueen linnustoon. Merkitsin lajikohtaisten tietojen lisäksi joka aamu lämpötilan muistiin ulkomittarista klo 5–7 välillä 0,5–1 asteen tarkkuudella. Vaikka mittarilukeman ajan- kohdan vaihtelusta aiheutuukin jonkin verran epätarkkuut- ta, kuvassa esitetty aamuläm- pötilan kulku kuvaa hyvin huhti- ja toukokuun minimi- lämpötiloja ja niiden myötä kevään kulkua.

Seuraavassa on havainto- sarja joistakin niistä vaikutuk- sista, joita kevään kylmyys- jaksot aiheuttivat lintufaunas- sa:

(1) **Järripeipot** (*Fringilla montifringilla*) eivät yleensä ole viipyneet pihapiirissä muuttomatkalla kovin kauan. Nyt niitä oli useana aamuna 8.5. jälkeen 4–9 yksilöä. Kyl- mä pohjoinen ilmavirtaus sel- keine pakkasöineen toi talven takaisin. Aamulla 9.5. klo 5.45 yksi yksilö kyyhötti pihanur- mikolla kohmeisena höyhen- pallona ja nokki ruohon pala- sia. Kyseinen järri selvisi kui- tenkin lentoon varttituntia myöhemmin. Järripeipot kävi- vät aamuin syömässä lintu- laudalta maahan varisseita au- ringonkukan siemeniä ja lei- vänmuruja. Niiden muutto keskeytyi siis kylmyyden ja ravintotilanteen vuoksi (vrt. Hovi 1995). Järripeipot eivät pesi Iisalmen Makkaralahdella (omat havainnot).

(2) **Kuovi** (*Numenius arquata*) ruokaili varsin erikoisessa ym- päristössä eli asfaltoidulla ka- dulla 8.5. klo 21. Se tepasteli katu- laidasta laitaa hiljaisen liikenteen aikaan ja haki päi- vän mittaan autojen alle murs- kautuneita hyönteisiä. Aina- kaan kirjoittaja ei ole tehnyt aikaisemmin vastaavanlaisia havaintoja kuovin tulosta kau- pungin kaduille. Kylmä jakso jäätyneine peltoineen lie- nee pakottanut kuovinkin käyttä- mään kaupunkia ainakin tila- päisesti hyväksi (vrt. Suhonen & Jokimäki 1988). Edes 1980- luvun alussa tutkimallani Pöl- lösenlahden puistoalueella, joka siis rajoittuu järveen,

kuovi ei koskaan esiintynyt (Antikainen 1984).

(3) Seuraavat lintulajit kävivät ruokailemassa lintulaudalla vielä poikkeuksellisen myö- hään eli viimeisen kylmän jak- son aikaan 13.–18.5.:

- varis (*Corvus cornix*)
- harakka (*Pica pica*)
- talitiainen (*Parus major*)
- sinitiainen (*P. caeruleus*)
- hömötiainen (*P. montanus*)
- punatulkku (*Pyrrhula pyrrhula*)
- urpiainen (*Carduelis flammea*)
- järripeippo (*Fringilla montifringilla*)
- viherpeippo (*Carduelis chloris*)
- vihervarpunen (*Carduelis spinus*)
- varpunen (*Passer domesticus*)
- keltasirkku (*Emberiza citrinella*)

Useimmat lajit käyttivät ravin- tonaan tarjolla olleita auri- ngonkukan siemeniä, iheraa, pähkinöitä, sekasiemeniä sekä leivänpalasia ja leivonnaisten muruja.

(4) **Harakan** (*Pica pica*) talvi- aikainen varastointikäyttäyty- minen jatkui kylmien jaksojen aikana. Harakat kätivät ruo- kapaloja (kuten leipää) pensai- den alle ja puunkoloihin. Lu- mihankien aikana talvella esiintyi vastaavaa käyttäyty- mistä (Antikainen 1994). Pesä sijaitti huhti–toukokuussa noin 120 metrin päässä ha- vaintopaikasta tuuhean kuusen latvassa.

(5) Lintujen lauluintensiteetti oli erittäin alhainen. Keväisin toukokuun alussa metsikoissa raikuvaa rastaiden ja punarin- tojen konserttia ei kuulunut

aamuin eikä juuri iltapäivi- sinkään, jolloin lämpötilat ki- pusivat +6–+7 asteeseen. Vain joitakin lajeja oli äänessä (lä- hinnä kutsuääniä).

(6) **Naakat** (*Corvus monedula*) yöpyivät 30–40 yksilön parve- na 8.5. jälkeenkin Paloisjärven Laukkusaareissa puuston lat- vustossa. Naakka pesi perin- teisesti keväällä 1995 perintei- sesti veturitallilla, mutta myös keskikaupungilla hakien ra- vintoa ympärillä olevilta nur- mikoilta, puistoista ja muilta ruohostoalueilta (ks. Antikai- nen 1980).

(7) Pakkasaamuina 1.–13.4., 25.4.–2.5. ja 8.–14.5. katujen ja teiden itäpuoleiset penke- reet olivat suosittuja lintujen ruokailupaikkoja eksposition- sa ansiosta. Auringon lämmit- tämiltä penkoilta löytyi par- haiten ravintoa, lähinnä jätteit- tä ja hyönteisiä. Seuraavat lajit havaittiin kyseisiin aikoihin penkereillä ruokailemassa:

- töyhtöhyppä (*Vanellus vanellus*)
- fasaani (*Phasianus colchicus*)
- kiuru (*Alauda arvensis*)
- varis (*Corvus cornix*)
- naakka (*C. monedula*)
- harakka (*Pica pica*)
- närhi (*Garrulus glandarius*)
- räkättirastas (*Turdus pilaris*)
- punakylkirastas (*T. iliacus*)
- peippo (*Fringilla coelebs*)
- varpunen (*Passer domesticus*)

Huomattakoon vielä lopuksi, että monet omakotitalojen omistajat olivat jo lopettaneet toukokuuhun mennessä lintu-

Lihakärpätoukkien loisinta kiurulla ja keltavästäräkillä

Ruokolainen & Pynnönen (Siivekäs 16(1):51 ja 16(2):39) sekä Siikamäki (Siivekäs 17(1): 37) raportoivat varpuslintujen poikasilla tavatuista *Trypocalliphora*-suvun lihakärpätoukista. Tiedonantojen mukaan toukkien loisintaa on havaittu ainakin västäräkillä, keltavästäräkillä, niittykirvisellä, kivitaskulla, tali-tiaisella, kirjosiepolla, sirittäjällä ja urpi-aisella. Vaikka vuosien saatossa olen seurannut pesimätapahtumia yli tuhan-nella avopesijävarpuslinnun pesällä, en ole ennen kesää 1996 törmännyt moisiin toukkailjetyksiin.

Löysin 21.6.1996 Siilinjärven Jälän laajalta peltoaukealta laidunnurmesta kiurun pesän. Pesässä oli löytöhetkellä neljä poikasta, jotka olivat 3–4 vrk:n ikäisiä ja päällisin puolin aivan normaaleja. Menin pesälle uudestaan 25.6. tarkoitukseni rengastaa poikaset. Huomasin tällöin, että kaikilla poikasilla oli useita isoja valkoisia toukkia ihonalaisissa käytävissä jaloissa, siivissä, selässä ja päässä. Toukkia oli arviolta ainakin 5–10 kappaletta kussakin poikasessa. Eräälläkin poikasella molemmat silmät olivat muurautuneet umpeen ja suupielet vään-tyneet luonnottomaan irvistykseen päässä majailleiden toukkien seurauksena. Syöminen lienee ollut poikaselle hankalaa, vaikka se vaikuttikin pään ja selän toukkapatteja lukuun ottamatta kutakuinkin ”terveeltä”. Muidenkin poikasten höyhenpeite ja siipisulat olivat toukka-käytäväpullistumien ulkopuolella nor-

maalikuntoiset. Poikaset vaikuttivat raihnaisesta olemuksestaan huolimatta varsin eloisilta. Ottaessani poikasia käteeni toukat muuttuivat liikkuviksi ja osa niistä luitahti ulos iholuolistaan pudottautuen pesän pohjalle! Laitoin poikaset pesään rengastamattomina. Emot kantoivat ruokaa pesälle ahkerasti. Koska en havainnut sapsukaa pesän pohjalla, poikaset ilmeisesti söivät kannetun evään.

Koska kuvittelin poikasten menehtyvän moisen rankan toukkakäsittelyn seurauksena, en älynnyt seurata pesän tapahtumia tarkemmin, vaikka kävin läheisillä keltavästäräkin pesillä lähes päivittäin. Kävin kiurun pesällä seuraavan kerran 1.7., jolloin yllätyksekseni pesästä ei löytynytäkään ruumiita vaan pesä oli tyhjä. Pesän tammputuneisuudesta ja pesän ympäristöstä löytyneistä ulosteista päätellen ainakin osa poikasista oli selviytynyt maailmalle. Tosin kiuruemot olivat kadonneet paikalta. Pesässä toukista ei näkynyt nyt mitään merkkejä.

Parin sadan metrin säteellä kiurun pesän ympäristössä minulla oli seurannassa samanaikaisesti västäräkin pesä sekä 11 keltavästäräkin sekä 3 pensastaskun pesää, mutta mitään toukkaloisintaa en niissä tavannut.

Vuosina 1984–98 olen seurannut pesintätapahtumia runsaalla 500 keltavästäräkipesällä. Ensimmäisen kerran havaitsin lihakärpätoukkaloisinnan keltavästäräkeillä 24.6.1997 samaisella Jälän peltoalueella. Erään haudontavaiheessa löytä-

mäni pesän kuusi rengastusikäistä poikasta näyttävät poikkeuksellisen pulskilta, kuin turvonneilta. Rengastin poikaset aavistamatta turvotuksen syytä. Käydesäni pesällä 27.6. sen pohjalla kyhjötti kolme ja vierellä kaksi poikasta kerjäten äänekkäästi emojen varoittelusta välittämättä. Poikaset olivat kuin haulikolla ammuttuja – mm. päät olivat toukkien tyhjien ja kuivuneiden käytävien reiittämät siten, että pään höyhennyksen ja kal-lon välissä oli ilmava holvisto! Seuraavana päivänä pesästä löytyi kuollut poikainen, mutta emot varoittelivat edelleen paikalla ja pesän ympäriltä löytyi poikkeuksellisen runsaasti kuivuneita ulosteita. Osa poikasista oli siis selvinnyt elossa maastoon. Jälän peltoalueen 13 muulla keltavästäräkipesällä en loisintoja todennut.

Seuraavan kerran törmäsin loisittuun keltavästäräkipesään 18.6.1998 Siilinjärven Aappolassa. Pesän 4 vrk:n ikäisillä poikasilla (6 pull.) oli siivissä ja kaulassa verisiä pistojälkiä ja turvonneita siipituppjen tyviä. Seuraavalla käynnillä 20.6. pesän edustalta löytyi kolme vasta-kuollutta ja toukkien murjoma poikasta. Osa toukista oli elossa. Lisäksi pesässä virui toukkapullistumia täynnä oleva raihnainen poikainen, joka menehtyi myöhemmin. Ympärillä olleissa seitsemässä muussa keltavästäräkipesässä en havainnut loisintaa.

Markku Ukonen

jen talviruokinnan, joten monilla lajeilla oli vaikeuksia löytää ravintoa kylmien jaksojen aikana. Lisäksi kylminä öinä yöpyessään linnut menettivät runsaasti energiaa, mikä on mitä ilmeisemmin vaikuttanut muuttavien lajien liikkumiseen ja pesimätulokseen (vrt. esim. Högstedt 1974, Järvinen & Lindén 1980 ja Hovi 1995).

Eero Antikainen

Kirjallisuus

- Antikainen, E. 1980: Iisalmen naakkapopulaatio ja sen strategia. – Lintumies 15:98–101.
 Antikainen, E. 1984: Erään puistoalueen linnusto kaupungistuvassa ympäristössä. – Siivekäs 5(2):52–56.
 Antikainen, E. 1994: Harakka ravintokätköjen tekijänä. – Iisalmen Luontouutiset 1994(1):37.
 Hovi, M. 1995: Influence of weather on time allocation of unpaired Pied Fly-catcher *Ficedula hypoleuca* females. – *Ornis Fennica* 72:79–84.
 Högstedt, G. 1974: Length of the pre-laying period in the Lapwing *Vanellus vanellus* L. in relation to its food resources. – *Ornis Scandinavica* 5(1):1–4.
 Järvinen, A. & Lindén H. 1980: Timing of breeding and the clutch size in the Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* in Finnish Lapland. – *Ornis Fennica* 57:112–116.
 Ojanen, M. 1979: Effect of a cold spell on birds in northern Finland in May 1968. – *Ornis Fennica* 56:148–155.
 Rissanen, E. 1994: Kevätmuutto 1993 Pohjois-Savossa. – Siivekäs 15(1–2):20–28.
 Suhonen, J. & Jokimäki, J. 1988: A biogeographical comparison of the breeding bird species assemblages in twenty Finnish urban parks. – *Ornis Fennica* 65:76–83.

Tiedonantoja

Maakotkako? ruokaili pellolla

Maakotka osautui todella oikean miehen kulkureitille viime viikon keskiviikkona Varpaisjärvellä. Riistanhoitoyhdistyksen toiminnanohjaaja Eino Huttunen huomasi linnun Seppo Väänäsen pellolla Juurikkaniemessä aamupäivän lopulla. Sen jälkeen petoa tutkailtiin sekä hänen että talonväen voimin.

Kotka ruokaili keskellä peltoa, josta se oli yhyttänyt teettä nokkimassa olleen kanahaukan. Lintu ei ollut liiemmin arka, sillä se päästi traktorin miehen parinkymmenen metrin päähän. Se olisi ehkä antanut koneen tulla lähemmäksi, mutta lintua ei haluttu turhaan hätyyttää ruokapöydästä. Maakotkan on rauhoitettu lintu.

Edellisestä maakotkahavainnosta Varpaisjärvellä on Eino Huttusen mukaan ehtinyt kulua jo kolmen vuotta. Pesimässä tätä petolin- tulajia ei ole paikkakunnalla tavattu.

Oheessa oleva juttu (otsikkoa hiukan muutettu) oli yllä olevan kuvan kanssa 18.1.1996 Matti ja Liisa -lehdessä. Kysymyksessä on Lapinlahden ja Varpaisjärven paikallislehti.

Petolintujen tunnistaminen on tunnetusti hankalaa. Lehtiin putkahtaa aina silloin tällöin kuvia väärin määritetyistä lajeista. Kuvasta kuitenkin tunnistaa nuoren kanahaukan seuraavien tuntomerkkien pe-

rusteella. Päässä erottuu kanahaukalle tyypillinen vaalea silmän takaa levenevä silmäkulmajuova. Nuoreksi (2kv) linnun tunnistaa sen vatsapuolen selkeistä pitkittäisjuovista sekä selkäpuolen kirjavuudesta ja vaaleista höyhenen kärjistä.

Nuoren linnun saaliin saa määritettyä vatsapuolen poikkijuovaisesta kuvioinnista vanhaksi kana- tai varpushaukaksi. Kanahaukkaan viittaa-

vat selkeästi teeren pyydystäminen sekä kuvassakin näkyvät nilkan ja varpaiden koko.

Tilanne, jossa lintu iskee lajitoveriaan, on erittäin poikkeuksellinen. Nuori lintu on ilmeisestikin tässä tapauksessa ollut todella nälkäinen. Se on myös menettellyllään yllättänyt vanhan linnun. Tämä on voinut luulla lajitoverinsa tulevan kärkevään paloja teerestä. Nuoren linnun mielestä hängellä ruokaileva vanha lintu on voinut näyttää saaliseläimeltä ja se on iskenyt vaistomaisesti.

Nuori lintu on todennäköisesti ollut naaras ja sen saalis koiras, joten kokoeroa on lintujen välillä hiukan. Taistelut vanha kanahaukka ei ole kuitenkaan antautunut. Sen voi päätellä nuorukaisen pöröttyneistä vatsahöyhenistä.

Luonnossa toisen elämä on toisen kuolema. Nuori lintu sai tarvitsemaansa ravintotäydennystä. Luonnossa on oltava tarkkana koko ajan. Pieni herpaantuminen koitui ilmeisestikin tässä tapauksessa vanhan linnun kohtaloksi.

Eelis Rissanen

© ER-98

TOP-1 on Topi

Lintuharrastuksessa keskeisimpiä intohimoja on lintulajin määrittäminen. Sitä varten aisteiltaan vajavainen lajimme tarvitsee tajuntansa ja aistiensa laajentajia. Kuinka paljon aikaa, rahaa, kärsivällisyyttä, kekseliäisyyttä, vaikoilua ja tupakkia onkaan uhrattu kiikareiden ja kaukoputkien kosteuden keston virittelyyn, käyttömukavuuden viimeistelyyn, linssien väriväritysten häivyttämiseen tai määrityskirjallisuudessa esitettyjen tietojen hankkimiseen ja julkaisuasteelle saattamiseen. Lintulehdet pullistelevat optisten vekottimien vertailuista ja lajinmääritysartikkelien tarjonnasta. Vähemmän on kiinnitetty huomiota siihen, miten sen huippuvälineillä ja -määritystietoisuudella määritettävän sii-

vekkään ulottuvilleen ottaa. Onhan tosin jo olemassa lintupaikkaoppaita, äänitrappivehkeitä, tutkia, seipioitä ym. kaluja linnun löytämisen helpottamiseksi.

Muuttotaivaan pohjatonta siniväriä tuijottaessaan tai pinnakisan aikapulaa harmitellessaan mieleen kampeaa väkisinkin ajatus apuneuvoista, joilla maastossa liihottelevan tipusen voisi keksiä kiikareihinsa ilman kolottavia stajiniskoja tai aikaa vievää komppausta. Keski-ikäistyneen ja veltostuvan lintuharrastajan murheita vai tulosvastuuideologian kukkasia? Joka tapauksessa pöytäkeskusteluissa ajatukset ovat lentäneet liikkeitä rekisteröivistä infrapunatunnistimista auton katolle sijoitettaviin ja ajon aikana kääntyileviin paraboloidi-

peileihin. Mutta miksi turvautua monimutkaisiin tekniisiin vempelleisiin, kun ekologisempiakin vaihtoehtoja saattaa olla tarjolla.

Retkiystäväni Rissanen Jussi Nilsistä kertoi taannoin leppoisasta apuneuvosta. Hänen aina utelias ja tarkkasilmäinen neitokakadu-papukaijansa Topi reagoi pihahäkkinsä ympärillä hyöriiviin siivekkäisiin niin asiaansa vihkiytyneen ornitologin tavoin, että Jussi voi jättää stajiaamisen linnun huoleksi ja keskittyä itse vaikkapa auringonottoon, puutarhahommiin tai halonhakuuseen (kuva). Häilytyksen kiirissä tarvitsee vain syöksyä putken äärelle ja katsoa minne Topi tähyystää. Siis eräänlaista modernisoitua haukkametsästystä. Mikä parasta Topin haukankatse on pystynyt

Piekanan (*Buteo lagopus*) pesinnästä Kiuruvedellä 1986–1989

Piekanan kolme poikasta 7.7.1988 Kiuruvedellä. ©Silveri Jussila

Piekanat pesivät Kiuruveden Salmenkylällä kallioidella mäellä, jolla kasvaa vanhaa männikköä. Pesä oli ison, vahvaokaisen männyn latvassa. Mäeltä on hyvä näköala kumpuilevaan ympäristöön, jossa on melko paljon hakkuuaukeita. Maisema muistuttaa Peräpohjoa tai Metsä-Lappia.

Linnut rakensivat pesän vuonna 1986, jolloin alueella val-

itsi myyrähuippu. Myös metsäsopuleita näkyi tuolloin pöllöjen saaliina. Pöllöt pesivät runsaslukuisina, joukossa sekä hiiri- että lapinpöllöjä. Jopa samassa puussa piekanoiden kanssa pesi varpuspöllö noin metrin korkeudella tikan kolossa. Myyräkantojen romahduksen merkit näkyivät jo keväällä ja toteutuivat kesän kuluessa.

Käydessäni 19.5. mäellä te-

kivät molemmat piekanaemot kiivaita uhkaussyöksiä, vaikka en kiivennyt pesälle. Seuraavan kerran kävin paikalla 14. kesäkuuta. Molemmat emot olivat paikalla naaraan lähtiessä pesästä, jossa oli kolme munaa. Seuraavan kerran pääsin käymään vasta elokuussa. Tuolloin pesä oli tyhjä, ja vaikutti siltä, että poikasia ei ollut lainkaan kuoriutunut tai ne olivat hävinneet aivan pieninä. Emoja ei näkynyt.

Seuraavana kesänä piekanoita ei havaittu eikä pesälle tehty mitään. Myös pöllöjen pesintä oli vähäistä.

Vuonna 1988 pesä oli jälleen asuttu. 7.7. rengastin kolme noin kolmen viikon ikäistä poikasta. Elokuussa Asko Yli-Kaupila oli kiivennyt pesälle, jolloin sieltä oli löytynyt pienimmän poikasen pelkkä rengasjalka ja keskimmäinen poikanen osittain syötynä, selvästi rengastuksen jälkeen kasvaneena. Emot olivat olleet paikalla yhden lentopoikasen kanssa.

Pesintäkaudelle -88 tultaes-

sa olivat myyräkannat nousseet odottamattoman korkealle. Pöllöt pesivät tuolloinkin runsaslukuisesti ja menestyksellisesti. Muunmuassa kahdesta helmipöllön pöntöstä lähti kumpaisestakin yhdeksän poikasta maailmalle. Myyräkannat eivät romahtaneet vielä talvellakaan, ja niinpä 1989 oli vielä huikeampi pöllövuosi jälleen hiiri- ja lapinpöllöineen. Kiuruveden Koi-vujärveltä löytyi nytkin kahden kerroksen väkeä. Katkenneen haapakelon päässä pesi viirupöllö ja noin kolme metriä alempana hiiripöllö molempien saadessa poikasia. Piekanaatkin olivat paikalla ja korjailivat pesäänsä, mutta eivät ilmeisesti munineet.

Seuraava vuosi oli lähes tyhjä niin myyristä kuin myyränsyöjistäkin. Piekanat puuttuivat, eikä niitä ole näkynyt pesintäaikana myöhemminkään. Pesästä ovat vain muistot jäljellä. Varpuspöllö on sentään pesinyt kolossaan myöhemminkin.

Silveri Jussila

Topi ja Jussi näyttävät, kuinka voit havainnoida yhtä aikaa sekä tehokkaasti että rennosti. ©Juhani Rissanen

poimimaan ylimuuttavia petoja ja esimerkiksi kurkia sinaitaivaalta sellaisista korkeuksista, että niiden havaitseminen ihmissilmällä on ollut täysin mahdotonta! Lisäksi Topin määrittäystaidot ovat jalostuneet niin pitkälle, että pedot, lokit, kurjet, varislinnut ja monet muut linturyhmät Topi osaa erotella omilla äänimerkeillään. Esimerkiksi Topin avuista käyvät vaikkapa seuraavat edellisyksyiset Jussin kotipihavainnot, jotka olisivat jääneet kirjaamatta ilman Topin tarkkaavaisuutta: 22.8. hakki 8 m, kurki 5 m ja 23.8. hakki 8 m, mehiläishaukka 1 m, varpushaukka 3 m, iso-Falco (!) 1 m, kurki 5 m. Osa Topin rekisteröimistä (ylikorkeuksissa lentäneistä?) linnuista jäi hätiin kiiruhtaneelta Jussilta löytämättä.

Miten oivallinen apuri tällaisen tarkkasilmä voisikaan olla yläsektoritähystäjänä muutonseurantapaikoilla, oksistossa lymyileviä pöllöjä etsittäessä, "ei-hallinnassa" olevia pinnoja esille komppaessa tai rallilajeja haalittaessa (vai kieltäisivätkö rallisäännöt tällaisen apurin?). Ehkäpä tulevaisuuden lintulehdissä vertaillaan-kin kiikareiden lähitarkennusetaisyksien, reunapiirron tarkkuuksien, hämärälukujen tai monikalvopinnoitteiden sijasta apustajareiden Topi-ten -vertailutesteissä maksimihavaintoetaisyyksiä, pakkasensietokykyä, näköä tarkentavia erikoisdiettejä tai hälytysäänien desibeliarvoja.

Markku Ukonen

Lintuvaruste

Porroprismakiikarit

Bushnell 8x42 BirdLife	1 290,-
Docter 8x30	1 190,-
Nikon 8x25CF DX	670,-
Nikon 8x23AS	1 570,-
Nikon 8x32SE	4 300,-
Nikon 10x42SE	4 750,-
Nikon 8x30E CF WF	2 300,-
Optolyth Alpin 8x30 NG BGA	2 700,-
Optolyth Alpin 8x40 NG BGA	2 750,-
Optolyth Alpin 10x40NG BGA	2 900,-
Olympus 8x24PCII	495,-
Olympus 8x42 EXPS	890,-
Olympus 10x40 EXPS	990,-

Kattoprismakiikarit

Leica 8x32 BA	5 900,-
Leica 8x42 BA	7 100,-
Leica 10x42 BA	7 200,-
Leica 8x50 BA	8 500,-
Leica 12x50 BA	8 900,-
Nikon 8x40DCF HP WP	2 200,-
Nikon 10x40DCF HP WP	2 300,-
Nikon 8x42HG DCF WP	7 500,-
Swarovski 8x30 SLC	4 200,-
Swarovski 10x42 SLC	5 600,-
Swarovski 7x50 SLC	6 400,-
Swarovski 8x50 SLC	6 600,-
Swarovski 10x50 SLC	6 800,-
Zeiss 10x40 B/GAT	6 235,-
Zeiss 7x45 Dyalut	6 945,-
Zeiss 8x30 Diafun	2 990,-

Kaukoputket

Kowa TS611 + 27x	3 100,-
Kowa TS613 prominar + 27x	5 400,-
Kowa TSN821 + 32x	4 400,-
Kowa TSN823 + 20-60x	7 950,-
Leica televid + 32x	6 400,-
Nikon ED78 + 38x	9 100,-
Optolyth TBS80GA + 30x	5 560,-
Optolyth TBS80HDF + 30x	8 260,-
Swarovski AT80HD + 20-60x	8 400,-

Jalustat

Manfrotto 190B jalka	460,-
Manfrotto 055CB jalka	710,-
Manfrotto 055NAT jalka	990,-
Manfrotto 028B jalka	1 050,-
Manfrotto 075B jalka	1 200,-
Manfrotto 058B jalka	1 270,-
Manfrotto 200 videopää	340,-
Manfrotto 128RC videopää	390,-
Manfrotto 136 videopää	630,-
Manfrotto 055+128 yhdistelmä	1 100,-

Rengas 4.0 (dos) reng. tall.	250,-	päiv. 150,-
Omix 2.4 (dos) hav. tall.	350,-	päiv. 100,-
Tringa (windows) hav. tall.	170,-	päiv. 50,-

Tässä suosituimpia mallejamme. Meiltä saat myös muut tarvikkeet edullisesti. Soita tai tilaa postimyyntihinnastomme!

Valikoimamme sisältää myös äänitteet, videot, paidat, julisteet yms.

Pidätämme oikeudet hinnannuutoksiin

Vain postimyyntiä, tutustu myös kotisivuumme <http://www.birdlife.fi/lintuvaruste>

Suomenkieliset

Euroopan varpuslinnut - sukupuolen ja iän määrittäminen	295,-
Arktika Pöllänen, Kontiokorpi, Pietiläinen & Veijalainen	180,-
Arktika Pettay	73,-
Euroopan linnut Jonsson	179,-
*Lintuhavaintoja Viosta 1990-1997 Viron lintuseura	120,-
Ornimisen sietämätön keveys Koivula & Södersved	110,-
Pohjois-Pohjanmaan linturetkikohteet	120,-
Pätkäneen linnusto 1859-1995 Jalkanen & Tornikoski	98,-
Suomen pöllöt Saurola	150,-
CD-levyn kanssa (pelkkä CD-levy 70,-)	220,-
Suomalainen Lintuopas Laine L. J.	220,-
Suomen ja Euroopan päiväpetolinnut Gensböl & Koskimies	150,-
Suomen kiitäjät ja kehrääjät Marttila	299,-
Suomen linnut CD-Facta	315,-

Englanninkieliset

*Auks Gaston	440,-
Birds in Europe Tucker	260,-
Birds in Kenya and Northern Tanzania Zimmerman et al.	360,-
Birds of Israel Shirihai	630,-
*Birds of Liberia Gatter	380,-
*Birds of Somalia Ash	330,-
*Birds of West Indies Raffaele	280,-
Birdwatching localities in Estonia Leito	38,-
Buntings and Sparrows Byers, Olsson & Curson	280,-
*Collins Illustrated Checklist: Birds of South America and Antarctica de la Pena	180,-
Collins Rare Birds in Britain & Ireland, A Photographic record Cottridge & Vinicombe	260,-
EBCC Atlas of European Breeding Birds Hagemeijer	495,-
*Endemic Bird areas of the world Stattersfield	380,-
Field Guide to the Birds of Middle East Porter et al.	295,-
Field Guide to the Birds of Gambia Barlow	270,-
Field Guide to the Birds of Borneo, Sumatra, Java & Bali MacKinnon	275,-
Field Guide to the Birds of New Zealand Heather	275,-
*Guide to the Birds of Indian Ocean Islands Sinclair	180,-
Guide to the Birds of Thailand Legasul	350,-
Habitat for birds in Europe, conservation strategy for the wider environment Tucker & Evans	300,-
Illustrated Guide to Birds of Southern Africa Sinclair et al.	245,-
MacMillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds Harris, Shirihai & Christie	165,-
*Nightjars Cleere & Nurney	295,-
*Nuthatches Matthysen	275,-
*Parrots Juniper & Parr	340,-
Photographic Handbook of the Rare Birds of Britain and Europe Mitchell	260,-
*Photographic Handbook of the Seabirds of the World Enticott	295,-
*Photographic Handbook of the Wildfowl of the World Ogilvie	295,-
*Rails Taylor & van Perlo	360,-
*Raptors of Europe and Middle East Forsman (syysk. 1998)	295,-
Shrikes Lefranc & Worfolk	265,-
Skuas and Jaegers Olsen & Larsson	260,-
Terns of Europe and North America Olsen & Larsson	260,-
Tits, Nuthatches & Treecreepers Harrap & Quinn	280,-
Warblers of Europe, Asia and North Africa Baker	295,-
Where to Watch Birds in Australia & Oceania Wheatley	175,-

Tulossa (syksy)

Handbook of Bird Identification; Europe and the Western Palearctic Beaman & Madge (ennakko 570,-)	600,-
New world Blackbirds, The Icterids Jaramillo & Burke	350,-
Owls König & Becking	avoin
Pigeons and Doves Gibbs, Barnes & Cox	340,-
Starlings and Mynas Feare & Craig	330,-

Lintuvaruste Oy, Kylävanhimmentie 22 B 3, 00640 Helsinki. Email: lintuvaruste@birdlife.fi

Tilaukset puhelimitse ma-pe klo 12-18, puh. (09) 777 4134 tai 040- 543 3182, fax. (09) 777 4134